

Euroopa Liidu Teataja

C 267

48. aastakäik

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

27. oktoober 2005

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
	I <i>Teave</i>	
		
	II <i>Ettevalmistavad aktid</i>	
	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee	
	417. plenaaristung 11.—12. mail 2005	
2005/C 267/01	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus pediaatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta" KOM(2004) 599 (lõplik) — 2004/0217 COD	1
2005/C 267/02	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Tööstuse muutused masinaehitussektoris"	9
2005/C 267/03	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta" KOM(2004) 607 (lõplik) — 2004/0209 COD	16
2005/C 267/04	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Jätkusuutliku arengu roll tulevastes finantsperspektiivides"	22
2005/C 267/05	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv rahandussüsteemi rahapesuks, sealhulgas terrorismi rahastamiseks, kasutamise vältimise kohta" KOM(2004) 448 lõplik	30

2005/C 267/06	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal: "India-ELi suhted"	36
2005/C 267/07	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 77/388/EMÜ käibemaksukohustuse lihtsustamiseks" ja "Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003 halduskoostöö korra kehtestamise osas seoses koondsüsteemiga ja käibemaksu tagastamise korraga" KOM(2004) 728 (lõplik) — 2004/0261 (CNS) — 2004/0262 (CNS)	45
2005/C 267/08	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus — Euroopa Kalandusfond" KOM(2004) 497 (lõplik) — 2004/0169 (CNS)	50
2005/C 267/09	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta" KOM(2004) 501 (lõplik) — 2004/0170 (CNS)	57

II

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

417. PLENAARISTUNG 11.—12. MAIL 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee aramus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus pediaatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta”

KOM(2004) 599 (lõplik) — 2004/0217 COD

(2005/C 267/01)

12. novembril 2004 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 251 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus pediaatrias kasutatavate ravimite kohta ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta”.

Ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektioon, kellele tehti ülesandeks komitee vastavateemalise töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 20. aprillil 2005. Raportöör oli hr Bragin.

Oma 417. täiskogu istungil (11. mail 2005) võttis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Kokkuvõtte komitee soovitustest

pediaatrikomiteele usaldataks komisjoni poolt asjaomase algatuse alusel loodava MICE-programmi (ravimiuuringud Euroopa laste heaks) teaduslik juhtimine.

1.1 EMSK peab laste kaitset esmatähtsaks eesmärgiks, arvestades, et tegemist on kergestihaavatava osaga elanikkonnast, keda iseloomustavad arengulised, füsioloogilised ja psüühilised eripärad. Vastavalt leiab komitee, et otsus viia läbi kliinilisi uuringuid lastel peab rajanema selgelt määratletud ja teaduslikult põhjendatud vajadustele ning et on tarvis tagada uuringute eneste eetiliste tingimuste järgimine.

1.2 EMSK kiidab heaks pediaatrikomitee loomise EMEA (Euroopa Ravimiameti) juures ning peab seda sobivaks vahendiks, tagamaks, et lastel läbi viidavad uuringud on kvaliteetsed ja teaduslikult põhjendatud ning vastavad eetilistele põhimõtetele. Komitee soovitab, et ettepanek hõlmaks pediaatriliste ravimite loomise ja kasutamisega seotud spetsiifiliste pediaatriliste pädevuste laiemat diapasooni ning et komisjon suurendataks sellega tegelema määratud ekspertide arvu.

1.3 EMSK leiab, et pediaatrikomitee ülesannete ringi tuleks kohe algusest peale laiendada. Konkreetset arvab EMSK, et tuleks tugevdada pediaatrikomitee rolli uurijate ja uurimiskeskuste Euroopa võrgustiku kontekstis. Samuti soovitab EMSK, et

1.4 EMSK kiidab heaks ettepanekus soovitatud müügilubade andmise menetluse ja toetab eriti uut PUMA (müügiluba pediaatrias kasutamiseks) menetlust ravimite jaoks, millel on olemasolev müügiluba. Samas soovitab komitee juurutada lühendatud tsentraliseeritud menetlus juhtumite jaoks, mille puhul seda õigustavad ohutusandmed, eriti need, mida kogutakse korrapärase ajakohastatud ohutusaruannete abil. Samuti soovitab EMSK selgelt välja tuua, et kui pediaatrilise populatsiooni teatava alakategooria puhul on põhjendatud mõne harvakasutatava ravimi kasutuselevõtmine, võib müügiloa taotleja valida ükskõik kumma kõnealuselt kahest menetlusest.

1.5 Arvestades asjaolu, et lastel läbi viidavad kliinilised uuringud nõuavad tavalisest enam aega ja vahendeid ning lastest patsientidega on seotud tundlikud eetilised ning katsetingimuste järgimisega seotud probleemid, nõustub EMSK ettepanekuga luua stiimulite ja hüvede süsteem, kuid soovitab neid hüvesid ja stiimuleid teatud eriolukordades veelgi suurendada.

1.6 EMSK toetab ettepanekut suurendada teabe kättesaadavust meditsiini- ja tervishoiutöötajatele ravimite kasutamise kohta pediatrisesektoris, kaasa arvatud parem juurdepääs teabele, mida sisaldab EudraCT andmebaas ⁽¹⁾ Samuti soovib ta laiaulatuslikuma kommunikatsioonistrateegia kasutuselevõttu, mis soodustaks ravimite lastel kasutamise ohutust ja tõhusust.

1.7 EMSK peab vajalikuks viia läbi üksikasjalik uuring imikute epidemioloogilise olukorra kohta, raviviiside ja puudujääkide kohta pediatriliste ravimite kättesaadavuses ning samuti üksikasjalikum uuring ravimite väljakirjutamise kohta ettenähtust erinevatel näidustustel.

1.8 EMSK soovib seetõttu, et komisjon mängiks aktiivset rolli võrgustiku loomisel, mis ühendaks asjakohased ametiasutused ja spetsialiseeritud uurimiskeskused, edendamaks meie teadmisi mehhanismidest, mis määravad nõudluse ravimite järgi, ja parematest ravitavatest.

1.9 Lõpuks loodab EMSK, et tõhustatakse koostööd WHOga (Maailma Tervishoiuorganisatsioon) ja dialoog asjakohaste rahvusvaheliste asutustega eesmärgiga kiirendada pediatriliste ravimitele müügilubade andmise menetlusi ja vältida kliiniliste uuringute dubleerimist ning mõttetut kordamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Lapsed moodustavad kergestihavatava osa elanikkonnast, kelle arengulised, füsioloogilised ja psüühilised omadused erinevad täiskasvanute omadest, mis annab ealiste iseärasuste ja arenguga seotud ravimiuuringutele erilise tähtsuse. Erinevalt täiskasvanute ravimitest ei ole üle 50 % ravimitest, mida Euroopas laste ravimiseks kasutatakse, lastel kasutamiseks katsetatud ega lubatud: ravimite puuduliku lastel katsetamise ja müügiiloa puudumise tõttu võib kannatada Euroopa laste tervis ja seega elukvaliteet.

2.2 Kuigi uuringute läbiviimine lastel võib tekitada muret, tuleb samas võtta arvesse eetilisi küsimusi, mis tekivad seoses ravimite andmisega inimrühmale, kellel asjaomaseid ravimeid ei ole katsetatud, mistõttu ravimite toimet, nii kasulikku kui kahjulikku, ei tunda. Lahendamaks probleeme, mis tekivad seoses uuringute läbiviimisega lastel, on kliinilisi uuringuid käsitlevas Euroopa Liidu direktiivis ⁽²⁾ Euroopa Liidus kliinilistes uuringutes osalevate laste kaitseks sätestatud erinõuded.

2.3 Ettepaneku üldeesmärgid on

⁽¹⁾ Euroopa kliiniliste uuringute andmebaas
⁽²⁾ EÜT L 121, 01.05.2001.

— soodustada laste raviks kasutatavate uute ravimite loomist;

— tagada, et laste raviks kasutatakse ravimeid, mis on läbi teinud kõrgetasemelised teadulikud uuringud;

— tagada, et laste raviks kasutatavad ravimid on saanud nõuetekohase loa lastel kasutamiseks;

— tõsta ravimite kasutamise kohta lastel käiva teabe kvaliteeti ja

— saavutada need eesmärgid, ilma et lastega tehtaks tarbetuid kliinilisi uuringuid ning täielikus kooskõlas kliinilisi uuringuid käsitleva EL-i direktiiviga.

2.4 Ettepanek sisaldab kõnealuste eesmärkide saavutamiseks terve rea meetmeid. Kõige olulisemad neist on järgmised:

2.4.1 Pediatriakomitee loomine Euroopa Ravimiameti (EMA) raames. Pediatriakomitee vastutab pediatriliste uuringute kavade hindamise ja heakskiitmise eest ja asjakohase erandite ja edasilükkamiste süsteemi eest. Tema ülesandeks on ühtlasi hinnata toimikute vastavust kinnitatud pediatriliste uuringute kavadega ja ühenduse olemasolevate õigusaktidega; koostada laste ravivajaduste nimekiri ja parendada kättesaadavat teavet ravimite ohutu kasutamise kohta erinevates pediatria valdkondades, muuhulgas selleks, et vältida uuringute dubleerimist ja tarbetute uuringute läbiviimist.

2.4.2 Lastel teostatavad uuringud peavad põhinema pediatriakomitee poolt kinnitatud pediatrilise uuringu kaval. Selliste kavade hindamisel lähtub pediatriakomitee kahest põhiprintsiibist: uuringut võib läbi viia vaid siis, kui on ette näha võimalikku olulist raviva seotud kasu, kusjuures vältida tuleb uuringute dubleerimist. Nõuded lastel teostatavate uuringute suhtes ei tohi põhjustada viivitusi lubade andmisel ravimite kasutamiseks teistel inimrühmadel.

2.4.3 Olemasoleva müügiiloga ravimi uusi toimeaineid, uusi näidustusi, uusi ravimivorme ja uusi manustamisviise hõlmava müügiiloa taotluse sisseandmisel tuleb esitada kõik uuringud, mis on sooritatud vastavuses täieliku, kinnitatud pediatrilise uuringu kavaga, välja arvatud juhtudel, kus pediatriakomitee on teinud erandi või andnud edasilükkamisloa.

2.4.4 Et leida vahend pakkumaks stiimuleid patendivabadele ravimitele, soovatakse uut tüüpi müügiluba, PUMA. Kõnealune rakendab olemasolevaid müügiiloa menetlusi, kuid on mõeldud spetsiifiliselt ravimite jaoks, mis on loodud ainult lastel kasutamiseks.

2.4.5 Soodustamiseks ravimite kättesaadavust lastele kogu ühenduses, arvestades, et ettepanekutes sisalduvad nõudmised on seotud kogu ühendust hõlmavate hüvedega ning vältimaks ühendusesisese vaba kaubanduse moonutusi, tehakse ettepanek, et müügiloa taotlust, mis hõlmab vähemalt ühte pediatrilist näidustust ja põhineb kinnitatud pediatrilise uuringu kavaga uuringu tulemustel, menetletaks ühenduse tsentraliseeritud korra kohaselt.

2.4.6 Kui kõik kinnitatud pediatrilise uuringu kavas sisalduvad meetmed on ellu viidud, kui ravimile on antud müügiluba kõikides liikmesriikides ja kui asjakohane teave uuringute tulemuste kohta on lisatud patsiendi infolehele, pikendatakse uute ravimite puhul ning patendi või täiendava kaitse tunnistusega hõlmatud toodete puhul täiendava kaitse tunnistuse kehtivusaega kuue kuu võrra.

2.4.7 Samalaadseid stiimuleid soovitatakse harvakasutatavate ravimite jaoks, mille puhul ravimite turustamise ainuõiguse kümneaastast perioodi pikendatakse kahe aasta võrra, kui nõuded andmete lastel kasutamise kohta on täielikult täidetud.

2.4.8 Olemasoleva müügiloaga ravimitele laieneb uue müügiloaga (PUMA) kaasnev andmekaitse.

2.5 Kliinilisi uuringuid käsitleva direktiiviga luuakse ühenduse kliiniliste uuringute andmebaas (EudraCT). Tehakse ettepanek, et selle andmebaasi põhjal loodaks teabeallikas kõigi nii ühenduses kui kolmandates riikides käimasolevate ja lõpetatud pediatriliste uuringute kohta.

2.6 Komisjon kavatseb uurida pediatriliste uuringute programmi — ravimiuuringud Euroopa laste jaoks (Medicines Investigation for the Children of Europe — MICE) — loomise võimalust, lähtudes ühenduse olemasolevatest programmidest.

2.7 Samuti tehakse ettepanek luua asjakohane ühenduse võrgustik. Kõnealune võrgustik ühendaks olemasolevad riiklikud võrgustikud ja kliiniliste uuringute keskused, loomaks vajalikku pädevust Euroopa tasandil ja soodustamaks uuringute läbiviimist, edendamaks koostööd ning vältimaks uuringute dubleerimist.

2.8 Ettepanek põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 95. Artikkel 95, milles nähakse ette artiklis 251 kirjeldatud kaasot-

sustamismenetlus, kujutab endast õiguslikku alust selleks, et saavutada asutamislepingu artiklis 14 sätestatud eesmärgid, mis hõlmavad kaupade (kõnealusel juhul inimestel kasutatavate ravimite) vaba liikumist (artikli 14 lõige 2).

3. Üldised märkused

3.1 Laste tervise kaitse ja kliinilised uuringud lastel

3.1.1 Komitee peab laste kaitset esmatähtsaks eesmärgiks, arvestades, et tegemist on kergestihaavatava osaga elanikkonnast, keda iseloomustavad arengulised, füsioloogilised ja psüühilised eripärad. Järgimaks seda esmatähtsat eesmärki lastele mõeldud ravimite valdkonnas, peavad olema täidetud järgmised tingimused:

— lastel tohib läbi viia ainult vajalikke kliinilisi uuringuid ja asjatut dubleerimist tuleb vältida;

— kontroll ja järelevalve kliiniliste uuringute üle peab olema piisavalt põhjalik ja neid tuleb läbi viia vastavuses eetilise imperatiiviga, mis nõuab lastest patsientide maksimaalset kaitset;

— piisavate ja nõuetekohaste teabe- ja teabevahetusprotsessidega peab olema tagatud kõnealusele rühmale soovitatud raviviiside sügavam mõistmine;

— lastele mõeldud raviviiside pidevat ja teaduslikult põhjendatud ajakohastamist peavad soodustama toimivad ravimiohutuse järelevalve mehhanismid.

3.1.2 EMSK leiab, et otsus taotleda ja läbi viia kliinilisi uuringuid peab põhinema ainult selgelt määratletud vajadustel, mis tuginevad teaduslikule uurimistööle. Seetõttu tuleks kontrollida, kas

— olemasolev teave farmaatsiatoote kohta ei ole piisav tagamaks toote ohutut ja tõhusat kasutamist lastel ⁽³⁾;

— ravimi (praegune või potentsiaalne) kasutamine lastel on piisavalt ulatuslik ⁽⁴⁾;

— ravimil on tõenäoselt kasulik toime;

— olemasoleva müügiloaga ravimi kasutamise teel saadud teaduslikja meditsiiniline lisateave osutab ravimi kasulikkusele pediatrias.

⁽³⁾ Ameerika Ühendriikides võib Toidu- ja Ravimiagentuur (FDA) nõuda kliinilisi uuringuid ravimite kasutamiseks lastel juhtudel, kus ravimi nõuetele mittevastav märgistamine võib tuua kaasa märkimisväärse ohu patsientidele.

⁽⁴⁾ USAs määratleb FDA piisava ulatuslikkuse kasutamist vähemalt 50 000 patsiendil. Sellise kasutusulatusel puhul võidakse firmalt nõuda kliiniliste uuringute läbiviimist lastel.

3.1.3 Kõike ülalöeldut silmas pidades leiab EMSK, et alaealiste kaitseks mõeldud asjakohaseid eetilisi standardeid ja erimäärusi, mis on sätestatud direktiivis, mis käsitleb heade kliiniliste tavade rakendamist kliiniliste uuringute läbiviimisel⁽⁵⁾ tuleb mainida antud direktiivi artiklites ja mitte ainult põhjendustes. Üldkriteeriumid, millest pediaatriakomitee hakkab lähtuma pediaatrilise uuringu kavade (PIP) kinnitamisel, peavad hõlmama asjakohase Rahvusvahelise Ühtlustamiskonverentsi soovitusi⁽⁶⁾ ja olema vastavuses kliinilisi uuringuid käsitleva direktiiviga 2001/20/EÜ, tagamaksuuringute endi jaoks eetiliste tingimuste järgimise.

3.1.4 EMSK nõuab seega, et ettepaneku tõeliseks keskmeks oleks lapsest patsient ja tema tervis. Just sellest vaatepunktist tuleb lähtuda, tegeldes küsimustega, mis on seotud meditsiiniliste lähenemisviisidega ja järelikult ka kliinilise ja ravialase teabega, mis peab olema kättesaadav meditsiinipersonalile ja teistele tervishoiutöötajatele — vastavalt nende eripädevustele — võimaldamaks neil ravida konkreetset nende hoole all olevat patsienti.

3.2 Põhilised ravimite kasutamist mõjutavad teabelüngad

3.2.1 EMSK leiab, et hetkeolukorra, põhjuste ja ohtude hinnang on ebapiisav. EIA (Extended Impact Assessment — laiendatud mõjuhinnang) pühendab neile vaid paar lehekülge ja ettepaneku seletuskiri ei viita neile üldse.

3.2.1.1 Oleks olnud asjakohane viia läbi uuring imikute epidemioloogilise olukorra kohta ja lünkade kohta olemasolevas raviarsenalis, võimaldamaks sobivalt juhtida suundumusi uurimistöös, et selgitada välja uurimisprioriteedid, mida ühendusel tuleks rahastada (teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi üle praegu toimuvate arutelude raames). Lisaks oleks selline uuring toonud esile CHMP pediaatrilise ekspertrühma töö, kes on koostanud nimekirja 65st patentimata toimeainest, mida pediaatriaalses uurimis- ja arendustegevuses tuleks pidada esmatähtsateks. See oleks ka soodustanud ja kiirendanud käsilolevaid jõupingutusi viia ellu ülalmainitud MICE pediaatriliste uuringute programm.

3.2.1.2 Kõrge esinemusega lastehaiguste puhul on turg piisavalt suur motiveerimaks farmaatsiatööstust, tänu tõenäosele kasumile investeeringutelt, leidma toodetele uusi pediaatrilisi näidustusi ja ravimeid lastele kohandama. Samas kaaluvad

harvaesinevate haiguste ja alam-vanuserühmadel esinevate haiguste puhul ravimite väljaarendamise kulud üles investeerin-gutelt saadava kasumi. Farmaatsiatööstus (eriti Euroopa väike- ja keskmise suurusega ettevõtted) ei saa enesele neid kulusid lubada ja vajab piisavaid stiimuleid või uuringute rahastamist. Just nende haiguste ja alarühmade puhul tuleb luua lisava-hendid hüvitamaks pediaatrilisse uurimistöösse tehtavaid kõrgeid inim-, aja- ja rahaliste ressursside investeeringuid.

3.2.2 Komitee leiab, et olnuks ka asjakohane teostada põhja-likum uuring ravimite ettenähtust erineval näidustusel väljakir-jutamise kohta pediaatrias. Selline uuring oleks välja selgitanud kõnealuse tava leviulatus ja ravimite ebasobiva kasutamise kahjulikud tagajärjed. Parem ülevaade olukorrast soodustanuks võimalike heastamis- ja ergutusvahendite põhjendatumat analüüsi.

3.2.2.1 EMSK mõistab, et asjakohane teave on heterogeenne, ja seda on kogutud liikmesriikides erinevate organite poolt ja äärmiselt erinevate, ebatäielike ja moonutatavate töökorraldusviiside abil. Vastavalt võib kahelda, kas kõnealuseid andmeid on võimalik kasutada võrdluseks või teaduslikult põhjendatud üldistuste tegemiseks. Vaatamata kõnealustele puudujääkidele annaks ravimite väljakirjutamise ja kasutuse uuring esialgse, kuigi skemaatilise, ülevaate ilmsetest lahknevustest ravimirüh-made kasutusalas ja toimeainete kasutamises, mis mõnikord toimub ilma teadusliku ravialase põhjendusega.

3.2.2.2 Veel üks silmatorkav puudujääk on seotud erinevate liikmesriikide meditsiiniliste tavade vaheliste erinevuste analüü-siga, mis erinevate haiguste puhul välja kirjutatud ravimiklas-side kohta kogutud andmete alusel oleks kahtlemata asjako-hane. EMSK mitte üksnes ei leia, et sellist uuringut ei tohi enam edasi lükata, vaid usub ka, et kõnealune uuring etendaks eriti tõhusat rolli rahva tervise kaitseks, mis on esmatähtis. Arves-tades, et ametialane väljaõpe, tervishoiukorraldus ning ravi ja ravimite manustamine on liikmesriikide pädevuses, loodab EMSK, et avatud kooskõlastusmeetodit kohaldatakse ka farmaatsiatoodetele. Samuti loodab komitee, et rahva tervise huvides arstide ja patsientide liitude aktiivsel osavõtul aegsasti koostatakse hästisõnastatud ja kooskõlastatud parimate mediti-siiniliste tavade suuniste kogumik erinevatele ravivaldkondadele ja patsiendirühmadele.

⁽⁵⁾ EÜT L 121, 1. mai 2001.

⁽⁶⁾ Eriti konverentsil vastu võetud suunist ICH E 11, mis väidab: "Eeti-line imperatiiv saada uut teadmist ravimite toimete kohta lastest patsientidel peab olema tasakaalustatud eetilise imperatiiviga kaitsta kliinilistel uuringutel iga lapsest patsienti."

3.2.3 Samuti oleks tulnud paralleelselt läbi viia uuring ravimiohutuse järelevalve mehhanismide kohta, mis kujutavad endast valdkonda, kus Euroopa seadusandlus on kahtlemata esirinnas. On selge, et ravimiohutuse järelevalve võrgustikud oleksid juba pidanud välja selgitama ravimite ebasobiva kasutuse juhtumite olemasolu või puudumise ja kaudselt ka ravivead, mille kohta Euroopa Liidu asutused koostöös asjakohaste riigitasandi asutustega oleks juba võinud kehtestada sobiva teabepoliitika.

3.2.4 Arvestades seda, et ravimite väljakirjutamine ettenähtust erinevatel näidustustel on laialt levinud, tuleb pidada küsitavaks müügilubade väljastamisele põhineva lähenemise (mida soovitab vaatlusalune ettepanek) suhtelist tõhusust. Komitee usub, et oleks olnud soovitatav võtta tarvitusele paralleelmeetmed soodustamaks häid tavaid pediaatriliste ravimite kasutamisel arstide ja teiste tervishoiutöötajate poolt ning samuti lapsevanemate poolt, kes tihti oma mõistetava soovi tõttu oma laste kannatusi leevendada avaldavad arstidele survet, et need kirjutaksid välja lühiajalises perspektiivis tõhusalt toimivaid ravimeid, mis aga ei vasta noore patsiendi tõelistele huvidele.

3.2.5 Veel üks aspekt, mida ei ole piisavalt arvesse võetud, on apteekri osatähtsus ostuotsuste kujundamisel ja ravimite sobiva kasutamise kohta nõuannete andmisel. Kõnealuse kategooria tervishoiutöötajad saaksid anda väärtusliku panuse aktiivsesse teadlikkuse tõstmise ja ravimite ohutuse järelevalve poliitikasse.

3.2.6 Samuti vääriks süvendamist olemasolevate ohutu kasutamise, eriti ravimiohutuse järelevalve, kohta käivate andmete analüüs, selgitamiseks välja, kas erinevates liikmesriikides rakendatavatel erinevatel ravimite väljakirjutamise viisidel ja erinevatel ravimiklassifikatsioonidel on erinev mõju sobimatu kasutamise ja kahjulike kõrvaltoimete seisukohast.

3.2.7 EMSK on teadlik, et kõnealused küsimused ei kuulu vaadeldava ettepaneku põhivaldkonda, kuid soovib siiski, et komisjon etendaks aktiivset rolli võrgustiku loomisel, mis ühendaks ametiasutusi ja spetsialiseerunud uurimiskeskusi, eesmärgiga suurendada meie teadmisi mehhanismidest, mis mõjutavad nõudlust ravimite järele ja nende arukat kasutamist, parimatest ravitavatest ja teistest asjassepuutuvatest küsimustest, mis teeks võimalikuks laiendada siseturu ühtlustamist ka farmaatsiatoodele.

3.3 Pediaatrikomitee ja kliinilised uuringud

3.3.1 EMSK nõustub ettepanekuga luua Euroopa Ravimiameti (EMA) juures pediaatrikomitee. Kõnealuse komitee ülesanded on äärmiselt mitmekesised, hõlmates nii pediaatriliste uuringute kavade sisu ja meetodite hindamist kui ka eelhin-

nant ravimi võimalikele kasudele pediaatrilise populatsiooni jaoks; nii teaduslikku tuge uuringuplaanide koostamisele vastavuses kliiniliste uuringute heade tavadega kui ka ravimite nimekirja koostamist ja tugi- ning nõustamisteenuseid loomaks üleeuroopalist võrgustikku uurijatest ja keskustest, kellel on eripädevused uuringute läbiviimiseks lastel; Lisaks ülalnimetatud ülesannetele hakkab komitee ka vastutama uuringute dubleerimise vältimise eest.

3.3.2 Võttes arvesse pediaatrikomitee ülesannete laiaulatuslikkust, ei pea EMSK artikli 4 lõikes 1 sätestatud pädevusi piisavateks, eriti prekliinilise ja kliinilise ravimiarenduse metodoloogia osas (mis konkreetselt hõlmab eksperte farmakoloogia, toksikoloogia, farmakokineetika, biomeetrika ja biostatistika valdkondadest), spetsialistide osas (kaasa arvatud neonatoloogid) pediaatrivaldkondades, mis vastavad kõige olulisematele ravigruppidele ja farmakoepidemioloogia-alaste ekspertide osas. Lisaks soovib EMSK, et komisjoni määratud ekspertide arvu suurendataks, kaasamaks ka laste ravi- ja tervishoiuasutuste esindajad.

3.3.3 EMSK täheldab, et pediaatrilist populatsiooni määratletakse kui "rahvastiku osa eavaheemikus sünnist kuni 18 eluaastani" (artikkel 2) ja tõdeb, et tänaseni ei ole jõutud isegi vastava ICH standardmääratluseni. EMSK loodab, et viies läbi uuringuid igal ealisel allrühmal väldib pediaatrikomitee tarbetute uuringute teostamise rühmal, kelle puhul arenguaste ja iga on juba ohud välistanud.

3.3.4 EMSK kiidab heaks põhimõtte, et uue farmaatsiatoodete loomise ajal tuleb esitada pediaatriliste uuringute kavade ja tervitab püsidualoogi võimalust kava esitaja ja pediaatrikomitee vahel. EMSKle tekitab siiski muret nõue esitada need plaanid "juhul, kui vastupidine pole põhjendatud, mitte hiljem kui vahetult pärast inimestel teostatud farmakokineetiliste uuringute lõpetamist" (artikli 17 lõige 1). Sellel etapil ei ole ohutusuuringud täiskasvanud patsientidel veel lõpule jõudnud ja järelikult ei ole ka selgelt kindlaks tehtud ravimi ohutusomadused. Seega ei ole võimalik koostada kõikehõlmavat, hästisõnastatud pediaatrilise uuringu kava (eriti pediaatrilise populatsiooni erinevatele allkategooriatele). See kõik tooks kaasa ohu, et alustatakse ebavajalikke uuringuid või korraldatakse hiljem uuringuid esialgu ette nähtud annustest erinevate annustega.

3.3.5 Samuti on EMSK mures, et kõnealune nõue põhjustab viivitusi uute ravimite loomisel täiskasvanutele, samas kui ravimi loomise hilisemal etapil oleks kergem selgitada välja selgitada ohualtimad inimrühmad, kelle hulka kuulub ka pediaatriline populatsioon, keskendades uurimisjõupingutused olulistele teabelünkadele ja esitada sihipärasemad plaanid aktiivseks ravimite ohutuse järelevalveks.

3.3.6 EMSK väljendab samuti muret ettepaneku üle, et "mistahes uuringud, mis on lõpetatud enne, kui esitatud õigusakt on vastu võetud, ei kvalifitseeru ELi jaoks ette pandud hüvedele ja stiimulitele. Kõnealuseid uuringuid võetakse aga arvesse ettepanekus sisalduvate nõuete puhul ja kui esitatud õigusakt on vastu võetud, on firmad kohustatud esitama kõnealused uuringud pädevatele asutustele" (⁷) Kõnealune ettepanek toob kaasa ohu, et firmad aeglustavad käimasolevaid või kavandatud uuringuid või vähendavad nende arvu, jäädes ootama määruse viimase versiooni rakendumist kogu Euroopa Liidus.

3.4 Stimuleerivad meetmed

3.4.1 EMSK nõustub, et on olemas vajadus luua asjakohased stiimulid selleks, et kliinilisi uuringuid lastel teostataks vastavuses parimate tavade ja eetiliste standarditega ja et lastearstid, lastekliinikud ja lastepaladid oleks varustatud parema raviarsenalliga, kaasa arvatud ohutud, tõhusad ja kvaliteetsed farmaatsiatooted, mis on mõeldud ja kavandatud lastest patsientidele, järgides nõukogu 14. detsembri 2000. aasta määruse loogikat ja pidades silmas Ameerika Ühendriikide kogemusi sellel maal vastu võetud erioigusaktide valguses (⁸).

3.4.2 Aeg ja ressursid, mida sellelaadsed uuringud nõuavad, ning tundlikud eetilised ja uuringunõuete järgimisega seotud küsimused, mis lastest patsientide puhul üles kerkivad, on põhjuseks, miks turujõududest ei ole piisanud loomaks farmaatsiatooteid, mida võiks spetsiifiliselt kategoriseerida kui pediaatrilisi. Seda asjaolu arvesse võttes arvab EMSK, et teatavate olukordade puhul pole pakutavad hüved ja stiimulid alati piisavad.

3.4.2.1 Konkreetset tundub, et täiendava kaitse tunnistuse pikendamine kuue kuu võrra ei ole piisav hüvitamiseks lastel teostatavate uue ravimi uuringutega kaasneda võivaid kõrgemaid kulusid, suuremaid ohtusid ja viivitusi toimiku lõpetamisel ja müügiluba saamisel. On küll ette nähtud asjakohased erandid ja edasilükkamised. Siiski, kui pediaatrilised uuringud tehtaks kohustuslikuks, muutuks asjaomane kohustus eriti kulukaks ja aeganõudvaks.

3.4.2.2 EMSKle tekitab muret praegune suundumus keskendada uurimis- ja arendusjõupingutused laiaulatusliku turupotentsiaaliga toimeainetele, mis võtavad enesele järjest suurema osa uurimis- ja arendustegevusele eraldatud vahenditest, samas kui toimeained, mille turupotentsiaal on väike või piirub nišiturgudega, jäävad tahaplaanile. Kui kõnealune mehhanism rakendub ka uutele pediaatrilistele ravimitele, siis osutub

võimatuks saavutada eesmärk luua mõistliku aja jooksul tõeliselt uuenduslik ja piisavalt mitmekesine pediaatriliste ravimite arsenal. EMSK soovib, et selliseid ohte hoolikalt jälgitaks ja eraldi hinnataks ette nähtud üldaruandes määruse rakendamisel saadud kogemuste kohta.

3.4.3 II peatüki III jaotises visandatud uus menetlus (PUMA) müügiluba ravimite jaoks, mida ei kaitse patent või täiendava kaitse tunnistus, kujutab endast olulist ja elujõulist uuendust lastel kasutamiseks müügiluba andmise menetluste osas. Võimalus järgida tsentraliseeritud menetlusi isegi siis, kui luba farmaatsiatoote kasutamiseks täiskasvanutel on saadud riigisandide menetluste teel, kujutab enesest tõelist edusammu.

3.4.4 Tervitatav areng on toimunud menetluste paindlikkuse osas, eriti seoses võimalusega viidata olemasolevatele andmetele kasutusloa saanud ravimi toimikus (artikkel 31, lõige 4) ja seoses võimalusega kasutada toote juba tuntud marginimetust, lisades vaid ülaindeksina tähe "P". EMSK soovib, et sellistel juhtudel peaksid ka ravimi vorm ja annus, kui neid on lastel kasutamiseks seoses muudetud, olema selgesti nähtavalt pakendile paigutatud.

3.4.5 Siiski märgib EMSK, et kõrvuti paindlikkusega esineb ka teatud jäikust, mis võib pediaatrilistele uuringutele pärssivalt mõjuda, näiteks täiendava kaitse tunnistuse (SPC) saamise eeltingimuseks olev kohustus saada müügiluba kõigis liikmesriikides. Komitee arvates on selle sätte nõudmised üleliia ranged, eriti laienenud Euroopa Liidus. Komitee usub, et sellest võidavad üksnes kindlalt tagatud eduga ravimeid tootvad suured rahvusvahelised ettevõtted.

3.4.6 Samuti tekitab muret väide, et kõik ravimi väljatöötamisega seotud andmed tuleb avalikustada, sest see muudab müügilubade taotlemiseks esitatavates toimikutes sisalduva teabe ja andmete avalikustamise kohta praegu kehtivaid õigusakte. Kõnealune lähenemine ei soodusta ka uuringute algatamist uute ravimitüüpide alal ning juba müügil olevate ravimite lastele sobiva annuste väljaselgitamiseks.

3.5 Teave ravimite lastel kasutamise kohta

3.5.1 Üks ettepaneku eesmärkidest on suurendada pediaatrias kasutatavate ravimite alase teabe kättesaadavust. EMSK nõustub, et teabe parem kättesaadavus võib soodustada ravimite ohutut ja tõhusat kasutamist lastel ning seega edendada rahva tervist. Lisaks võib teabe kättesaadavus aidata vältida uuringute dubleerimist või tarbetute uuringute läbiviimist lastel.

(⁷) Vt seletuskiri osale "Teave ravimite kasutamise kohta lastel", lk. 7

(⁸) *Best Pharmaceuticals for Children Act*, 1 April 2002, Public Law n. 107-109.

3.5.2 Seetõttu toetab EMSK ka ettepanekut kasutada kliinilisi uuringuid käsitleva direktiiviga loodud ühenduse kliiniliste uuringute andmebaasi (EudraCT) alusena teabeallika loomiseks kõigi ühenduses ja kolmandates riikides teostatavate ja lõpetatud pediaatriliste uuringute kohta.

3.5.2.1 Siiski ei ole kõnealuse andmebaasi kasutamise korraldus piisavalt selge: kellel peaks olema juurdepääs, milliseid andmeid tuleks avalikustada või milliste andmete osas tuleks isikuandmete kaitsmise eesmärgil või tundliku või salajase tööstusteabe kaitsmise vajadustest lähtudes avalikustamisest keelduda.

3.5.2.2 Samuti ei ole selgelt eristatud olemasolevat tehnilist teavet (kättesaadav tervishoiutöötajatele) ja teavet, mis tuleks patsiendi infolehel avalikkusele kättesaadavaks teha. Pediaatrilise turu selles osas etendavad pakendiga kaasasolevad arusaadaval sõnastatud ja selged patsiendi infolehed olulist rolli lapsest patsienti potentsiaalselt kahjustada võiva käitumise vältimisel.

3.5.3 VI jaotises, mis käsitleb teabevahetust ja kooskõlastust, visandatakse rida meetmeid ja kohustusi (näiteks peavad liikmesriigid kahe aasta jooksul alates määruse jõustumisest koguma kokku andmed kõigi lastele mõeldud ravimite olemasolevate kasutusviiside kohta — artikkel 41). Samas ei käsitleta seal küsimust farmaatsiatoodete korrektsest kasutamisest pediaatrias ega tervishoiutöötajate ning avalikkuse suhtes rakendatavat poliitikat.

4. Kokkuvõtvad märkused

4.1 EMSK kordab taas, et on esitatud määrusega põhimõtteliselt nõus, kuid kahtleb, kas selle õiguslik alus, konkreetselt EÜ asutamislepingu artikli 14 lõikes 2 sätestatud eesmärkide (kaupade vaba liikumine) rakendav artikkel 95, on kõige sobivam alus sellisele rahva tervisele oluliste tagajärgedega rakendusvaldkonnale. Kuigi kõik farmaatsiaspektori jaoks vastu võetud õigusaktid rajanevad üldnimetatud artiklil, tuleks siiski meele pidada, et vaatlusalusel juhul on põhieesmärk lastest patsientide tervis ja kaitse.

4.2 EMSK loodab, et komisjon koostab lähitulevikus uue ettepaneku, mis keskendub farmaatsiatoodete pakkumise asemel nõudmisele nende järele. Eesmärgiks oleks luua toimiv töövahend, mis edendab ja soodustab ravimite kättesaadavuse ja kasutuse kohta käivate andmete kogumist ja levitamist; luua epidemioloogilised ja ravimite väljakirjutamist käsitlevad andmebaasid; ning koostada juhised, kaasates sellesse protsessi tervishoiutöötajate ja patsientide liidud, laiendades seeläbi kõnealusele valdkonnale avatud kooskõlastusmeetodit.

4.3 Teabevahetus- ja kooskõlastusprotsess, nagu see sätestatakse VI jaotises, tundub olevat mõnevõrra piirav. EMSK soovib valmistada ette ja viia ellu laiaulatuslikum teabevahetusstrateegia, mis tooks kaasa ravimite ratsionaalsema kasutuse pediaatrias. Lisaks tuleb arstide ja tervishoiutöötajate käsutusse anda kõik teabevahendid, mida nad vajavad oma eesmärkide saavutamiseks. Sama mõtet edasi arendades peaksime uuesti kaaluma, kas ja milliste menetluste abil, uurijad ja arstid peaksid saama juurdepääsu Euroopa kliiniliste uuringute andmebaasis (EudraCT) sisalduvale teabele.

4.4 EMSK tervitab ettepanekut luua pediaatriliste uuringute programm — ravimiuuringud Euroopa laste heaks (MICE) — tagamaks ühenduse rahastamist rühmade, firmade ja pediaatriahaiglate poolt teostatavale uurimistöölle patentimata ravimite lastel kasutamise kohta ning jälgimis- ja kohortuuringuid ravimi registreerimisele järgneval etapil. EMSK oleks siiski eelistanud suunavaid juhiseid ja pediaatriakomitee rolli täpsemat määratlemist. See väldiks pikki ja vilatuid arutelusid selle kohta, kes peaks selgitama välja esmatähtsad ravivaldkonnad, mis nõuavad lisateavet ravimite kasutamisest lastel, ning kuidas hinnata esmatähtsaid vajadusi ja konkreetseid teostamisele kuuluvaid uuringuid, eriti arvestades märkimisväärsed erinevusi meditsiinitavade vahel erinevates liikmesriikides.

4.5 EMSK soovib seetõttu, et need volitused antaks määruse artiklis 7 konkreetselt pediaatriakomiteele, edendamaks kiiret rakendamist ja tagamaks kõigi pediaatriakomitee institutsionaalsete tegevuste paremat kooskõlastatust.

4.6 Samas loodab EMSK, et pediaatriakomitee ei piirdu ainult ravimiametit toetava ja nõustava rolliga, kui see rajab vastavalt artiklile 43 üle-euroopalise võrgustiku uurijatest ja keskustest, kes etendavad konkreetseid rolle lastel läbiviidavate uuringute teostamisel. Pediaatriakomitee peaks mängima aktiivset rolli ning teda võiks toetada foorum, mis toob kokku eksperdid — nii akadeemiliste ringkondade esindajad kui ka pediaatria allvaldkondade spetsialistid kõigist liikmesriikidest. Peale selle soovib EMSK kaasata konkreetsete uuringuprotokollide koostamisse uurijaid firmadest, kelle toodetega on tegemist, kuivõrd need uurijad tunnevad kõnealuste toodete eriomadusi kõige paremini.

4.7 Asjaolu, et pediaatriakomitee esmaseks ülesandeks saab pediaatriliste uuringute kavade (PIP) kinnitamine, mis kujutab endast määruseettepaneku tuuma, paneb EMSK tundma muret, et suundumus kliiniliste pediaatriliste uuringute formaliseerimisele hakkab valdama mõnede teiste ülalloetletud eesmärkide, sealhulgas eetiliste eesmärkide üle nagu näiteks asjatu dubleerimise või tarbetute pediaatriliste uuringute vältimine.

4.8 EMSK teeb ettepaneku, et vajadus analüüsida EudraCT andmebaasis sisalduvat teavet ja üksikasjalikult hinnata perioodilisi ajakohastatud ohutusaruandeid (mis kehtestati kõige viimaste seadusandlike muudatustega) peaksid olema sõnaselgelt lülitatud komitee volituste hulka. Kõnealused aruanded sisaldavad epidemioloogilisi andmeid, ülevaateid ravimite väljakirjutamisest ning avaldatud uuringute tulemusi, mis vähendaks kliiniliste uuringute ulatust ja kestust ning mõnel juhul kaotaks vajaduse nende järele.

4.9 Menetluslikust seisukohast võib eeldada, et kui sellised dokumendid võimaldavad hinnata olemasolevate ravimite ohutusandmeid (mis on saadud ravimite ohutuse järelevalve teel, teabearuannetest ja perioodilistest ajakohastatud ohuaruannetest) toimeainete ja annuste kohta ravimite lastel kasutamiseks, võib võtta tarvitusele lühema ja lihtsama tsentraliseeritud menetluse, muutmaks sobivalt tehnilist teavet patsiendi infolehel, mis asendaks pika ja kuluka PUMA-menetluse ⁽⁹⁾.

4.10 Samuti leiab EMSK menetluslikust seisukohast, et on tarvis selgelt väljendada, et kui pediaatrilise populatsiooni

teatava alakategooria puhul on põhjendatud mõne harvakasutatava ravimi kasutuselevõtt, võib müügiloo taotleja valida ükskõik kumma kõnealusest kahest menetlusest.

4.11 EMSK rõhutab uurimistöö tulemuste ja infolehel tehtud kinnitatud muudatuste avaldamise olulisust, kaasa arvatud teave kõigi samuti toimeaineid sisaldavate patenteerimata ravimite lastel kasutamise kohta.

4.12 EL kujutab endast juba reguleerivat asutust farmaatsiatoodete registreerimiseks arenguriikides ja WHO juba konsulteerib temaga ravimite hindamisel, mida võib kõnealustes riikides registreerida. Võib loota, et määrase kiire rakendamisel ELis on samuti kasulik mõju pediaatrilistele raviviisidele kõige vähem arenenud riikides. EMSK loodab, et konstruktiivne koostöö WHOga tugevneb veelgi ja et komisjon jätkab korrapäraselt dialoogi rahvusvaheliste asutustega, kiirendamaks kinnitusmenetlusi uute ainete ja näidustuste, annuste ja koostiste suhtes, mis lastele kasutamiseks paremini sobivad, vältides seeläbi kliiniliste uuringute tarbetut dubleerimist ja kordamist.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Ann-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Samalaadne lihtsustatud mehhanism on juba võetud kasutusele Ameerika Ühendriikides, kus praeguseks juba 33 toote puhul on patsiendi infolehele lisatud pediaatriline teave, mis pärineb registreerimisjärgsetest kliinilistest uuringutest (et USAs puuduvad perioodilised ajakohastatud ohutusaruanded, siis nõuti seal vastavaid uurinuid), samas kui 53 toodet on saanud müügiloo üksnes pediaatrias kasutamiseks täieliku kliinilise uuringukava alusel.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Tööstuse muutused masinaehitussektoris”

(2005/C 267/02)

Vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 otsustas Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 1. juulil 2004. aastal koostada arvamuse ülalmainitud teemal.

Tööstuse muutuste nõuandekomitee, kes vastutas Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastavasisulise töö ettevalmistamise eest, võttis arvamuse vastu 27. aprillil 2005. Raportöör oli hr van Iersel ja kaasraportöör hr Castañeda.

417. täiskogu istungil 11.–12. mail 2005 (11. mai istungil) võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu järgmise arvamuse 211 poolthäälega, erapooletuid oli 4.

Kokkuvõte

Masinaehitus on omaette tööstusharu. Aga kuna masinaehitus pakub teisele tööstusharudele põhivara ja tehnoloogiaid, toimib see ka aktiivse vahendajana, avaldades olulist mõju paljudele teistele Euroopa majanduse valdkondadele. Masinaehitus on uuenduslik tööstusharu ning seetõttu peab Euroopa tööstuspoliitika omistama masinaehitusele strateegilise tähtsuse. Sektorile sobib väga hästi konkreetne kava, mille eesmärgid on määratud piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa Liidu tasandil, ja mis on suunatud Lissaboni strateegia elluviimisele. Selleks on vaja nii horisontaalset kui valdkondlikku poliitikat ning nende sobivat koostamist. Nimetatud meetmed aitaks sektoril silma paista mitte ainult Euroopas, vaid ka globaalselt.

Käimasolevas konsultatsiooniprotsessis ja poliitika kujundamisel Euroopa Liidu tasandil (seoses masinaehitusega) on mitmeid lahendamist vajavaid küsimusi, millel on stimuleeriv mõju samadele protsessidele riiklikul ja piirkondlikul tasandil kogu Euroopas. Konkreetsed tingimused, mida tuleb täita ELi tasandil on järgmised: parem õigusloome, sh õigusloome-eelne regulatiivne mõjuhindang ning ELi kehtivate õigusaktide nõuetekohane rakendamine ja jõustamine; tõhus turujärelevalve; tehnoloogiaplatvormi rajamine, et ületada teaduskeskuste ja ülikoolide ning tööstuse vahelist lõhet; ebakõla vähendamine ELi rahastatava teadus- ja arendustegevuse ning masinaehitussektori vajaduste vahel; konkurentsipoliitika, mis toetab väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arengut ja uuendustegevust; juurdepääsu parandamine finantsturgudele ja kaubanduspoliitika, mis tagab vaba juurdepääsu investeringutele kolmandate riikide turgudel. Samuti on väga oluline kutseoskuste kohandamine vastavalt kehtivatele standarditele.

Komisjoni ja kõigi sidusrühmade vaheline dialoog Euroopa Liidu tasandil tööstusele laieneva mõju kohta võib luua ELi masinaehitussektori jaoks soodsa raamistiku ning edendab ja

arendab tugevaid regionaalseid tööstuspiirkondi. Kõik see nõuab Euroopa institutsioonide, eelkõige komisjoni, aktiivset pühendumist.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Komisjon töötab välja “uutmoodi” tööstuspoliitikat. Kõnealuse poliitika aluse moodustavad kolm sammast: parem õigusloome, valdkonnaspetsiifilised kaalutlused ja terviklik lähenemine Euroopa Liidu tasandil. Nimetatud poliitikal on otsene seos nii Lissaboni strateegia kui töötleva tööstuse panuse praeguse ümberhindamisega Euroopa majanduses.

1.2 Paljudes valdkondades on selline Euroopa tööstuspoliitika uue hoo andmine väga tervitatav. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab täielikult “uutmoodi” tööstuspoliitika põhimõtteid⁽¹⁾, mille edu sõltub peamiselt sellest, kuidas õnnestub ühildada tegevus horisontaalsel ja valdkondlikul tasandil, sest:

— tööstussektorid on erinevad;

— valdkondlik tasand on paljudel aladel kõige sobivam, et viia kokku tööstuse (sh asjaomaste sotsiaalpartnerite) ja valitsuse esindajad ning poliitikud (komisjon ja riigiasutused) ja teised olulised sidusrühmad nagu sotsiaalpartnerid, tarbijad, haridus- ja koolitusasutused, teadus- ja tehnoloogiainstitudid ning pangad.

1.3 Valitseb üldine poliitiline kokkulepe, et Euroopa peab saavutama juhtiva positsiooni globaliseerunud maailmas, et vastata tulevikuväljakutsetele. Lissaboni strateegia elluviimine on praegu olulisem kui kunagi varem. Seetõttu ei tohi Euroopa piirduda vaid nõrkade kohtade (võrreldes meie kaubanduspartneritega) kõrvaldamisega, vaid toetada ja arendada tuleb

⁽¹⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus “Struktuuraalse muutuse edendamine: laienenud Euroopa tööstuspoliitika” (KOM(2004) 274 (lõplik), 21.4.2004), vastu võetud 15.12.2004; raportöör hr van Iersel.

eelkõige tugevaid külgi. Masinaehitustööstusel on võimsad tehnoloogilised ressursid, sest selle tehnoloogiat ei kasutata mitte ainult tootmises, vaid ka klientidega suhtlemisel, näiteks töötleva tööstuse teiste suundade puhul nagu teenused energia, vee, transpordi ja sideteenuste valdkonnas.

1.4 Lissaboni strateegia taashoogustamise ja selle suunamisega majanduskasvu edendamisele ning töökohtade loomisele toonitab komisjon tootva tööstuse, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete olulisust. Seetõttu tuleb Euroopa tööstuspoliitikas anda masinaehitusele — mis pealegi praegu jõudsalt areneb — strateegilise tähtsusega positsioon. Tähelepanu tuleb pöörata mitte ainult sektoritele, kus on vaja tegeleda kiireloomuliste probleemidega, vaid samaväärset tähelepanu tuleb pöörata ka edukatele sektoritele.

1.4.1 Masinaehitus ei ole mitte ainult omaette tööstusharu, vaid see pakub teisele tööstusharudele põhivara ja tehnoloogiad ning toimib aktiivse vahendajana, avaldades olulist mõju ka paljudele teistele Euroopa majanduse valdkondadele.

1.4.2 Masinaehitussektor tagab kõigi teiste majandussektoreite vajaliku tehnoloogiaga varustajana Euroopa majanduse toimimiseks tarviliku tööstusliku infrastruktuuri.

1.4.3 Lisaks on masinaehitussektor üks peamisi ekspordi-valdkondi, mille arvele langeb umbes 15 % Euroopa Liidus toodetud kaupade ekspordist.

1.5 Siseturg on avaldanud masinaehitussektorile väga soodsat mõju, tagades Euroopa tootjatele olulise Euroopa Liidu sisese turu. Kuna valdkond vajab rahvusvaheliste standardite ja Euroopa eeskirjade proportsionaalsust, on oluline tagada tasakaal, et vältida konkurentsivõimet pidurdavat üleregulatsiooni ning samas keskenduda rohkem eeskirjade rakendamisele ja jõustamisele.

1.6 Kõnealune valdkond vajab nii horisontaalset kui valdkondlikku poliitikat ning nende sobivat koosmõju.

2. Strateegiline tähtsus

2.1 Masinaehitusel on Euroopa majanduses oluline roll mitmel põhjusel.

2.1.1 Masinaehitus on strateegiline tööstusharu: tegemist on suure lisaväärtusega teadusmahuka valdkonnaga, mis varustab kõiki teisi majandusvaldkondi masinate, tootmissüsteemide, komponentide, nimetatud toodetega seotud teenuste ning vajaliku tehnoloogia ja erialaste teadmistega. Masinaehitus annab olulise panuse ka jätkusuutlikusse arengusse, sest võimaldab tõhusamat tootmist ning seeläbi ressursside kasutamise lahtisidumist majanduskasvust. Masinaehitus ei ole ühtne sektor, vaid hõlmab väga erinevaid alamvaldkondi — tõste- ja teisaldusseadmed; tööpingid; puidutöötlemisseadmed; tööstuslikud jahutus- ja ventilatsiooniseadmed; pumbad ja kompressorid; kaevandus-, karjääri- ja ehitusseadmed; laagrid, ülekandeseadmed, hammasrattad ja ajamid; kraanid ja ventiilid, mootorid ja turbiinid; põllu- ja metsatöömashinad; tekstiili-, rõiva- ja nahatööstuse masinad; toiduaine-, joogi- ja tubakatööstuse masinad; põllumajandusmasinad; paberi- ja papitootmisseadmed; tööstusahjud ja põletid; metallurgiamasinad jne. Siia kuuluvad ka kõik üldised tehnoloogiad nagu mehhatroonika, mis ühendab mehhaanikat ja elektroonikat.

2.1.2 Masinaehitussektor ei varusta teisi tööstusharusid mitte ainult tehniliste seadmetega, vaid pakub ka erialaseid oskusi ja teadmisi eespool nimetatud valdkondade arengu edendamiseks ning uute toodete arendamiseks. Laienenud Euroopa Liidu majanduslikku arengut arvestades ja kaugemale vaadates on see väga oluline.

2.1.3 Euroopa masinaehitus on maailmas juhtpositsioonil: Euroopa Liidu arvele langeb 41 % maailma toodangust, Euroopa on maailma suurim masinate tootja ja eksportija (2002. aastal 261 707 miljoni euro väärtuses), kaasa arvatud terviklikud tehaste sisseadmed. Kui Euroopa tahab saada maailma kõige teadmispõhisemaks majanduseks, tuleb praegune juhtpositsioon säilitada.

2.1.4 Masinaehitus on suur tööstusharu: see pole mitte ainult üks Euroopa suurimaid tööstussektoreid, mis hõlmab umbes 8 % tööstuslikust kogutoodangust, vaid 140 000 ettevõttega (neist 21 600 rohkem kui 20 töötajaga) ka üks suurimaid tööandjaid, pakkudes eelkõige kvalifitseeritud tööjõudu nõudvaid töökohti umbes 2,49 miljonile inimesele. Kõnealusel sektoril on siseturul tugev positsioon (2003. aasta käive 15-liikmelises EL-is 285 miljardit eurot ja 25-liikmelises EL-is 305 miljardit eurot), mis hõlmab 70 % siseturul toodetud kaupadest. See aitab kaasa sektori konkurentsivõime tõstmisele ja töökohtade stabiilsuse suurendamisele. Seetõttu on tegemist Lissaboni eesmärkide saavutamise seisukohalt olulise valdkonnaga.

2.1.5 Masinaehitus on uuenduslik tööstusharu: Euroopas on eriti hästi arenenud eritellimuste järgi valmistatud masinate ehitus ja nišiturul. See on strateegiliselt oluline teiste majandusharude uuenduste seisukohalt. Samuti on see tähtis kõigi majandusharude võime jaoks luua kõrget lisaväärtust, kujutades endast seeläbi konkurentsieelist, mis vähendab erinevate valdkondade puudusi Euroopas, näiteks suured tööjõukulud. Masinatööstus on uuendusi juhtiv jõud, mis rakendab ja integreerib uuendusi oma toodetesse ja tootmisprotsessidesse. Masinaehitus on lüli — sageli esimene lüli — lisaväärtuse loomise protsessis. Kui üks lüli katkeb, kannatab kogu protsess.

2.1.6 Masinaehitus on tööstusharu, kus valitsevad väikesed ja keskmise suurusega, enamasti pereettevõtted ⁽²⁾, mis peavad vastama neile esitatud erilistele väljakutsetele. Paljud nimetatud ettevõtted on tegevad kogu maailmas. Seetõttu on masinaehitus Lissaboni eesmärkide saavutamise seisukohalt ettevõtluse hea näide.

2.1.7 Lisaks on masinaehitussektoril järgmised omadused:

- võrreldes teiste töötleva tööstuse sektoritega ei ole masinaehitus kapitalimahukas tööstusharu, kuid see pakub tööd kõrgelt kvalifitseeritud töötajatele eritellimusel toodetavate masinate arendamisel ja valmistamisel;
- viimaste aastakümnete arengu aluseks on uuendustegevusest tulenev suurenev kohenemisvõime, millesse kaasatakse arvukaid konkurentsivõimelisi elemente, mida turustatakse kogu maailmas;
- arvestades masinate rolli kõigis tootmisprotsessides, peab kõnealune tööstusharu pakkuma äärmiselt usaldusväärseid tooteid. Nimetatud usaldusväärsus on üldtuntud maine kohaselt tugeva Euroopa tööstuse traditsiooni lahutamatu osa.

2.2 Masinaehitusettevõtetel on tugevad sidemed klientidega: masinate tootmine on üldiselt keerukas protsess, mis nõuab kõrgel tasemel tehnilisi teadmisi ning pidevat tootjapoolset tehnilist abi ja teenindust. Masinaehitussektor on tööstuse oluline osa ja edu alus tööstuspiirkondades, kus iganes tekib geograafiline lähedus tootja ja lõpptarbijaga vahel, nagu näiteks Baden-Württembergis ja Rheinland-Pfalzis, Piemontes ja Lombardias, Rhone-Alpide piirkonnas, Midlandsis Ühendkuningriigis ja Eindhoven-Aachenis. Nimetatud näidetest selgub, kui

⁽²⁾ Ainult 21 600 masinaehitussektori ettevõtetest pakuvad tööd rohkem kui 20 töötajale ning vaid 4500 rohkem kui 100 töötajale.

oluline ja hädavajalik on piirkondlike ja kohalike omavalitsuste panus.

2.3 Masinaehitussektoril kui vee, pinnase, õhu, jäätmete ja sõnniku käitlemise ja töötlemise masinate tootjal on oluline roll keskkonna parandamisel. Samuti aitab see kaasa taastuvate energiaallikate kasutamise lihtsustamisele.

2.4 Masinaehitussektoril on maailmas juhtpositsioon, see on Euroopa töötleva tööstuse ja ekspordi alus ning seetõttu üks Euroopa tugevatest külgedest.

Meetmete kasutuselevõtt kõnealuse sektori toetamiseks peaks aitama saavutada silmapaistvaid tulemusi mitte ainult Euroopas, vaid kogu maailmas.

2.5 Masinaehitussektori suurema toetamise kasuks räägib ka see, et USA valitus on viimasel ajal üha enam huvi tundnud kõnealuse valdkonna vastu. Sellised riigid nagu USA on jõudnud äratundmisele nii töötleva tööstuse üldises kui masinaehituse olulisuses majandusele ja riiklikule julgeolekule. ⁽³⁾

3. Vajalikud meetmed Euroopa tasandil

3.1 Tööstuse muutused ja uuendused

3.1.1 Päevakorral on tööstuse muutused ning tootmise ja töötlemise uuendamine. Lihtsam tootmine ja madalama kvalifikatsiooniga personali kasutamine jääb üha enam teistesse maailmajagudesse. Nii koduturul kui kaugematel turgudel saavutatud positsiooni säilitamiseks ja tugevdamiseks peab masinaehitussektor pidevalt kohanema uute tingimustega ning olema uuenduslik. Kõnealuse küsimusega peaksid tegelema kõik osapooled piirkondlikul, siseriiklikul ja Euroopa Liidu tasandil.

3.1.2 Masinaehitussektor juhtis juba 1994. aastal oma probleemidele Euroopa Liidu seadusandjate tähelepanu, kes reageerisid komisjoni teatise ⁽⁴⁾ ja sellele järgnenud nõukogu resolutsiooniga ⁽⁵⁾. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid ei ilmutanud erilist huvi nimetatud dokumentide rakendamise suhtes. Kirjeldatud passiivsust ei saa nimetada poliitika positiivseks rakendamiseks. Senine kõhklev hoiak on viimase komisjoni koosseisu ajal muutunud, sest Lissaboni strateegia raames on tööstuse konkurentsivõime saanud prioriteediks.

⁽³⁾ "Manufacturing in America" (USA kaubandusministeerium). Masinaehituse strateegilise tähtsuse teiseks näiteks on 2004. majandus-aasta "Defence Authorization Act'is" avaldatud säte, mille kohaselt soodustatakse USA armee lepingupartnereid, kui need kinnitavad lepingutes, et kasutavad vaid USA toodetud tööpinke. See tuleneb asjaolust, et tööpinkide kasutuse sõltumatuse tagamine on oluline kaitse-, julgeoleku- ja poliitilistel eesmärkidel.

⁽⁴⁾ Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile ja Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele "Euroopa masinaehitustööstuse konkurentsivõime suurendamine" (KOM(94) 380 (lõplik), 25.10.1994).

⁽⁵⁾ Nõukogu 27. novembri 1995. aasta resolutsioon Euroopa masinaehitustööstuse konkurentsivõime suurendamise kohta (EÜT C 341, 19.12.1995, lk 1–2).

See oleks võinud luua soodsama kliima Euroopa Liidu tasandil toimivaks tõeliseks partnerluseks, mis loodetavasti oleks soodustanud ka osapoolte aktiivset koostööd siseriiklikul ja kohalikul tasandil. Kahjuks näib, et komisjon keskendub praegu ainult vähestele esirinnas olevatele sektoritele, mille hulka masinaehitussektor praegu ei kuulu.

3.1.3 "Uutmoodi" tööstuspoliitika eesmärk on kõrvaldada kaua avaliku ja erasektori suhetes valitsenud takistused. Osapooled peavad endale teadvustama, et nad teenivad ühiseid eesmärke. Selline tööstuspoliitika on suunatud inimeste ja organisatsioonide kokkuviiamisele ning takistuste ületamisele, mis on sageli raskendanud sobivate uuenduste saavutamist.

3.1.4 Kuna kõnealuses valdkonnas tegutsevad väga erinevatele aladele spetsialiseerunud ja sageli kõrgtehnoloogilised väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, esitab see tootmisprotsessi organiseerimisele ja juhtimisele suuri nõudmisi. Vastupidiselt mõnele teisele valdkonnale, kus juhtivate ettevõtete hulk on suhteliselt väike, tuleb masinaehitussektoris ette näha konkreetsed vahendid ja lähenemisviisid. Üks nimetatud vahenditest võiks olla töötleva tööstuse tehnoloogiaplatvormi loomine või vastava programmi välja töötamine, millel oleks kõnealuses kontekstis eriline roll⁽⁶⁾. Tohtuid investeeringuid tuleb teha teadus- ja arendustegevusse.

3.1.5 Tehnoloogiaplatvorm või vastav programm peaks toetama ja täiendama olemasolevate teadmiste ja oskuste varamut, mis on saavutatud tänu aastatepikkusele traditsioonile Euroopa masinaehituses. Lisaks peaks kõnealune platvorm või programm aitama omavahel ühendada Euroopa teadusprogrammide toetamise, tööstusalased teadmised masinaehituse (tööstus)piirkondades ja Euroopa vastavate teadusinstituutide erialaseid teadmised.

3.1.6 Nimetatud masinaehitussektori programmid peaksid arvestama alamvaldkondade paljususega ja nende vastastikuste mõjutustega, nagu näiteks ühised uuendused, tehnoloogiate kombineerimine, ning sellest tulenevalt vajadusega tagada tootmis- ja teenustesektoris tõhus teadmiste ringlus.

3.1.7 Lõhe uurimiskeskuste ja ülikoolide vahel ühelt poolt ning turusektori vahel teiselt poolt tuleb kaotada. Euroopa teadus- ja arendustegevuse programmid ei tohiks lähtuda vaid teaduslikest eesmärkidest pikemas perspektiivis, vaid püüdma saavutada tasakaalu, kindlustades vahendeid rakendusuringutele, mis on uudsete toodete arendamise aluseks.

⁽⁶⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teaduse ja tehnoloogia kohta (CESE 1647/2004, raportöör: prof Wolf) ja täiendav arvamus teaduse ja tehnoloogia kohta (raportöör: hr van Iersel).

3.1.8 Kõnealune tehnoloogiaplatvorm peaks oluliselt kaasa aitama erinevate uurimiskeskuste ja masinaehitussektori vaheliste suhete parandamisele, mis omakorda soodustaks sarnaseid ettevõtmisi liikmesriikides.

3.1.9 Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete suur arvukus kõnealuses sektoris viitab vajadusele vähendada piiranguid ja halduskoormust ning tagada lihtsustatud juurdepääs Euroopa Liidu programmidele.

3.1.10 Loomulikult on suurte tööstusprojektide elluviimisel tarvis rakendada teadus- ja arendustegevuse programme, mis lähtuvad läbimurdetehnoloogiast. Neil on aktiveeriv toime kogu väärtusahelale. Siiski on tarvis leida sobiv tasakaal vahendite eraldamisel nimetatud suurprojektidele ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete vahel.

3.1.11 See kõik avaldab positiivset mõju ka riiklikele programmidele. Koostöö ja võrdleva hindamise keskkonnas tuleb arvestada parimaid tavasid. Kuna väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted on ülekaalukalt enamuses, peavad siseriiklikud erialased organisatsioonid kõnealuses valdkonnas aktiivset rolli etendama.

3.2 Tööstuse muutused ja kutsekvalifikatsioonid

3.2.1 "Uutmoodi" tööstuspoliitika, uuenduste, loomingulise, tootlikkuse ja oskuste vahel on tihe vastastikune mõju.

3.2.2 Tänapäeval ei ole noortel inimestel erilist huvi õppida ja töötada tehnilistes tööstusharudes, mis osaliselt tuleneb tööstuse vanamoelisest mainest. Seetõttu peab tööstus ise aktiivselt keskenduma uutele tehnoloogiatele, millele lisandub ühenduse ja liikmesriikide toetus meedia kaudu, et muuta avalikku arvamust. Avalikkuse ja eelkõige noorte inimeste tõhus teavitamine ettevõtete poolt on oluline tähtsusega. Valitseva arvamuse ja lähenemisviisi muutmiseks on tarvis praegused suundumused ümber pöörata. Seetõttu tuleb suurendada teadlikkust masinaehituse tegeliku olukorra kohta kogu sektoris, alates tehnoloogilisest protsessist ja teenustest kuni üksteisega seotud tehnoloogiaahelateni, töötlemiseni, turunduseni, rahvusvaheliseks muutumiseni jne. Mida paremini esitatakse nimetatud seoseid ja huvitavaid protsesse, seda enam on võimalik äratada avalikkuse ja eelkõige noorte inimeste huvi.

3.2.3 Kõik parandused saavad alguse uuenduslikust ja väljakutseid pakkuvast haridussüsteemist. Tarvis on välja töötada tänapäevased õppemoodulid, sh ka ettevõtetes. Tööstust tuleb julgustada tihendama koostööd haridusasutuste, kõrgkoolide ja kutsehariduskeskustega. Soovitav on juhtide otsene osavõtt vastavatest koolitusprogrammidest ning õpetajatele tuleb pakkuda võimalust ettevõtetega koostööd teha. Haridusasutusi tuleb julgustada esinemaks (rahvusvahelistel) ettevõtlusmessidel.

3.2.4 Tehnikaülikoolide juures tuleb luua või aktiivsemalt arendada ettevõtlusparke ja tehnoloogiakeskusi. Eduka eeskuju rollis on siinkohal Cambridge'i, Eindhoveni ja Aacheni ülikoolid.

3.2.5 Kiirelt arenevas tootmis- ja teenindusvaldkonnas on tähtsal kohal elukestev õpe ning sellest tulenev töötajate kohanemisvõime muutuste suhtes.

3.2.6 Tõhus kooordineerimine tööstuse (juhtimine, ametiühingud, personal) ja haridusasutuste vahel kõigil tasanditel tugevdab piirkondlikke eripärasid ja toetab konkurentsivõimeliste tööstuspiirkondade väljakujunemist ning arenemist. Koordineatsioon toimub eelkõige (kuid mitte ainult) piirkondlikul tasandil, sest tegemist on väga suure arvu ettevõtetega ning piirkondlikel eripäradel ja erinevatel kultuuridel on oma mõju.

3.2.7 Sotsiaalpartneritevaheline dialoog ELi tasandil tööstusele toimivate mõjude kohta võib anda positiivseid tulemusi. Piltlikud näited, võrdlused ja võrdleva hindamise kriteeriumid Euroopa Liidu tasandil võivad pakkuda vastavat raamistikku ning välja arendada ja tugevdada riiklike ja piirkondlike programmide eesmärgi. Heaks näiteks raamistikku loova dialoogi kohta on olnud WEM-EMF ajutise töörühma tegutsemine 2003. aastal⁽⁷⁾. Tarvis oleks uurida kõigi nimetatud algatuste tulemusi ja hinnata parimaid lähenemisviise, mis aitaks kaasa tugevama dünaamika saavutamisele teistes piirkondades.

3.2.8 Kõnealust protsessi on võimalik süvendada uute liikmesriikide kaasamisega ning laiendada seda võimalusel haridusasutustele.

3.2.9 Kuigi inseneride ja tehnikute liikuvus Euroopa Liidu siseselt jätab veel soovida, rajavad Bologna protsess ja tehnikaülikoolide, kutseõppekeskuste ning inseneride kutseorganisat-

sioonide õppekavade ühtlustamine Euroopas teed masinaehitusspetsialistide euroopasisese tööturu loomise suunas.

3.3 Raamtingimused

Raamtingimused ettevõtete tegevuseks on olulise tähtsusega. Siia kuuluvad järgmised aspektid.

3.3.1 Siseturg

Siseturg peab tagama ühtlustatud juurdepääsu Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna turule ning suurendama seeläbi Euroopa konkurentsivõimet. Kahjuks ei ole kaupade siseturg veel täielikult valmis ning erilist tähelepanu tuleb pöörata järgmistele puudujääkidele.

3.3.1.1 Eeskirjad

— Parem õigusloome on oluline eeldus kõigile ettevõtetele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.

— Õigusakte tuleb vastu võtta ainult siis, kui see on tõepoolest vajalik, st üksikasjaliku mõjuhindangu alusel, mille puhul on põhjalikult konsulteeritud sidusrühmadega.

— Õigusaktid peavad olema lihtsad ja kaasama võimalikult vähe halduskoormust. See kehtib eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kohta, mis moodustavad valdava enamuse Euroopa masinaehitusettevõtetest⁽⁸⁾. Hoolimata oma headest kavatsustest unustavad ELi seadusandjad kahjuks liiga sageli eeskirjadega kaasneva liigse halduskoormuse.

— Kindlasti tuleb läbi viia regulatiivseid mõjuhindamisi — seda peaksid tegema kõik Euroopa Liidu ja riiklikud institutsioonid mitte ainult algse ettepaneku puhul, vaid kogu seadusandliku protsessi jooksul ja tagantjärele teatud ajavahemiku vältel pärast õigusakti vastuvõtmist. See võimaldaks hinnata poliitiliste eesmärkide saavutamise edukust.

— Kehtivaid Euroopa Liidu õigusakte tuleb nõuetekohaselt rakendada ja jõustada: komisjon peaks tõhusamalt kontrollima nende jõustamist ja tagama ühtlase rakendamise. Kõiki asjaosalisi tuleb julgustada eeskirju rakendada ning jälgima nende täitmist ja nõuetekohast jõustamist.

⁽⁷⁾ Euroopa metallitööstuse tööandjate organisatsiooni (Employers' Organisation of the Metal Trades in Europe) ja Euroopa metallitöötajate liidu (European Metalworkers' Federation) ajutine töörühm, "Riikidevahelise kogemustevahetuse peamised järeldused", jaanuar 2003.

⁽⁸⁾ Näiteks ettepanek keemiatoodete kohta (REACH) ja direktiivi ettepanek energiat kasutavate toodete keskkonnasõbraliku loomise kohta, millega nende praeguses vormis on ettevõtetele raske toime tulla.

- Erinevate direktiivide sätted tuleb üksteisega kooskõlastada ning kõik direktiivides sisalduvad töötleva tööstusega seonduvad terminid ühtlustada.
- Täiendavate riiklike nõuete kehtestamist tuleks vältida. Erinevates liikmesriikides on juba praegu toodetele kehtivad nõuded liiga erinevad ja erinevust suurendavad lahknevused ELi õigustiku ülevõtmisel. See viib ainult siseturu killustumiseni ja õõnestab seetõttu konkurentsi.

3.3.1.2 Turujärelevalve

Oluline on parandada turujärelevalvet, mis hetkel on Euroopas ebapiisav ega loo kõigile osalejatele võrdseid tingimusi⁽⁹⁾. Seetõttu peavad tolliametid tõhustama kontrolli ning neil peaks olema võimalus ja vajalikud vahendid, tagamaks, et kehtivatele nõuetele mittevastavad tooted ei satuks turule.

Samuti tuleb tihendada masinaehitussektori toodete kontrolli Euroopa Liidu piiridel, võitlemaks piraattoodanguga, mis on tõsine kasvav probleem, hõlmates 5 % Euroopa Liidus müüdavast toodangust. Lähenedes viisi, mille kohaselt peaksid liikmesriigid tegutsema vaid vastava vahejuhtumi korral, on mitterahuldav.

Kuna liikmesriikide asutused teostavad turujärelevalvet erinevate kriteeriumide alusel, oleks tarvis need ühtlustada. Ühtlustamise tagamiseks võiks komisjon kõigile liikmesriikidele välja anda juhised turujärelevalve teostamiseks.

3.3.2 Kaubandus

Põhieesmärk on tagada Euroopa Liidu ettevõtetele juurdepääs turule õõnestamata Euroopa enda siseturu standardeid. Ekspordites 129 miljardi euro väärtuses masinaid ja seadmeid, on Euroopa Liit maailma mehaaniliste seadmete turu liider. Vaba juurdepääs kolmandate riikide turule ja investeringud nendes riikidesse on masinaehitussektori seega olulise tähtsusega.

Veel üks oluline teema on maailmakaubanduse liberaliseerimine masinaehitussektori toodangu ja teenuste alal (sh mitmes valdkonnas ka siseturul). Euroopa masinaehitussektor tegutses eesrindlikult nii Uruguay kui Doha voorus tariifsete ja mittetariifsete kaubandustõkete kõrvaldamisel. Komisjon peaks jätkama mitmepoolseid, piirkondlikke ja kahepoolseid kaubanduslääbirääkimisi, et kiirendada tehniliste kaubandustõkete kõrvaldamist, liberaliseerida välisinvesteeringuid, välisettevõtlast

⁽⁹⁾ Näiteks ehitusseadmete valdkonnas, kuid ka teistes masinaehituse valdkondades on olnud palju juhtumeid, mis demonstreerivad mitteametliku turu olemasolu, kus liiguvad kolmandatest riikidest imporditud masinad, millel on küll CE-märgistus ja vastavusdeklaratsioon, kuid mis EI vasta Euroopa eeskirjade nõuetele. Samuti on palju juhtumeid, kui masinad ei kannu CE-märgistust ega ole vastavuses eeskirjadega, kuid neid levitatakse täiesti karistamatult Euroopa turul. Võrdsete tingimuste loomiseks Euroopa tootjate ja kolmandatest riikidest pärit tootjate vahel tuleb kõnealust olukorda vältida.

ja teenuseid ning kaotada vastastikku järk-järgult masinaehitussektori toodangule kehtivad imporditariifid.

Ettevõtlaste osas on peamine eesmärk vältida sekkumist toodete ja nendega seotud teenuste pakkumisse.

3.3.3 Konkurentsipoliitika

Kui Euroopa Liit tahab saada maailma kõige dünaamilisemaks majandusruumiks, tuleb lisaks uute tehnoloogiate arendamisele kindlasti toetada ka nende kiiret levitamist. Seetõttu on oluline luua konkurentsipoliitikas sobivad raamtingimused tehnoloogiasirde lihtsustamiseks kolmandatele osapooltele. Kui arendatakse välja teatud uudne tehnoloogia — ja Euroopa masinaehitussektor on spetsialiseerunud nišiturgudele — ei ole kohane kasutada Euroopa konkurentsiasutuste pooldatavaid turuosa künniseid konkurentsi kahjustava mõju hindamiseks.

3.3.4 Maksud ja rahastamine

Euroopa Liidus on maksustamise tase üldjuhul väga kõrge. Peale selle, et ettevõtte tulumaksu vähendamine on väga kasulik kapitalikaupade küsimuses, oleksid muud meetmed, nagu näiteks maksusoodustused investeerimisel, heaks stiimuliks.

3.3.5 Pangandus

Finantsasutuste tähendus jääb tihti tagaplaanile, kuigi neil on oluline roll tööstuspoliitika eesmärkide saavutamisel, sest nad kas võtavad või ei võta riski kanda. Lisaks on oluline ka finantsasutustele juurdepääsu tagamine. Teatud riikide (näiteks Saksamaa ja Prantsusmaa) lähenemisviisid pakuvad rohkem stiimuleid kui teiste riikide süsteemid. Komitee pooldab kõnealuse aspekti arvestamist tööstuspoliitikas, eelkõige masinaehitussektoris, mis on olulise tähtsusega väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks. Seeläbi on võimalik saavutada paremad meetodid kogu Euroopas. Teised aspektid, näiteks Basel II sätted raskendavad järjest enam juurdepääsu teadusinvesteeringuteks vajalikele vahenditele, et arendada uudseid tooteid või edendada ettevõtete majanduskasvu üldiselt.

3.4 Kõigi osapoolte ja eelkõige sotsiaalpartnerite vaheline regulaarne analüüs ja pidev dialoog Euroopa Liidu (ning samuti liikmesriikide ja piirkondlikul) tasandil annab kõnealusele protsessile olulise tõuke.

4. Soovitused

4.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arvamisel, et tööstuspoliitika kavandamisel peavad sõnadele järgnema ka teod. Kooskõlastamata üle-euroopalisest lähenemisest tulenevad kulud on suured, sest masinaehitus on hoolimata juhtpositsioonist ja olulistest pädevusest vastamisi rea väljakutsetega, mis ei ole ainult tsüklilised, vaid ka struktuursed. Nimetatud väljakutsed tuleb vastu võtta ning arvestada järgmiste asjaoludega.

4.2 Kõnealune sektor sobitub väga hästi konkreetse kavaga, mille eesmärgid on määratud piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil, ja mis on suunatud Lissaboni strateegia elluviimisele.

4.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates on Euroopa Liidu kaasamine oluline kahel põhjusel:

- välja tuleb töötada üldine kava Euroopa masinaehitustööstuse toimimise kvalitatiivseks parandamiseks;
- tarvis on järgida eritingimusi Euroopa Liidu tasandil, mis puudutavad eeskirju, teadus- ja arendustegevust, kaubandust, võrdlevat analüüsi jne.

4.3.1 Kõnealuse valdkonna eest vastutavad komisjon ja konkurentsivõime nõukogu, kes peavad tegema tihedat koostööd masinaehitusektori esindajatega. Soovitavad on regulaarsed kohtumised masinaehitusektori esindajate (sh sotsiaalpartnerite) ja komisjoni vahel. Selleks peaks Euroopa Liidu toetusüsteemide korralduses (eelkõige ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadis) arvestatama masinaehitusektori nõuetega.

4.3.2 Seetõttu tuleb hoolt kanda selle eest, et komisjonil oleks piisavalt masinaehituslaseid praktilisi kogemusi ja erialateadmisi.

4.4 Komitee rõhutab, et kõnealusele sektorile tuleb Euroopa Liidu tasandil pöörata erilist tähelepanu, sest valdavas osas koosneb see väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest. Seetõttu tuleb arvestada järgmiste aspektidega.

4.4.1 Teadusuuringute ja uuendustegevuse valdkonnas on oluline vähendada kasvavat lahknevust Euroopa Liidu rahastatava teadus- ja arendustegevuse ning masinaehituse vajaduste vahel ning lihtsustada ettevõtete osalust sel moel, et konkurentsivõime tõstmise ambitsioonika eesmärgi saavutamiseks

nähakse ette piisavalt ulatuslikud vahendid ühenduse eelarve vastavates punktides. Enamasti on tegemist väikeste või keskmise suurusega ettevõtetega, millele Euroopa tööstusuuringute projektid ei osuta praegu piisavalt tähelepanu ning neil on projektides raske osaleda.

4.4.2 Euroopa Liidu regulatiivset raamistikku tuleb parandada koostöös masinaehitusektoriga, sest üleregulatsioon ja järjest suurenev bürokraatia pigem takistavad kui toetavad ettevõtlust.

4.4.3 Turujärelevalvet tuleb parandada, et tagada ühtsed tingimused kõigile Euroopa ettevõtetele, kuid ka Euroopa tootjatele ja kolmandatest riikidest importijatele.

4.4.4 Samuti tuleb parandada kõnealuste ettevõtete juurdepääsu finantsturgudele.

4.4.5 Kaubandussuhetes kolmandate riikidega peab olema tagatud vaba juurdepääs kolmandate riikide turgudele ja investeeringutele nimetatud riikidesse.

4.4.6 Konkurentsipoliitika peaks toetama väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arengut, uuendustegevust ja tehnoloogiat.

4.4.7 Sotsiaalpartnerite ja komisjoni vaheline arutelu Euroopa Liidu tasandil tootlikkuse tõstmisest ja oskuste ning koolitussüsteemide parandamisest aitaks kaasa sobiliku raamistiku moodustamisele sarnaste dialoogide läbiviimiseks liikmesriikides, eelkõige piirkondlikul tasandil.

4.5 Üleminekustadiumis oleva tööstusharuna areneb masinaehitus kiiresti toodetele orienteeritud tööstusest "väärtuse ja juurdepääsu pakkujaks", hõlmates järjest enam teenuseid ja pakkudes klientidele täislahendusi. Tegemist on olulise väljakutsega, mis on jätkusuutliku arengu ja maailmaturu tugeva positsiooni alus ning sellele tuleb vastata Euroopa poliitika sobivate meetmetega.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab, et komisjon arvestab komitee soovitustega ning võtab kõik kohased meetmed, et tagada Lissaboni strateegia elluviimine, mis on vastavalt komisjoni president Barroso sõnadele üks peamisi prioriteete.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta”

KOM(2004) 607 (lõplik) — 2004/0209 COD

(2005/C 267/03)

Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 otsustas nõukogu 20. oktoobril 2004. aastal konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Arvamuse ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 21. aprillil 2005. Raportöör oli **pr Engelen-Kefer**.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis 417. plenaaristungil 11.–12. mail 2005 (11. mai istungil) käesoleva arvamuse vastu 160 poolt- ja 101 vastuhäälega, 8 jäi erapooletuks.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Komisjon esitas 22. septembril 2004 “Ettepaneku: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta”.⁽¹⁾

1.2 Komisjon põhjendab käesolevat muudatusettepanekut sellega, et läbivaatamise vajadus tuleneb direktiivist endast. Kõnealune direktiiv sisaldab kahte sätet, mis näevad ette uuesti läbivaatamise enne 23. novembrit 2003. Nimetatud sätted puudutavad võrdlusperioodi erandeid seoses artikli 6 (maksimaalne iganädalane tööaeg) kohaldamisega ja võimalust mitte kohaldada artiklit 6, kui töötaja annab selleks nõusoleku (artikkel 22, individuaalne kohaldamisest loobumine). Lisaks tõdeb komisjon, et Euroopa Kohtu poolt kõnealusele direktiivile antud tõlgendus on mõjutanud tööaja mõistet ning seega direktiivi olulisi sätteid, mis tuleks uuesti läbi vaadata.

1.3 Lepingus ettenähtud kaheastmelise konsulteerimise tulemusel lükkasid tööturu osapooled tagasi komisjoni üleskutse algatada kõnealuses küsimuses läbirääkimised. Selle asemel taotlesid nad hoopis komisjonilt direktiivi kohta ettepaneku esitamist.

1.4 Komisjon juhib tähelepanu sellele, et on vaja leida tasakaalustatud lahendus, mis hõlmab tööturu osapoolte esitatud põhküsimusi ja vastab teatud kriteeriumidele. Need on:

— tagada seoses tööajaga töötajate tervise ja ohutuse parem kaitse;

— anda ettevõtjatele ja liikmesriikidele suurem paindlikkus tööaja juhtimisel;

— võimaldada paremat töö- ja perekonnaelu ühitamist;

— vältida ebaotstarbekate piirangute kehtestamist ettevõtjatele, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.⁽²⁾

1.5 Komisjon leiab, et käesolev ettepanek võimaldab arvestada kõnealuseid kriteeriume.

2. Ettepaneku sisu

2.1 Mõisted (artikkel 2)⁽³⁾

2.1.1 Tööaja mõiste määratlus jääb samaks. Käesolev ettepanek sisaldab kahte uut mõistet: “valvekord” ja “valvekorra tegevusetu aeg”. Viimati nimetatut määratletakse kui ajavahe-
mikku, mil töötaja on valvekorras, “kuid tööandja ei ole teda kutsunud oma tööd tegema või ülesandeid täitma” (artikkel 2, punkt 1b).

2.1.2 Samas märgitakse, et valvekorra tegevusetut aega “ei loeta tööajaks, kui siseriiklik seadus või siseriiklike õigusaktide ja/või tavade vastavuses olev tööturu osapoolte vaheline kollektiivleping või leping ei nõua teisiti” (artikkel 2a).

2.2 Võrdlusperioodid (artiklid 16 ja 19), puhkeajaga hüvitamise ajavahemik (artikkel 17)

2.2.1 Maksimaalse iganädalase tööaja võrdlusperiood “ei ületa nelja kuud”, nagu on sätestatud artiklis 6. Tehakse ettepanek täienduseks, mille kohaselt liikmesriigid “võivad õigus- ja haldusnormide abil, objektiivsetel või tehnilistel põhjustel või tööorganisatsioonidega seotud põhjustel pikendada seda võrdlusperioodi kaheteistkümnemele kuule” (artikkel 16, punkt b). Seejuures tuleb järgida üldisi põhimõtteid seoses töötajate tervise ja turvalisuse kaitse ning tööturu osapooltega konsulteerimisega ning edendada sotsiaalset dialoogi.

⁽¹⁾ KOM(2004) 607 (lõplik) – 2004/209 (COD) (tõlge lähtub dokumendi ingliskeelsest versioonist).

⁽²⁾ KOM(2004) 607 (lõplik) – 2004/209 (COD), lk 3.

⁽³⁾ Punktides 2.1, 2.2 ja 2.3 viidatakse direktiivi nr 2003/88/EÜ artiklitele.

2.2.2 Kollektiivlepinguga sätestatud võrdlusperioodi erandide puhul maksimaalse iganädalase tööaja suhtes ei kehti senine kuuekuine määr. Liikmesriigid võivad siiski lubada objektiivsetel, tehnilistel või töökorraldusega seotud põhjustel kehtestada "tööturu osapoolte vahel sõlmitud kollektiivlepingutega või lepingutega võrdlusperioodid maksimaalse iganädalase tööaja kohta, mille pikkus ei ületa mingil juhul kahteist kuud" (artikkel 19). Seejuures tuleb järgida töötajate tervise ja turvalisuse kaitse üldisi põhimõtteid.

2.2.3 Vastavalt direktiivi artiklitele 3 ja 5 kehtestatakse igapäevaseks puhkeajaks 11 järjestikusest tunnist koosnev puhkeaeg iga 24-tunnise ajavahemiku kohta ning iganädalaseks puhkeajaks 24 tundi pluss 11 igapäevase puhkeaja tundi iga seitsmepäevase ajavahemiku kohta. Kui nimetatud eeskirjadest kõrvale kaldutakse, tuleb töötajatele tagada võrdväärse pikkusega puhkeajaga hüvitamine. Kõnealuste, direktiiviga kehtestatud võimaluste puhul erandi andmiseks teatud tegevuste ja töötajarühmade suhtes (sh tervishoiu valdkonnas) täpsustatakse mõistlik ajavahemik, mille jooksul võimaldatakse võrdväärse pikkusega puhkeajad ning "mis ei tohi ületada 72 tundi" (artikkel 17, lõige 2).

2.3 Individuaalne kohaldamisest loobumine (artikkel 22)

2.3.1 Vastavalt kehtivale direktiivile ei pea liikmesriigid teatud tingimustel rakendama artikliga 6 sätestatud maksimaalset iganädalast tööaega, kui töötaja annab selleks nõusoleku. Muudatusettepanek võimaldab individuaalset kohaldamisest loobumist, kuid seob kõnealuse võimaluse kasutamise konkreetselt nõudmisega, et see oleks kollektiivlepingus sätestatud. Juhul kui ettevõttes puudub kehtiv kollektiivleping ja töötajate esindus, peaks siiski olema võimalik artikli 6 kohaldamisest loobumisel maksimaalse iganädalase tööaja suhtes rakendada individuaalset kokkulepet töötajaga. Seejuures tuleb järgida töötajate tervise ja turvalisuse kaitse üldisi põhimõtteid.

2.3.2 Võrreldes kehtiva direktiiviga on järgmised tingimused seoses individuaalsest kohaldamisest loobumisega uued:

- Töötaja nõusolek kehtib maksimaalselt ühe aasta ja seda võib pikendada. Töölepingu allkirjutamise käigus või katseajal antud nõusolek on õigustühine ja ei kehti.
- Liikmesriigid peavad tagama, et ükski töötaja ei tööta rohkem kui 65 tundi nädalas, välja arvatud juhul, kui kollektiivlepingus või tööturu osapoolte vahel sõlmitud lepingus on sätestatud teisiti.
- Tööandja peab arvestust realselt töötatud tundide arvu kohta ning on kohustatud sellest teavitama pädevaid ametiasutusi viimaste nõudmisel.

2.3.3 Muudatusettepanek näeb ette, et Euroopa Komisjon esitab hiljemalt viis aastat pärast direktiivi jõustumist aruande selle kohaldamise kohta, pidades eriti silmas individuaalset kohaldamisest loobumist.

3. Üldine hinnang

3.1 Euroopa tööturu osapooled ei kasutanud EÜ asutamislepingu artikliga 139 ettenähtud võimalust sõlmida omavaheline kokkulepe, sest neil on väga erinevad seisukohad direktiivi uuesti läbivaatamise suhtes. Muudatusettepaneku seletuskirjas esitatakse erinevad seisukohad, milleni jõuti teise arutelu tulemusena Euroopa Komisjoniga. Kuigi Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon (ETUC) oli valmis läbirääkimisteks, leidis Euroopa Tööandjate Föderatsioon (UNICE) ETUCi komisjonile antud vastuste valguses, et sotsiaalse dialoogi teel ei ole võimalik kokkulepet saavutada.⁽⁴⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kahetseb, et ei toimunud läbirääkimisi tööturu osapoolte vahel. Komitee leiab siiski, et tema ülesanne ei ole asendada tööturu osapoolte vahelisi läbirääkimisi ning juhib pigem veelkord tähelepanu sellele, et just töötaja küsimuses on tööturu osapooltel väga oluline roll.⁽⁵⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates peaksid komisjon ja nõukogu koos Euroopa Parlamendiga leidma kompromissi, mis arvestaks tasakaalustatult tööturu osapoolte huvidega. Seetõttu keskendub komitee oma arvamuses Euroopa Komisjoni muudatusettepaneku üldistele märkustele ja hinnangutele.

3.2 Turgude ja tootmissuhete globaliseerumine ning sellega kaasnev rahvusvahelise tööjaotuse süvenemine esitab uusi väljakutseid ettevõtetele ja kogu Euroopa majandusele. Kahtlemata teravdab globaliseerumine rahvusvahelist konkurentsi ja vajadust kohaneda muutunud turutingimustega. Kõnealuse arengu tõttu satub surve alla Euroopa sotsiaalmudel, mida iseloomustab majandusliku tootlikkuse ja sotsiaalse progressi kooskõla. Lissaboni strateegias väljenduv Euroopa arengumudel põhineb integreeritud strateegial majandussuutlikkuse, inimestesse investeerimise, sotsiaalse ühtekuuluvuse, töö kvaliteedi, sotsiaalkaitse kõrge taseme ja sotsiaalse dialoogi tähtsuse tunnustamise edendamiseks. Sotsiaalsed miinimumstandardid on Euroopa sotsiaalpoliitika oluline osa ning need peaksid soodustama sotsiaalkaitse tugevnemist, et piirata sel moel sotsiaalsete standardite konkurentsi ja samas vältida konkurentsi moonutusi. Seetõttu tuleks tööaega reguleeriva direktiivi uuesti läbivaatamisel kontrollida selle vastavust kõnealusele eesmärgile.

⁽⁴⁾ UNICE kiri volinik Dimas'ele, 2.6.2004.

⁽⁵⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses töötaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 2.2.5, ELT C 302, 7.12.2004, lk 74.

3.3 Euroopa Liidu tööaega reguleeriv direktiiv kujutab endast minimaalset eeskirja ühenduse sotsiaalsete eesmärkide saavutamiseks asutamislepingu mõttes. Asutamislepingu sotsiaalsätetes seatakse eesmärgiks "parandatud elamis- ja töötingimused, et võimaldada nende ühtlustamist samal ajal jätkuva parandamisega" (artikkel 136, EÜ asutamisleping). Seejuures viidatakse selgesõnaliselt Euroopa sotsiaalharta (1961) ja ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste hartale (1989), millest tuleks lähtuda ühenduse sotsiaalsete eesmärkide elluviimisel. Vastavalt ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste hartale (1989) peavad igal töötajal "olema rahuldavad tervishoiu- ja ohutustingimused" ning "kõnealuse valdkonna tingimuste edasiseks ühtlustamiseks" tuleb võtta kohaseid meetmeid.⁽⁶⁾ Euroopa Nõukogu poolt vastu võetud Euroopa sotsiaalharta (1961, täiendatud 1989), mida tunnustasid kõik ELi liikmesriigid, sõnastatakse sotsiaalne õigus õiglastele töötingimustele. Lepingule allkirjutanud riigid kohustuvad "tagama vastuvõetava igapäevase ja -nädalase tööaja ning töönädala järkjärgulise lühendamise" ja "tagama iganädalase puhkeaja" (artikkel 2). Vastavalt mõlemale hartale on tööaja piiramine ja järkjärguline lühendamine üks sotsiaalseid põhiõigusi ning selle ühtlustamine minimaalsete nõuete abil Euroopa tasandil aitab kaasa sotsiaalse arengu edendamisele.

3.4 Vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste hartale, mis on osa tulevases Euroopa põhiseaduse lepingust, vaadeldakse õigust maksimaalse tööaja piiramiseks kui üht ELi siduvat sotsiaalset põhiõigust. Õigust sobivatele ja õiglastele töötingimustele täpsustatakse: "Igal töötajal on õigus maksimaalse tööaja piirangule ning igapäevastele ja -nädalastele puhkeagadele ja igaaastasele tasulisele puhkusele."⁽⁷⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee leiab, et Euroopa Komisjoni muudatusettepaneku hindamisel tuleb lähtuda vastavast arengust Euroopa tasandil ning arvestada seda. Tekib küsimus, kas muudatusettepanek aitab kaasa kõnealuse sotsiaalse põhiõiguse rakendamisele üle-euroopaliste miinimumnõuete kaudu või laiendatakse sellega hoopis tegevusvabadust majanduslike huvide kasuks, arvestamata töötajate kaitse vajadustega? Kindlasti ei ole see sobiv lahendus paindliku ettevõtluse ja töötajate ohutuse tagamise uuendamiseks, mida teenuste- ja teadmispõhine ühiskond nõuab igalt ettevõttelt, eelkõige väikestelt ja keskmise suurusega ning sotsiaalmajanduslikelt ettevõtetelt.

3.5 Lisaks hinnatakse muudatusettepaneku sisu vastavalt Euroopa Komisjoni poolt määratletud eesmärkide saavutamisele. Kõnealused eesmärgid seisnevad töö- ja tervisekaitse parandamise sidumises tööaja paindlikuma korraldusega, arvestades eelkõige töö- ja perekonnaelu tõhusamat ühitamist, kuid vältides liigset koormust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitles kõnealust eesmärki arvamuses Euroopa Komisjoni teatise kohta

tööaega reguleeriva direktiivi⁽⁸⁾ teemal ning jõudis järeldusele, et direktiivi "tuleks pidada teatud määral läbirääkimispaindlikust võimaldavaks"⁽⁹⁾. Lisaks märkis komitee, et "tööaega käsitlevad siseriiklikud õigusaktid põhinevad üldiselt sellel, et tööandjad ja töövõtjad võtavad ühise vastutuse tööaja rahuldava korraldamise eest. Töökohal tekkivate tööajaga seotud probleemide lahendamine on liikmesriikide erinevate tasandite sotsiaalpartnerite ülesanne, kes teevad oma otsused tööaega reguleerivate eeskirjade põhjal ning kollektiivlepingute osana."⁽¹⁰⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et liikmesriigid peavad tagama üldise töö- ja tervisekaitse maksimaalse iganädalase tööaja seadusliku piiramisega. Kollektiivlepingu osapooled võivad tagada vastavalt seaduse ja kollektiivlepinguga kehtestatud piirmääradele paindlik tööaja korraldus, mis vastab valdkonna spetsiifikale ning järgib töö- ja tervisekaitset, et ühendada paindlikkus sotsiaalse kindlustatusega. Komitee arvates on oluline tasakaalustatud suhe paindlikkuse ja sotsiaalkaitse vahel, mida on võimalik kõige paremini tagada kollektiivlepingu kaudu.

3.6 Vastavalt kehtivale direktiivile on võimalik pikendada võrdlusperioodi üle nelja kuu vaid kollektiivlepingu alusel. Alles muudatusettepaneku kohaselt võivad liikmesriigid õigus- ja haldusnormide abil pikendada võrdlusperioodi kaheteistkümnene kuule.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitles kõnealust küsimust ka ühes oma varasemas arvamuses ning sedastas järgmist: "Kuna paljudes liikmesriikides on 12-kuuline võrdlusperiood kollektiivlepingute põhjal juba kasutusel, leiab EMSK, et praegusi sätteid arvestades, mis võimaldavad võrdlusperioodi pikendamise valiku tegemist läbi kollektiivlepingute, on sotsiaalpartneritel olemas vajalik paindlikkus tööaja kohandamiseks arvestades erinevaid olukordi liikmesriikides, majandusharudes ning ettevõtetes. Seepärast peab neist sätetest kinni pidama."⁽¹¹⁾ Komitee leiab, et kehtiva direktiivi raames arvestavad paindlikud tööajamudelid kollektiivlepingute abil ka töötajate huvidega, nt vabadusega aja planeerimisel ning eelkõige ka töö- ja perekonnaelu parema ühitamisega. Lisaks võimaldavad paindlikud tööajamudelid tagada töötajatele töö- ja tervisekaitse, mis on olulise tähtsusega.

3.7 Euroopa Komisjoni teeb ettepaneku, mille kohaselt ei loeta nn valvekorra tegevusetut aega tööajaks, sest tööandja ei ole kutsunud töötajat oma ülesandeid täitma. Valvekorra ja valvekorra tegevusetu aja määratlused ei ole kooskõlas Euroopa

⁽⁸⁾ Komisjoni 15.1.2004. aasta teatis, (KOM(2003) 843 (lõplik)).

⁽⁹⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 2.2.8, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽¹⁰⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 2.2.7, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽¹¹⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 3.1.7, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽⁶⁾ Ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta, lõige 19.

⁽⁷⁾ Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 31 (põhiseaduse lepingu eelnõu artikkel II-91).

Kohtu otsustega Simap'i, Sergas'i, Jaeger'i ja Pfeiffer'i kohtuasjades, vastavalt millele käsitletakse valves oldud aega tööna ning see loetakse tööaja hulka.⁽¹²⁾ Nimetatud otsus ei lähtu mitte ainult kehtiva direktiivi sõnastusele antud tõlgendusest, vaid tugineb ka rahvusvahelistele õigusnormidele nagu ILO konventsioon nr 1 (tööstus) ja nr 30 (kaubandus ja bürood) ning Euroopa sotsiaalharta. See tähendab, et liikmesriigid oleksid pidanud siseriiklikus tööajaseaduses tööaja mõiste määratlemisel lähtuma Euroopa Kohtu kõnealuse direktiivi tõlgendusest.

3.7.1 Lähtudes tööandjate nõudmisest, ei määratleta valvekorra tegevusetut aega enam tööajana. Kõnealune seisukoht ei võimalda mõista, et töötajad ei ole valvekorras oma tööülesannetest vabad ning nende käsutuses ei ole vaba ega puhkeaega. Valvekorrale on iseloomulik, et töötaja ei saa oma aja üle otsustada, vaid peab olema töökohal valmis koheseks ülesannete täitmiseks, seega olema kättesaadaval. Nimetatud erilise tööaja samastamine puhkeajaga põhjustaks liiga pikki tööaegu, mis ohustavad märgatavalt kõnealuste töötajate töö- ja tervisekaitset. Lisaks tundub, et ei ole võimalik määratleda valvekorra tegevusetut aega kui tööandja korralduse puudumist, sest tööülesannete täitmine otsustatakse vastavalt konkreetsele vajadusele töökohal ning mitte tööandja korraldusele, mida on lihtne mõista haigla- või tuletõrjetöö kontekstis.

3.7.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee väitis juba oma varasemas arvamuses, et "tööaja korraldus kollektiivlepingutes [on] määrava tähtsusega sotsiaalpartnerite jaoks, kellel on neis küsimustes rikkalikult teadmisi ja kogemusi".⁽¹³⁾ Eeltoodud väide kehtib komitee arvates eriti tööaja korralduse suhtes valvekorra puhul. Seepärast peaks kõnealune valdkond jääma kollektiivlepingu osapoolte pädevusse, kes peavad sealjuures arvestama siduvate põhidokumentidega, millele viidatakse punktis 3.7.

3.7.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on teadlik, et erinevate valdkondade, elukutsete ja ettevõtete puhul valitsevad erinevad tingimused valvekorra ajal tehtud töö suhtes. Komisjoni ettepanek jagada valvekord tööks kasutatud ja tegevusetuks ajaks ei aita komitee arvates lahendada kõnealuseid probleeme. Valvekord kui tööaja eriliik nõuab erilisi igale valdkonnale ja/või tegevusele vastavaid eeskirju, mille koostamisega tegelevad kollektiivlepingu osapooled. Senised kollektiivlepingud sisaldavad palju häid näiteid kõnealuse teema kohta.

3.8 Puhkeajaga sätestavatest eeskirjadest kõrvalekaldumise korral ettenähtava samaväärse puhkeaja tagamise suhtes ei

määratleta kehtivas direktiivis mingit tähtaega. Muudatusettepanekuga esitatud täpsustus toob selgust, kuid ei ole kooskõlas Euroopa Kohtu vastavasisuliste otsustega. Jaeger'i kohtuasja puhul otsustas Euroopa Kohus, et töötajale hüvituseks antav puhkeaeg tuleb tagada koheselt. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arvamisel, et teatud paindlikkus puhkeajaga hüvitamisel — nagu nähakse ette muudatusettepanekus — on nii ettevõtte kui ka asjaomaste töötajate huvides, kui samaaegselt järgitakse töö- ja tervisekaitset. Ka sel juhul peaksid kollektiivlepingu osapooled leidma ettevõtete erinevatele tingimustele kohandatud lahendused vastavalt riikide tavadele.

3.9 Individuaalne kohaldamisest loobumine on erand maksimaalset iganädalast tööaega käsitleva direktiivi miinimummääras. Muudatusettepanekuga esitatakse teatud täiendavad nõuded, millega on võimalik vähendada eeskirja kuritarvitamist. Tõsiasi, et individuaalne kohaldamisest loobumine antakse kollektiivlepingu pädevusse, ei tähenda siiski seda, et vastutus töö- ja tervisekaitse eest läheb vastavalt maksimaalse iganädalase tööaja seaduslikule piirangule liikmesriikidelt üle kollektiivlepingu osapooltele. Lisaks sellele on lubatud ka edaspidi nimetatud erandit kasutada, kui puudub kehtiv kollektiivleping ning asutuses või ettevõttes ei ole töötajate esindust.

3.9.1. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitles juba oma varasemas arvamuses kõnealuse erandi tagajärgi töö- ja tervisekaitsele ning viitas sellele, et nimetatud erandit "võib kasutada ainult siis, kui liikmesriik respektseb "töötajate ohutuse ja tervisekaitse üldpõhimõtteid".⁽¹⁴⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tunnustab Euroopa Komisjoni püüet vähendada muudatusettepanekuga eeskirja kuritarvitamist. Komitee kahtleb siiski, kas kavandatavad lisatingimused selleks sobivad. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on mures, et individuaalsest kohandamisest loobumise säilitamine on vastuolus direktiivi eesmärgiga esitada töötajate tervise ja ohutuse kaitse üle-euroopalised miinimumnõuded. Komisjoni teatisest tööturu osapooltega konsulteerimise esimese etapi raames selgub, et komisjon jagab komitee kahtlusi: "Artikli 18 lõike 1 punktis b) i) kehtestatud sätteid, mille kohaselt võimaldatakse teatud võrdlusperioodil töötada vabatahtlikul ja individuaalsel alusel keskmiselt üle 48 tunni nädalas, võivad ohustada direktiivi eesmärki töötajate tervisekaitse ja ohutuse osas".⁽¹⁵⁾ Tekst jätkub: "Lisaks ilmneb mitte taotluslik mõju: kohaldamisest loobumisega nõustunud töötajate puhul on raske tagada

⁽¹²⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 3.2.2, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽¹³⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 2.2.6, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽¹⁴⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta aramus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 3.3.2, ELT C 302, 7.12.2004.

⁽¹⁵⁾ KOM(2003) 843 (lõplik), 30.12.2003. Artikkel tsitaadis viitab direktiivile 93/104/EÜ.

teistest direktiivi sätetest kinnipidamist (või seda vähemalt kontrollida).⁽¹⁶⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee sooviks tõstatada küsimuse, miks komisjon ei ole kasutanud tööturu osapooltega konsulteerimise teise etapi raames koostatud nõuandvas dokumendis kirjeldatud võimalust, mille pakkus välja Euroopa Parlament, ja "heita võimalikult kiiresti kõrvale individuaalsest kohaldamisest loobumine ning kaaluda vahepeal meetmeid kuritarvituste vastu võitlemiseks" ja "kindlustada oma kokkuleppe vabatahtlikkust".⁽¹⁷⁾

3.10 Komisjoni muudatusettepaneku keskne eesmärk on aidata kaasa töö- ja perekonnaelu paremale ühitamisele. Kõnealus seoses viitab komisjon artikli 22 lõikes 1 kavandatud muudatustele (individuaalne kohaldamisest loobumine) ning põhjendusele 6, milles kutsutakse tööturu osapooli üles sõlmima vastavaid kokkuleppeid. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arvamisel, et komisjon käsitleb nimetatud viidetes kõnealust teemat liiga pealiskaudselt. Töö- ja perekonnaelu paremaks ühitamiseks on tarvis varakult planeeritavaid ja arvestatavaid tööaegu, st paindlikkust, mis ei lähtu ainult ettevõtte huvidest, vaid annab asjaomastele lapsevanematele võimaluse planeerida oma tööaega vastavalt perekondlikele vajadustele. Individuaalne kohaldamisest loobumine ei aita kaasa nimetatud eesmärgi saavutamisele, sest sellega lubatakse igapäevase ja -nädalase tööaja pikendamist üle direktiivi miinimummäära. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tõdes juba oma varasemas arvamuses: "Kohaldamisest loobumisel paistab seega olevat negatiivne mõju naiste ja meeste võrdsete võimaluste tagamisele"⁽¹⁸⁾. Komitee arvates võimaldab kehtiv direktiiv piisavalt paindlikkust, et arvestada perekondade eriliste vajadustega, mille puhul on individuaalselt kohaldamisest loobumisel pigem pärssiv kui soodustav mõju.

4. Lõppjäreldused

4.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates tulenevad mõtisklustest üldise hinnangu üle põhjendatud kahtlused selle kohta, kas komisjoni ettepanek on sobiv kõnealuste eesmärkide

saavutamiseks. Nimetatud kahtlused puudutavad eelkõige tasakaalustatud suhet paindlikkuse ning töö- ja tervisekaitse vahel ning seeläbi ka töö- ja perekonnaelu paremat ühitamist. Kui jõutakse järeldusele, et ettepanekuga ei ole võimalik tasakaalustatult ühildada kõnealuseid eesmärgi, jääb üle vaid komisjoni ettepanekut muuta. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates on Euroopa Parlamendi ülesanne valmistada õigusloome protsessi raames ette vajalikud muudatusettepanekud. Kõnealus seoses on komitee arvamisel, et teatud määral õigustatult võib tõstatada küsimuse, kas individuaalsest kohaldamisest loobumine, mis annab võimaluse tühistada direktiivi minimaalsed eeskirjad maksimaalse iganädalase tööaja kohta, on kooskõlas uue põhiseaduse lepingu eesmärkidega põhiõigustest.

4.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib veelkord rõhutada, et kollektiivlepingu osapoolte esmane ülesanne riiklikul tasandil on kooskõlastada paindlikud tööajamudelid, mis arvestavad valdkonna erinõudmiste ja põhiõigustega. See kehtib eelkõige ka valvekorra kui tööaja eriliigi korralduse kohta.

4.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee pöördub seetõttu Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu poole palvega lähtuda direktiivi uuesti läbivaatamisel järgmistest aspektidest:

- kollektiivlepingu osapooltel on oluline roll maksimaalse iganädalase tööaja arvestamise ja sellest kinni pidamise võrdlusperioodi läbivaatamisel kehtiva direktiivi piires;
- valvekorra käsitlemine vastavalt kollektiivlepingus esitatud ettepanekutele, mis on kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega;
- sobivad tööaja korraldamise meetmed töö- ja perekonnaelu paremaks ühitamiseks;
- individuaalsest kohaldamisest loobumise läbivaatamine lähtuvalt vaatenurgast, kas see ei ole vastuolus direktiivi mõtte ja eesmärgiga seda tagada.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ KOM(2003) 843 (lõplik), 30.12.2003.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Komisjoni nõuandev dokument "Ühenduse tasandi tööturu osapooltega konsulteerimise teine etapp seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ läbivaatamisega" (mitteametlik tõlge). Artikkel tsitaadis viitab direktiivile 93/104/EÜ.

⁽¹⁸⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 30. juuni 2004 aasta arvamuse teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele ning ühenduse tasandi sotsiaalpartneritele seoses tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitleva direktiivi 93/104/EÜ uuesti läbivaatamisega", punkt 3.3.6, ELT C 302, 7.12.2004.

LISA

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamusele

Tagasi lükati järgnev muudatusettepanek, mis kogus siiski enam kui veerandi antud häälest:

(VASTUARVAMUS)

Asendada kogu sektsiooni arvamus järgnevaga:

Üldiselt toetab komitee Euroopa Komisjoni ettepanekut, muutmaks direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta.

Kõnealune ettepanek lähtub Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 137 lõigetest 1 ja 2, millest tulenevalt peaksid vastuvõetavad direktiivid "parandama töökeskkonda, et kaitsta töötajate tervist ja turvalisust" ning samaaegselt "hoiduma haldus-, finants- ja õiguslike piirangute kehtestamisest, mis pidurdaks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete loomist ja arengut". Komitee on seisukohal, et käesolev ettepanek võimaldab suurendada töötajate tervise ja ohutuse kaitset, andes samal ajal ettevõtetele vajaliku paindlikkuse tööaja korraldamiseks.

Komitee toetab täielikult komisjoni määratletud kriteeriume, millele iga tulevane ettepanek peaks vastama:

- seoses tööajakorraldusega tagada töötajate tervise ja ohutuse parem kaitse;
- võimaldada ettevõtetele ja liikmesriikidele suuremat paindlikkust tööaja korraldamisel;
- ühitada paremini töö- ja perekonnaelu;
- vältida põhjendamatute piirangute kehtestamist ettevõtetele, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.

Komisjon rõhutas liikmesriikide ja sotsiaalpartnerite olulist rolli antud küsimuses nii riiklikul, valdkondlikul, kui ettevõtte tasandil.

Lisaks sellele tõdeb komitee, et 12-kuuline võrdlusperiood on mitmetes liikmesriikides juba kasutusel ning on seetõttu seisukohal, et praegused sätted peaksid soodustama ühe-aastase võrdlusperioodi rakendamist.

Valvekorra puhul juhib komitee tähelepanu sellele, et mitmetes liikmesriikides kehtivad riiklikud õigusaktid ja on olemas menetlusviisid, mis reguleerivad valvekorra aega erinevates valdkondades, eelkõige tervishoius. Kõnealused eeskirjad on väga erinevad, kuid kõigi puhul kehtib, et valvekorra aega kas ei arvestata või arvestatakse vaid osaliselt tööaja hulka.

Komitee nõustub Euroopa Komisjoni seisukohaga, et valvekorra tegevusetut aega ei tohiks arvestada tööaja hulka. See on eriti oluline kõigi ettevõtete, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete, ning sotsiaalmajanduse edasiarendamise seisukohast.

Lisaks tõdeb komitee, et valvekorra aega ei tohiks arvestada puhkeajana, sest see viiks liiga pikkade tööaegadeni, mis omakorda võivad raskendada töö- ja perekonnaelu ühitamist ning ohustada töötajate tervist ja ohutust.

Komitee on seisukohal, et vajadusel võib valvekorra tegevusetut aega arvestada keskmise tundide arvu põhjal, et oleks võimalik arvesse võtta erinevate valdkondade ja ettevõtete erinevaid vajadusi.

Komitee on seisukohal, et individuaalse kohaldamisest loobumise võimalus tuleks säilitada ja kollektiivne kohaldamisest loobumine tuleks võrdsustada individuaalse kohaldamisest loobumisega. Kõnealune võimalus on oluline, et oleks võimalik arvestada laienenud Euroopa Liidu erinevate töösuhetega ja ettevõtete vajaduste ning töötajate vajaduste ja soovidega, kui nad teatud eluperioodidel soovivad pikemalt töötada.

Samas tuleb tagada, et kõnealune võimalus jääks vabatahtlikuks, ning et seda ei kuritarvitataks ja et töötajal on võimalus loobuda pikemaks töötamiseks antud nõusolekust seoses muutustega isiklikus elus. Komitee pooldab lisatingimusi, mis on seotud komisjoni ettepanekus esitatud individuaalse kohaldamisest loobumisega.

Hääletamise tulemus

Poolt: 109

Vastu: 156

Erapooletuid: 7

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Jätkusuutliku arengu roll tulevastes finantsperspektiivides”

(2005/C 267/04)

29. novembril 2004 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu tulevane eesistujariik Luksemburg vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon, mis vastutas komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest, võttis oma arvamuse vastu 18. aprillil 2005. Raportöör oli pr Sirkeinen ning kaasraportöörid hr Ehnmark ja hr Ribbe.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis 417. täiskogu istungil 11.–12. mail 2005 (11. mai 2005. aasta istung) vastu järgmise arvamuse 151 poolt- ja 1 vastuhäälega, 8 jäi erapooletuks.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on varem vastu võtnud ulatuslikke arvamusi Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia kohta. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arutleb käesolevas ettevalmistavas arvamuses vastavalt eesistujariigi Luksemburgi soovile jätkusuutliku arengu ja finantsperspektiivide seose üle; s.t mida saab ja tuleb teha eelarvepoliitikas jätkusuutlikku arengu integreerimiseks ja edendamiseks. Käesolev arvamus on üles ehitatud vastavalt finantsperspektiive käsitleva teatise prioriteetsetele valdkondadele.

1.2 Seos Euroopa Liidu eelarve ja jätkusuutliku arengu eesmärgi vahel on keeruline. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee püüab käesolevas arvamuses kõnealust küsimust valgustada, kuid ei saa siinkohal katta kõiki üksikasju. Seetõttu on oluline koguda ja analüüsida teadmisi ja arvamusi paljudes küsimustes.

1.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on valmis võtma endale aktiivse rolli töö jätkamisel jätkusuutliku arengu osas. Ülalmainituga seoses on komiteel oluline roll talle märtsis 2005 toimunud Euroopa Ülemkogul usaldatud ülesannete täitmisel seoses Lissaboni strateegia elluviimisega. Komitee ülesanne on rajada kodanikuühiskonda ja sidusrühmi hõlmav interaktiivne võrgustik, mis on tõhusa, mitmemõõtmelise (majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnavaline) ja selge hindamise asjakohane platvorm, mis aitab ühenduse poliitika rohujuure tasandil omaks võtta.

2. Komisjoni teatis, mis käsitleb finantsperspektiive 2007–2013

2.1 Oma 10. veebruari 2004. aasta teatises “Ehitades ühist tulevikku — laienenud Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvevahendid 2007–2013”⁽¹⁾ esitab komisjon laienenud

Euroopa Liidu prioriteetidid ning oma ettepanekud nii finantsnõuete, vahendite, valitsemistava ja uue finantsraamistiku kui rahastamissüsteemi kohta. Järgmiste finantsperspektiivide kolm prioriteeti on:

— siseturu väljakujundamine, eelkõige jätkusuutliku arengu laiema eesmärgi saavutamiseks,

— Euroopa kodakondsuse poliitiline kontseptsioon, mis sõltub vabadusel, õigusel ja turvalisusel rajaneva piirkonna väljakujundamisest, õiguskindlusest ja avalikele hüvedele juurdepääsust, ning

— Euroopa kui globaalne partner, kes edendab jätkusuutlikku arengut ja annab panuse turvalisusesse.

2.1.1 Ettepanek uueks finantsraamistikuks on liigitatud järgmiselt (tabel lisana):

1. Jätkusuutlik kasv

1a. Kasvu ja tööhõivet soodustav konkurentsivõime

1b. Kasvu ja tööhõivet soodustav ühtekuuluvus

2. Loodusressursside, k.a põllumajanduse säilitamine ja haldamine

3. Euroopa Liidu kodakondsus, vabadus, turvalisus ja õigus

4. Euroopa Liit kui globaalne partner

5. Haldus

2.1.2 Komisjon teeb ettepaneku suuremateks kulutusteks 1. prioriteedi raames. Ettepanek on suurendada kohustuste koguassigneeringuid 120,7 miljonilt eurolt 2006. aastal 158,4 miljoni euron 2013. aastal. Kõnealuse summa peaksid katma maksed, mis on 1,24 % rahvamajanduse kogutulust, kaasa arvatud marginaal 0,10 %.

⁽¹⁾ KOM(2004) 101 (lõplik) (mitteametlik tõlge).

2.1.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee üldiselt toetab oma arvamuses finantsperspektiivide kohta aastatel 2007–2013 teatist, mis on tasakaalustatud ning ühtne, põhinedes kindlal, kaugeleulataval poliitilisel alusel ning sätestades selged ja järjekindlad praktilised poliitilised prioriteedid ja valikud. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et pooldada tuleb ühenduse eelarve omavahendite suurendamist uueks programmeerimisperioodiks 2007–2013 maksimaalselt 1,30 %-ni rahvamajanduse kogutulust, ületades praeguse eelarveraamistiku.

3. Üldised märkused

3.1 Äärmiselt oluline on, et uued finantsperspektiivid, mis on Euroopa Liidu eelarvete raamistikuks aastatel 2007–2013, peegeldaksid selgelt Euroopa Liidu prioriteete, eriti Lissaboni eesmärgi ja jätkusuutlikku arengut. Läbi tuleb viia kulutuste märkimisväärne ümberkorraldamine. Kui kõnealused finantsperspektiivid, arvestades nende suhtelist pikaajalisust, ei juhi Euroopa Liidu arengut õiges suunas, on vähe lootust, et see õnnestub teiste strateegiate või hilisemate rahaliste kohandustega.

3.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee ei arutle käesolevas arvamuses pikalt omavahendite taseme küsimuse üle, kuna seda tehti põhjalikult eelmises arvamuses, millele viidati punktis 2.1. Siiski on oluline märkida, et tugevate rahaliste vahenditeta ei suuda Euroopa saavutada oma prioriteete ega täita kodanike vajadusi ja ootusi. ELi rahastamisel võib olla kõnealuste eesmärkide saavutamiseks eraldatud koguvahenditele oluline mitmekordistav mõju ning sellist potentsiaali tuleb täiel määral ära kasutada. Praegu on olukord pingeline esiteks netorahastajatest liikmesriikide vaadete, teiseks praeguste peamiste abisaajate, kolmandaks uute liikmesriikide ja nende kodanike poliitiliste kohustuste, ning neljandaks Euroopa Liidu uutele prioriteetidele vahendite eraldamise vajaduse vahel. Komitee rõhutab, et kulutused tuleb ümber korraldada vastavalt Euroopa Liidu prioriteetidele, sõltumata sellest, millise omavahendite taseme kasuks lõpuks otsustatakse.

4. Jätkusuutliku arengu põhimõte

4.1 Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia on rajatud kolme samba — majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnanalase samba omavahelise mõju ja kooskõla tõlgendusele. Jätkusuutliku arengu strateegiaga kaetakse nii kvantitatiivsed kui kvalitatiivsed aspektid. Poliitiliste otsuste tegemisel tuleb samaaegselt arvestada kõigi kolme aspektiga. Poliitika, mis on suunatud peamiselt ühele kõnealustest valdkondadest või muudele poliitikavaldkondadele, peab olema kooskõlas teiste valdkondade eesmärkidega.

4.2 Jätkusuutlikul arengul on pikaajaline ja globaalne aspekt. Põlvkondadevaheline õiglus tähendab, et praegused põlvkonnad ei tohiks elada tulevaste põlvkondade kulul. Globaalselt jaotuv õiglus ei luba meil elada teiste ühiskondade kulul ega nende heaolu arengut või globaalset vaesuse likvideerimist takistades.

4.3 Strateegia tavamääratlus on erinev jätkusuutliku arengu strateegiast, sest see ei määratle eesmärki ega meetmeprogrammi eesmärgi saavutamiseks, vaid selles sätestatakse arengu peaeesmärgiks jätkusuutlik areng. Jätkusuutliku arengu puhul ei ole võimalik määratleda lõpppunkti: see ei ole nimelt niivõrd eesmärk kui protsess. Oluline on tagada, et eriti pikaajalised arengud (ja siinkohal eelkõige just pikaajalised arengud) on omavahel kooskõlas ning viiksid kindlalt ülaltoodud kriteeriumide (punkt 4.1 ja 4.2) täitmise suunas. See ongi jätkusuutliku arengu tegelik väljakutse — seda ei saa teostada ainult üksikutele eesmärkidele suunatud poliitikaga, seda ka siis, kui olulised trendimuutused peaksid olema mõõdetavad (näiteks edasiminekud aastatuhande eesmärkide saavutamisel).

4.4 Jätkusuutlik areng nõuab poliitika kooskõlastamist Euroopa Liidu ja riikide tasandil. Kogu jõupingutus koosneb suurema ja väiksema tähtsusega sammudest, ühisest ülesehitusprotsessist, millega võideldakse mittejätkusuutlike arengute vastu ja edendatakse üldiste eesmärkidega kooskõlas olevaid muutusi. Kõnealuse lähenemise üks tõsisemaid väljakutseid on näitajate väljatöötamine, mis kajastaksid arenguid õigesti.

4.5 Praegu keskendub Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia vaid mõnele kõige enam tähelepanu vajavale mittejätkusuutlikule suundumusele meie ühiskonnas, nagu kliimamuutus, transport, rahvatervis ja loodusvarad. Teised küsimused, nagu vaesuse likvideerimine ja elanikkonna vananemine, jäeti algselt kõrvale hilisemaks lisamiseks.

4.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on oma varasemates arvamustes tungivalt nõudnud meetmete rakendamist mõnes poliitikavaldkonnas. Kõnealusteks valdkondadeks on era- ja riiklike investeeringute toetamine uude ja puhtasse tehnoloogiasse, uued jõupingutused töö kvaliteedi parendamiseks, hindade määramine nii loodusvarade kasutamisele kui fossiilkütustest sõltumise vähendamise strateegiatele.

4.7 Ükskõik kui oluline kõnealuste valdkondade poliitika on, ei piisa ainult sellest jätkusuutliku arengu eesmärgi saavutamiseks. Jätkusuutlikkuse eesmärk ja kriteeriumid peaksid peegeldama kõigis poliitikavaldkondades. Euroopa Liidu poliitilised otsused peaksid moodustama tervikliku raamistiku.

4.8 Võib-olla on praegu aeg läbi vaadata Euroopa Liidu lähenemine jätkusuutlikule arengule. Jätkusuutliku arengu strateegia eelseisval läbivaatamisel tuleb arutleda selle üle, milline on parim viis jätkusuutliku arengu üldpõhimõtte rakendamiseks.

5. Finantsperspektiivid ja jätkusuutlik areng

5.1 Eelarve struktuuril ja üksikasjalikul sisul on Euroopa Liidu arengusuundadele oluline mõju. Eelarvestruktuuri uuendamine uusi prioriteetseid valdkondi arvestades kujutab endast jätkusuutliku arengu olulisuse tunnustamist. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab, et kõnealune uuendus peegeldub ka eelarve tegelikus rakendamises, mitte ainult uue eelarvestruktuuri sildi all samade asjade samal viisil tegemises.

5.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee jagab komisjoni seisukohta majanduskasvu ja tööhõive prioriteetseks muutmise osas Lissaboni strateegia perspektiivis kuni aastani 2010. Kasvu all tuleb mõista majanduskasvu, võttes arvesse Euroopa põhiväärtusi, nagu sotsiaalne hõlvamine, tervishoid ja keskkonnakaitse. Konkurentsivõime ja majanduskasv ei ole iseenesest lõppesmärgid, vaid sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide edendamise vahendid. Probleem on siiski Euroopa Liidu püsivalt aeglasem majanduskasv ja madalam konkurentsivõime teiste peamiste majanduspiirkondadega võrreldes, mis võib ohtu seada nii Euroopa ühiskonnamudeli kui keskkonnaalased väärtused.

5.3 Eelarvet puudutavate otsuste tegemisel tuleb arvestada ka tõsiasja, et sotsiaalne ja keskkonnaalane areng aitavad samuti kaasa majanduskasvu suurenemisele.

5.4 Euroopa Liit ei ole jätkusuutliku arenguga seotud saavutuste osas ühtlane. Liikmesriikide olukord on väga erinev. Mõni liikmesriik on suhteliselt suure majanduskasvu edukalt ühendanud kõrgetasemelise sotsiaalse ja keskkonnakaitsega. Tundub, et erinevate valdkondade arengute vahel on olnud positiivne vastastikune mõju. Samas tundub, et mõned liikmesriigid võitlevad vastupidiste probleemidega, nagu aeglane majanduskasv, raskused sotsiaalprobleemide käsitlemisel ning keskkonnaalase arengu mahajäämus. Uued liikmesriigid on vanade liikmesriikidega võrreldes erinevas olukorras, mida iseloomustab majanduskasv ja selge areng teiste sammaste probleemseid lähtekohti arvestades.

5.5 Laienemine on olnud Euroopa Liidu viimaste aastate muutuste määravaim tegur ning jääb selleks tõenäoliselt ka aastateks 2007–2013, mis on kaetud kõnealuste finantsperspektiividega. On selge, et laienemine avaldab märkimisväärt mõju eelarvele, eriti ühtekuuluvusele tehtavate kulutuste osas. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arutanud laienemise, ühtekuuluvuse ja rahastamise küsimusi teistes kontekstides. Jätkusuutliku arengu osas on Euroopa Liiduga ühinemine tõsine väljakutse seoses riikliku poliitika arendamisega jätkusuutliku arengu suunas ning osalemisega Euroopa Liidu meetmetes ja kaalutlustes. Pärast ühinemist suunab ühenduse õigustik

ühinenud liikmesriikide keskkonnaalast, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna ning muude valdkondade arengut jätkusuutlikkusele, kuivõrd õigustik edendab jätkusuutlikku arengut (ei ole õigustikku selgesõnaliselt kaasatud). Suurimad jõupingutused jätkusuutlikkuse suunas tuleb alles teha. Nii rahaliste vahendite kui ekspertteadmiste näol abi pakkuvad toetusprogrammid saavad aidata ning peaksid aitama kõnealustel ühiskondadel areneda jätkusuutlikus suunas.

5.6 Jätkusuutliku arengu strateegia prioriteetseid valdkondi ja teisi punktides 4.4 ja 4.5 mainitud mittejätkusuutlike suundumustega valdkondi tuleb käsitleda ka eelarvepoliitikas prioriteetidenä.

5.7 Eelarverida kui selline ei ole enamasti ei "jätkusuutlik" ega "mittejätkusuutlik". Jätkusuutliku arengu mõju sõltub rahastatavate projektide programmide, eesmärkide ja kriteeriumide üksikasjalikust kavandamisest.

5.8 Oluline vahend kindlustamiseks poliitika ühtsust jätkusuutliku arengu eesmärkidega, on mõjuhindamine. Seda on tunnustanud kõik sidusrühmad, kaasa arvatud komisjon, kuid liikumine kõigi oluliste ettepanekute süsteemse, sõltumatu ja pädeva hindamise suunas on olnud aeglane. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee näeb uute finantsperspektiivide ettevalmistamist ja rakendamist võimalusena rakendada süsteemset hindamist lõpuks ka praktikas.

5.9 Mõjuhindamisi peab läbi viima iga rahastatava programmi ning selle eesmärkide osas. Kõnealuses kontekstis tuleks lõpetada eelkõige mittejätkusuutlike tegevuste toetamine, mis on seotud jätkusuutliku arengu strateegias ning Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamustes esitatud valdkondadega. Kooskõlas Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee poolt varem soovitatuga tuleks Lissaboni strateegiasse sisse viia ka jätkusuutliku arengu pikaajalise mõju hindamine.

5.10 Erinevate eelarveridade ja programmide raames rahastatavate projektide väljavalimiseks tuleks kasutada selgeid ja läbipaistvaid kriteeriume, mis peaksid hõlmama jätkusuutlikkuse kriteeriume, nagu projekti mõju keskkonnale, tervishoiule, töökohtade loomisele või kaotamisele ning Euroopa Liidu konkurentsivõimele.

5.11 Erilist tähelepanu peaks pöörama struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi vahendite ning põllumajanduskuludeks ja TEN programmideks eraldatud vahendite kasutamisele. Euroopa Liidu kõnealustes tegevusvaldkondades, mis moodustavad kõige suurema osa Euroopa Liidu kulutustest, peab tegema valikuid, mis on süstemaatiliselt suunatud lahendustele, mis täidavad nii palju kui võimalik jätkusuutlikkuse kriteeriume.

5.12 Kõnealustes valdkondades on vaja paremat kontrolli tulemuste ja kulutatud raha üle. Ei piisa vaid sellest, kui jälgida kulutatud raha hulka ning toimepandud halduseeskirjade rikkumisi. Tegevuste õiges suunas arendamiseks on vaja põhjalikke mõju-uuringuid jätkusuutliku arengu kriteeriumide kohta.

5.13 Ainuüksi pakutud poliitika mõju hindamine ei anna alati täielikku pilti, mille põhjal otsuseid teha. Mõnel juhul on vaja uurida ka tegevusetuse mõju ja hinnata selle tulemusi võrrelduna erinevate võimalike meetmete mõjuga.

6. Märkused finantsperspektiivide prioriteetsete valdkondade kohta

6.1 A) Jätkusuutlik kasv — kasvu ja tööhõivet soodustav konkurentsivõime

6.1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee nõustub kasvu ja tööhõivet soodustava konkurentsivõimet käsitleva komisjoni ettepaneku peamiste eesmärkidega, milleks on ettevõtete konkurentsivõime edendamine täielikult integreeritud ühtsel turul, Euroopa uurimis- ja arendustegevuse ning tehnoloogia-valdkonna tugevdamine, Euroopa ühendamine Euroopa Liidu võrgustike abil, hariduse ja koolituse kvaliteedi ning sotsiaal-meetmete kava parendamine ning Euroopa ühiskonna abistamine muutuste prognoosimisel ja juhtimisel.

6.1.2 Siinkohal soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee eriti rõhutada teadmiste, uurimis- ja arendustegevuse ning uue tehnoloogia kesket rolli. Kõnealusele valdkonnale tegeliku rõhu asetamisega ja piisavate vahendite võimaldamisega on Euroopal ainulaadne võimalus suurendada tootlikkust, konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet tiheda konkurentsi tingimustes muu maailmaga ning samuti vähendada survet keskkonnale ja loodusvaradele inimeste vajadustele ökoloogiliselt säästlike tehnoloogiliste lahenduste leidmise teel, millega kindlustatakse inimeste tervis ja julgeolek.

6.1.3 Nagu rõhutati ka hiljutisel EMSK ja komisjoni koostööna korraldatud 14.–15. aprillil toimunud sidusrühmade jätkusuutliku arengu foorumil, on jätkusuutlik areng üks Euroopa Liidu üldistest eesmärkidest, mis nõuab süstemaatilisi ja pikaajalisi jõupingutusi majanduslike, sotsiaalsete ja keskkon-naalaste teadusuuringute ja arendustegevuse vallas. Mitmed Euroopa Liidu ülikoolid ja teadusasutused on loonud võrgus-tikke, teostamaks jätkusuutliku arengu koordineeritud teadu-suuringuid. Finantsperspektiivid annavad väärtusliku võimaluse kõnealuste ning muude algatuste toetamiseks.

6.1.4 Vaid kaks näidet — järjest suurenev globaalne konkurents õli ja nafta osas ning selle mõju hindadele — selgitavad vajadust arendada uusi materjale, tootmisprotsesse ja üldisemas mõttes säästlikumaid tehnoloogiaid.

6.1.4.1 Seetõttu kinnitab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee oma varasemat toetust Euroopa teadusruumi puudutavatele komisjoni ettepanekutele, kahekordistades rahalist panust 7. raamprogrammile ning käivitades keskkonnatehnoloogia tegevuskava. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitleb jätkusuutliku arengu aspekti ka oma tulevastes arvamustes 7. raamprogrammi ja eriprogrammide kohta.

6.1.5 Finantsperspektiivide kõnealuses osas, mis katab lisaks uurimis- ja arendustegevusele ka TEN valdkonda, on vaja pöörata erilist tähelepanu energeetikale ja transpordile. Prioriteetseks peab pidama tehnoloogiate arendamise ja taastuvate energialiikide, energia tõhususe ja puhta energia lahenduste turule toomise toetamist. TEN-T projektid, mis ainult suurendavad vedude mahtu, ei vasta jätkusuutlikkuse põhimõttele.

6.1.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on mitmes arvamuses rõhutanud, et eelkõige vajavad lisajõupingutusi transpordi- ja energeetikavaldkond, suunamaks nende arengut jätkusuutlikkuse suunas. Ka komitee on teinud ettepaneku poliitilisteks meetmeteks kõnealuses valdkonnas. Teatistes finantsperspektiivide kohta ei selgitata, kas kõnealuse eesmärgi saavutamiseks kavatsetakse eraldada piisavad vahendid.

6.1.7 Valmistades Euroopa Liitu ette tiheda konkurentsiiga globaalseks kogukonnaks, tuleb finantsperspektiivides tegeleda kahe vastandliku väljakutsega: ühelt poolt suure tööpuudusega enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides, teisalt vajadusega suurema hulga inimeste järele tööturul lähitulevikus. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on juba esitanud soovitusi kõnealuste teemade kohta mitmes hiljutises arvamuses teemadel “Tööhõivepoliitika: EMSK roll laienemise järel ja Lissaboni protsessi perspektiivis”, “Ettevõtete konkurentsivõime” ja “Lissaboni strateegia rakendamise parandamine”.

6.1.8 Eriti sooviks Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee näha uut lähenemist elukestvate õppele, kuna tegemist on nii tööhõive parendamise kui suurema teadlikkuse kujundamise vahendiga jätkusuutliku arengu perspektiivide osas. Elukestev õpe tundub olevat üks peamisi puuduvaid lülisid Lissaboni strateegia rakendamise jõupingutustes. Tõsine pühendumine jätkusuutlikule arengule nõuab kõnealuses valdkonnas nii koostööd tööturu osapoolte vahel kui rahalisi lisapanuseid liikmesriikidelt.

6.2 B) Majanduskasvu ja tööhõivet soodustav ühtekuuluvus

6.2.1 Ühtekuuluvus on oluline integratsiooniprotsessi süvendamiseks. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tunnustab komisjoni püüdu keskenduda ühtekuuluvusmeetmetes uuesti jätkusuutliku arengu eesmärkidele.

6.2.2 Ühtekuuluvuspoliitika peaks olema suunatud majandusliku tulemuslikkuse suurendamisele ning, arvukamate ja paremate töökohtade loomisele, koondades kasutamata vahendeid. Euroopa Liidu rahalisi vahendeid ei peaks kasutama raskustes olevate ettevõtete toetamiseks viisil, mis moonutab konkurentsi või ainult paigutab töökohti Euroopa Liidu ühest piirkonnast teise. Meetmed peaksid keskenduma uute, jätkusuutlike töökohtade, suurema konkurentsivõime, inim- ja füüsilise kapitali, siseturu tugevdamise ja tööjõu liikuvuse parendamise toetamisele.

6.2.3 Toetama peaks vahendite koondamist mahajäänud piirkondadesse (sihtala 1) ning vahendite paremat sobivust Euroopa Liidu üldiste strateegiliste eesmärkidega jätkusuutliku arengu raamistikus. Siseturu sügavamaks integreerimiseks on hädavajalik panna suuremat rõhku ka piiriülesele koostööle.

6.2.4 Laienemise statistilise mõju tõttu on vaja üleminekupeerioid piirkondades, mille SKP ühe elaniku kohta on kõrgem kui 75 % ühenduse keskmisest. Toetusi peaks siiski järk-järgult vähendada.

6.2.5 Ka siin tuleks kasutusele võtta selged kvalitatiivsed testid. "Brüsselist" saadavaoleva rahastamise tõttu on kavandamiseks kasutatud märkimisväärses mahu vahendeid, mida oleks saanud kasutada palju tõhusamalt. Samuti ei ole piirkondliku kavandamisega Euroopas töökohti alati loodud.

6.2.6 Vaja on rohkem kohalikul ja piirkondlikul tasandil võetavaid jätkusuutliku arengu erimeetmeid. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib, et ühtekuuluvusprojekte ei peaks hindama mitte ainult majanduskasvu ja tööhõive, vaid ka pikaajalise mõju seisukohalt piirkonna jätkusuutlikule arengule.

6.3 Loodusressursside säilitamine ja haldamine

Ühine põllumajanduspoliitika (CAP)

6.3.1 Komitee arvamus ühise põllumajanduspoliitika tuleviku kohta (?) sisaldab Euroopa Liidu põllumajandussektoris rakendatud erinevate ümberkujundusmeetmete üksikasjalikke kirjeldusi ja analüüsi ning selles viidatakse jätkusuutliku põllumajanduse keerulisele olukorrale Euroopas globaliseerunud turgude kontekstis. Kõnealuses arvamuses märgib komitee, et reformidele on alati eelnenud kriitika ja arutelud, milles kaeldakse põllumajanduskulude tasakaalustatuses ja sotsiaalses õigluses ning nende keskkonnanalastes järeelmõjudes. Luksemburgi reform kõnealuseid arutelusid ei lõpeta.

6.3.2 Ülalmainitu ärgitas komisjoni esitama mitmeid ettepanekuid, juhtimaks põllumajanduskulutusi suuremale jätkusuutlikkusele. Näiteks soovitas endine põllumajandusvolinik Fischler algselt ülemmäära ning seejärel järjest kahaneva abi sisseviimist, et kindlustada toetuse õiglasem jaotumine. Volinikud McSharry ja Fischler kasutasid mitmel juhul kehtivaid õigusakte arvestamata ka otsetoetuse kohustusliku sidumist keskkonnanalaste

piirangutega, et hinnata rahastamise mõju keskkonnale. Kõnealused ettepanekud nõukogus enamuse heakskiitu siiski ei saanud.

6.3.3 2003. aasta suvel vastuvõetud põllumajandusreform annab liikmesriikidele tootmistoetuste sisseviimisel otsemaksete rakendamiseks kaks võimalust: tootmistoetused, mis põhinevad praegustel toetustel, või tootmistoetused, mida arvutatakse täielikult või osaliselt põllumajandusettevõtte suuruse alusel (nn piirkondadeks jaotamine).

6.3.4 Kummalgi juhul ei ole veel tehtud kohustuslikuks siduda tulevikus makset töökohtade säilitamise ja/või loomisega. Jätkusuutlikkuse arutelu taustal käivitab kõnealune muudatus ühiskonnas tõenäoliselt uue arutelu, samuti nagu teemaga seotud keskkonnanalaste aspektide küsimus.

6.3.5 Tingimused, mille täitmist põllumeestelt eeldatakse, ei lähe eriti palju kaugemale vastavusest kehtivatele õigusaktidele. Tegemist on tõsiasjaga, mis reformi sisseviimisel riiklikesse poliitikatesse on mõnes liikmesriigis tekitanud juba ägedaid vastuolusid.

6.3.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele on selge, et riigi rahade ülekandmine peab alati olema seotud üldise hüvanguga. Maksed peavad olema õigustatud, tagatud ja ühiskondlikult vastuvõetavad. Ideaalis peaksid ühine põllumajanduspoliitika ning Göteborgi ja Lissaboni strateegiates toodud jätkusuutlikkuse eesmärgid (töökohtade loomine, sotsiaalse õigluse edendamine, keskkonnakaitse) olema omavahel selgelt seotud; praegu ei ole kõnealune seos veel vähemalt enamiku kodanike jaoks märgatav. Tõenäoline on, et kõnealune muutus käivitab ka edaspidiseid arutelusid niisuguste maksete üldise mõttekuse ning põllumajandustootjate rolli üle kõnealuste eesmärkide realiseerimisel. Põllumajandustootjate ja loomakasvatajate tahte vastaselt läbiviidud ühise põllumajanduspoliitika reformi vahendamisel tuleks püüelda jätkusuutlike põllumajanduslike perekonnaettevõtete tugevdamisele Euroopas, mis annaks reformile avalikkuse silmis õiguspärasuse.

6.3.7 Maksed ühise põllumajanduspoliitika esimesest sambast, eriti otsemaksed, on paljudele põllumajandusettevõtjatele kahtlemata elulise tähtsusega. Siiski ei ole toodanguga sidumata otsemaksetel mingit poliitilist mõju, suunamaks põllumajandusettevõtjaid säästvale tootmisele, vaid tegemist on vahendiga sissetuleku toetamiseks, millest ei saa kõik põllumajandusettevõtjad isegi võrdset kasu.

6.3.8 Teisest sambast — maaelu arengu toetus — toimub rahastamine ainult juhul, kui toetuse taotlejad vastavad ühenduse tasandil väljatöötatud programmides sätestatud selgelt määratletud nõudmistele. Kõnealused programmid on nt põllumajandus-keskkonnanalased programmid, mahepõllunduse toetamine, põllumajandustegevuste mitmekesistamine (nt toor- saaduste töötlemise ja müügi edendamine) ning väikeste ja mikroettevõtete toetamine maapiirkondades.

(?) ELT C 125, 27.5.2002, lk 87-99.

6.3.9 Kõnealuses kontekstis on asjakohane uue põllumajandusvolinik Fischer Boeli 20. jaanuaril 2005 Berliinis Rohelise nädala avakõnes tehtud üleskutse muuta maaelu areng Lissaboni strateegia võtmeosaks. Samuti on märkimisväärne voliniku kabineti märkus, et samal ajal kui esimese samba raames tõenäoliselt eriti palju töökohti ei looda, nähakse maaelu arendamise poliitikas märkimisväärset potentsiaali. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et palju aitaks kaasa see, kui komisjon teostaks võimalikult kiiresti uurimusi põllumajanduspoliitika nii keskkonnavalase kui sotsiaalse samba tõenäolise mõju kohta.

6.3.10 Praegu arutusel olevas uues määruse projektis maaelu arengu kohta nähakse kõnealuses valdkonnas ette rohkem tegevusi (nt NATURA 2000 piirkondade rahastamine ja LEADER+ programm). Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tervitab tendentsi, et maaelu areng on muutumas järjest olulisemaks poliitiliseks vahendiks põllumajandustootjate juhtimisel jätkusuutlikkuse suunas.

6.3.11 Komisjoni plaanides aastateks 2007–2013 nähakse siiski ette maaelu arenguks mõeldud eelarve säilitamist senisel tasemel. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tähendab see tema eesmärgi arvestades, et maaelu areng on Euroopa Liidu finantsperspektiivides alarahastatud.

6.3.12 Arvestades maaelu arengu meetmete keskset tähtsust jätkusuutlikkuse debatis, ei mõista komitee praegust nõukogu arutelu kõnealuse valdkonna kulutuste kärpimise osas, mille algatasid kuus netorahastajast riiki.

6.4 Euroopa Liidu kodakondsus, vabadus, turvalisus ja õigus

6.4.1 Eurooplastele tõelise vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva piirkonna tagamiseks on vaja Euroopa Liidu tasemel meetmeid nii tõhususe saavutamiseks kui finantskohustuste jagamiseks. Ümberasujate edukas integratsioon on nii sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimus kui majandusliku tõhususe eeltingimus. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab Euroopa Piiriameeti rajamist, ühist varjupaiga- ja rändepoliitikat, Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikke või äsja Euroopa Liidu liikmesriikidesse saabunud kolmandate riikide kodanikke puudutavaid meetmeid ning ebaseadusliku sissetände tõkestamist ja ebaseaduslike elanike tagasisaatmist.

6.4.2 Euroopa Liidu oluliseks väljakutseks on kuritegevuse ja terrorismi ennetamine ning nende vastu võitlemine. Meie ühiskonna halduslase, sotsiaalse ja majandusliku jätkusuutlikkuse eeltingimuseks on piisavate vahendite olemasolu, pööramaks tähelepanu turvalisuse vajadusele.

6.4.3 Igapäevaelu, kaasa arvatud igapäevaste vajaduste ohutus ja turvalisus, on eurooplastele olulise tähtsusega. Kodanikud eeldavad Euroopa Liidult kõrgetasemelist kaitset loodusõnnetuste, tervishoiu- ja keskkonnavalaste kriiside ja muude suurte õnnetuste ohu eest. Keskkonnas või toidus sisalduvatest ohtlikest ainetest tulenevad ohud ning eriti energeetika ja transpordi ohutus- ja turvalisuse standardid vajavad pidevat tähelepanu ning Euroopa Liidu tasandil võetavaid meetmeid.

6.4.4 Kindlustada tuleb peamiste üldhuviteenuste, nagu tervishoiu ja hariduse, energia, transpordi ja sidevahendite piisav tase. Tarnete füüsiline ohutus on mõnel juhul, nagu energeetika ja transport, oluline aspekt siseturu arendamisel ning mitme- ja kahepoolse kaubanduse ja muude välissuhete korral.

6.4.5 Jätkusuutlik areng võib üldiselt tänu üksikute kodanike ja rühmade teadlikkusele, suhtumisele ja tegudele, mida ei saa mitte kunagi enam asendada üksnes ülevalt poolt allapoole suunatud, meie süsteemide, organisatsioonide ja institutsioonide poolsete meetmetega. Euroopa võib olla uhke oma hästi-organiseeritud ja toimiva ühiskonna, kaasa arvatud haritud ja aktiivselt osalevate kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide arenenud struktuuride üle. Euroopa Liit on võib-olla parim võimalik kultuuriline kasvupinnas edasisele jätkusuutlikule arengule.

6.4.6 Laienemine on veelgi suurendanud kultuuride mitmekesisust Euroopas. See võib rikastada igaühe elu, kuid vastastikuse mõistmise soodustamiseks on vaja teha jõupingutusi. Samuti on vaja toetada majanduslase, poliitiliste ja igapäevaelu teadmiste ja kogemuste jagamist, kaasa arvatud jätkusuutliku arengu suunas liikumist puudutavate teadmiste ja kogemuste osas. Kasusaajateks ei oleks mitte ainult uued liikmesriigid, vaid kogu Euroopa ja selle kodanikud.

6.5 Euroopa Liit kui globaalne partner

6.5.1 Johannesburgis toimunud ÜRO jätkusuutliku arengu tippkohtumisel näitas Euroopa Liit ennast dünaamilise ja tulemustele suunatud osavõtjana. Uute jõupingutuste alustamisega vee ja energia algatuste näol (soovi avaldanute partnerlus), saavutas Euroopa Liit suure poolehoidu.

6.5.2 ÜRO tasandil tehakse edusamme Johannesburgi kohtumise 52-leheküljelise tegevuskava rakendamisel. Tegemist on aeganõudva protsessiga, milles osalevatel riikidel on oma lubaduste ja kavade täitmisega suuri raskusi.

6.5.3 Euroopa Liit peab täitma tippkohtumisel endale võetud kohustusi ja juhtrolli. Seda peavad peegeldama ka finantsperspektiivide rahaeraldused.

6.5.4 Eelkõige peab Euroopa Liit andma suurema tõuke jõupingutustele vähim arenenud riikides, keskendudes põhivajadustele, nagu vesi, energia, tervishoid, ohutu toit, põhiharidus ja koolitus ning põllumajanduse arendamine.

6.5.5 Euroopa Liidu üksikud liikmesriigid on välja töötanud ambitsioonikaid vähim arenenud riikide, eriti Aafrika riikide, toetusprogramme. Kõnealustest arenguprogrammidest ülevaate saamiseks ja nende rakendamiseks on vaja paremat kooskõlastust Euroopa Liidu ja riikide tasandil. AKV (Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkond) riikides rakendatud Cotonou programm on osutunud väärtuslikuks vahendiks tööturu osapoolte ja organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamisel.

6.5.6 Jätkusuutlik areng on kõnealustesse arenguprogrammidesse mõnevõrra integreeritud. Vastavalt Johannesburgis vastu võetud tegevuskavale tuleb jätkusuutlik areng seada kesksel kohale.

6.5.7 Jõupingutuste kooskõlastamise tõhustamiseks ja jätkusuutliku arengu mõõtmise tugevdamiseks soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee edasisi Euroopa Liidu algatusi, eelkõige moodustades "soovijate koalitsiooni" seoses konkreetsete arenguküsimustega, nagu vesi, energia, ohutu toit ja tervishoid.

7. Järeldused

7.1 Eelarvestruktuuri uuendamine uusi prioriteetseid valdkondi arvestades kujutab endast jätkusuutliku arengu olulisest tunnustamisest. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab, et kõnealune uuendus peegeldub ka eelarve tegelikus rakendamises, mitte ainult uue eelarvestruktuuri sildi all samade asjade samal viisil tegemises. Komitee rõhutab, et kulutused tuleb ümber korraldada vastavalt Euroopa Liidu prioriteetidele, sõltumata sellest, millise omavahendite taseme kasuks lõpuks otsustatakse.

7.2 Äärmiselt oluline on, et uued finantsperspektiivid, mis on Euroopa Liidu eelarvete raamistik aastateks 2007–2013, peegeldaksid selgelt Euroopa Liidu prioriteete, eriti Lissaboni eesmärgi ja jätkusuutlikku arengut. Läbi tuleb viia kulutuste märkimisväärne ümberkorraldamine. Kui kõnealused finantsperspektiivid, arvestades nende suhtelist pikaajalisust, ei juhi Euroopa Liidu arengut õiges suunas, on vähe lootust, et see õnnestub teiste strateegiate või hilisemate rahaliste kohandustega.

7.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee jagab komisjoni seisukohta majanduskasvu ja tööhõive prioriteetseks muutmise osas Lissaboni strateegia perspektiivis kuni aastani 2010. Kasvu

all tuleb mõista majanduskasvu, võttes arvesse Euroopa põhiväärtusi, nagu sotsiaalne hõlvamine, tervishoid ja keskkonnakaitse. Konkurentsivõime ja majanduskasv ei ole iseenesest lõppeesmärgid, vaid sotsiaalsete ja keskkonnavalaste eesmärkide edendamise vahendid. Probleem on siiski Euroopa Liidu püsivalt aeglasem majanduskasv ja madalam konkurentsivõime teiste peamiste majanduspiirkondadega võrreldes, mis võib ohtu seada nii Euroopa ühiskonnamudeli kui keskkonnavalastele väärtustele.

7.4 Jätkusuutliku arengu strateegia prioriteetseid valdkondi ja teisi punktides 4.4 ja 4.5 mainitud mittejätkusuutlike suundumustega valdkondi tuleb käsitleda prioriteetidena ka eelarvepoliitikas.

7.5 Eelarverida kui selline ei ole enamasti ei "jätkusuutlik" ega "mittejätkusuutlik". Jätkusuutliku arengu mõju sõltub rahastatavate projektide programmide, eesmärkide ja kriteeriumide üksikasjalikust kavandamisest.

7.6 Oluline vahend kindlustamiseks poliitika ühtsust jätkusuutliku arengu eesmärkidega, on mõjuhindamine. Mõjuhindamisi peab läbi viima iga rahastatava programmi ning selle eesmärkide osas. Kõnealuses kontekstis tuleks lõpetada eelkõige mittejätkusuutlike tegevuste toetamine.

7.7 Erinevate eelarveridade ja programmide raames rahastatavate projektide väljavalimiseks tuleks kasutada selgeid ja läbipaistvaid kriteeriume, mis peaksid hõlmama jätkusuutlikkuse kriteeriume, nagu projekti mõju keskkonnale, tervishoiule, töökohtade loomisele või kaotamisele ning Euroopa Liidu konkurentsivõimele.

7.8 Erilist tähelepanu peaks pöörama struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi vahendite ning põllumajanduskuludeks ja TEN programmideks eraldatud vahendite kasutamisele. Euroopa Liidu kõnealustes tegevusvaldkondades, mis moodustavad kõige suurema osa Euroopa Liidu kulutustest, peab tegema valikuid, mis on süstemaatiliselt suunatud lahendustele, mis täidavad nii palju kui võimalik jätkusuutlikkuse kriteeriume.

7.9 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib eriti rõhutada teadmiste, uurimis- ja arendustegevuse ning uue tehnoloogia kesksel rollil. Kõnealusele valdkonnale tegeliku rõhu asetamisega ja piisavate vahendite võimaldamisega on Euroopal ainulaadne võimalus suurendada tootlikkust, konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet tiheda konkurentsi tingimustes muu maailmaga ning samuti vähendada survet keskkonnale ja loodusvaradele inimeste vajadustele ökoloogiliselt säästlike tehnoloogiliste lahenduste leidmise teel, millega kindlustatakse inimeste tervis ja julgeolek.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

LISA 1

Järgmine muudatusettepanek lükati küll tagasi, ent enam kui veerand hääletanutest andsid sellele oma poolthääle:

Punkt 4.5

Muuta järgmiselt:

“Praegu keskendub Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia vaid mõnele näiliselt kõige enam tähelepanu vajavale mittejätkusuutlikule suundumusele meie ühiskonnas, nagu kliimamuutus, transport, rahvatervis ja loodusvarad. ~~Teised küsimused, nagu~~ Suure vaesuse ja viletsuse likvideerimine ja ~~elamikkonna vananemine, jäeti algselt kõrval~~ hilisemaks lisamiseks. vanuseklassidega seotud suurte muudatuste samaaegne käsitlus. Üks kesketest muudatustest, mida muudab vajalikuks ja võimaldab jätkusuutliku arengu strateegia ongi just asjaolu, mille kohaselt me vabaneme tavapärasest arusaamast prioriteetidele, ilma et kõnealuse asjaolu nimel relvad maha paneme ka valdkonniti tegutsemise vajaduse ees.”

Motivatsioon

Tegemist on ettepanekutega, millel on sama eesmärk: teha ettevalmistavast arvamusest veelgi selgemaks need peamised kultuurilised muudatused, mis vajavad ja toetavad jätkusuutliku arengu strateegiat ja mõistet.

Märkimaks ära seda, et nimetatud kultuurilised muutused on ühiskonnas üksikisiku tasandil juba olemas, mis juhul kui poliitika ja institutsioonid (sh finantsperspektiivid) seda toetavad, aitavad jätkusuutliku arengu strateegia tegelikult tööle rakendada ilma, et halvimald kartused muutuste osas reaalseks muutuvad.

Hääletustulemus:

Poolthääli: 51

Vastuhääli: 54

Erapooleteid: 26

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv rahandussüsteemi rahapesuks, sealhulgas terrorismi rahastamiseks, kasutamise vältimise kohta”

KOM(2004) 448 lõplik

(2005/C 267/05)

Euroopa nõukogu otsustas 21. oktoobril 2004. aastal taotleda EÜ asutamislepingu artikli 262 kohaselt Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust järgneval ülalmainitud teemal.

Majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon, mis vastutas komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest, võttis oma arvamuse vastu 15. aprillil 2005. Raportöör oli hr SIMPSON.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis oma 417. täiskogu istungil 11.-12. mail 2005 (11. mail 2005) vastu järgmise arvamuse 107 poolthäälega, erapooletuks jäi 1:

1. Kokkuvõte

1.1 Kõnealune direktiiv (direktiivi eelnõu) on kolmas rahapesu vältimist käsitlev direktiiv, järgnedes 1991. aastal välja antud esimesele (91/308/EMÜ) ja 2001. aastal välja antud teisele (2001/97/EÜ) direktiivile.

1.2 Nimetatud direktiivi eelnõu koostamise ajendiks oli eelkõige 1) eraldi viite lisamine terrorismi rahastamisele, ehkki liikmesriigid leppisid eelmise direktiivi raames kokku selle arvamise raskete kuritegude mõiste alla ning 2) rahapesuvastase töökonna (FATF) ⁽¹⁾ 2003. aasta juunis avaldatud neljakümne täiendatud soovitusel arvestamine.

2. Üldised märkused

2.1 Direktiivi eelnõuga kehtestatavad kohustused mõjutavad eelkõige järgmisi rühmitusi:

- a) tehingud sektorites, mis peavad järgima direktiivi sätteid (edaspidi “reguleeritud sektor”);
- b) reguleeritud sektori poolt osutatavate teenuste kasutajad (s.t kliendid);
- c) isikud, kes esitavad teateid rahapesu või rahapesu kahtluse kohta;
- d) õiguskaitseorganid ja rahapesu andmebürood, mis saavad ja kasutavad rahapesu teadetes sisalduvaid andmeid, ja
- e) kuritegelik element — isikud, kes sooritavad “raskeid kuritegusid” (määratletud direktiivi ettepaneku artikli 3 lõikes 7), mille tulemusena saadakse tulu või mis seisnevad kuritegevusega seotud rahade käsitlemises.

2.2 Direktiivi eelnõu eesmärk on asendada olemasolevaid direktiive, mis tunnistatakse kehtetuks.

⁽¹⁾ FATF on valitsustevaheline organ, mis kehtestab standardeid ja edendab poliitilisi meetmeid, võitlemaks rahapesu ja terrorostide finantseerimise vastu. Veebilehekülj: www.fatf-gafi.org

2.3 Peamised muudatused võrreldes esimese ja teise direktiiviga on:

- i) Eraldi viite lisamine terrorismi rahastamisele ja “raskete kuritegude” täpsem määratlemine;
- ii) usaldus- ja äriteenuste pakkujate ning suure väärtusega kaupade ja teenuste vahendajate laialdasem hõlmatus;
- iii) märgatavalt rohkem üksikasju seoses hoolsuskohustusega isikusamasuse tuvastamisel, sealhulgas tegelikult tulusaava omaniku kindlakstegemisega;
- iv) säte rahapesu teateid esitavate töötajate kaitse kohta;
- v) teate esitamisest kliendi teavitamise keeld;
- vi) nõue kohaldada ELi standardeid väljaspool Euroopa Liitu asuvates filiaalides ja tütarettevõtetes.

2.4 Direktiivi eelnõu võimaldab veelgi läheneda riikidele, kus Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) rahapesuvastase töökonna (FATF) soovitusi juba kohaldatakse või hakatakse kohaldama.

2.5 Esimese ja teise direktiivi nõuete ühendamine uues direktiivis on samuti selguse huvides.

2.6 Samas järgneb kolmas direktiiv väga kiiresti teisele direktiivile, millega laiendati ulatuslikult rahapesuvastaste sätete kohaldamisala ja asjaspepuutuvate sektorite ulatust. 2001. aasta direktiivi mõju hindamiseks on olnud vähe aega ja komitee tõdeb, et seni pole veel läbi viidud ühtki ulatuslikku uuringut kehtiva korra tõhususe või proportsionaalsuse kohta, kaasa arvatud selle kohta, kas liikmesriikide valitsuste investeeringud on tasakaalus reguleeritud sektori poolt tehtavatega.

2.7 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kiidab heaks meetmed, mis raskendavad rahapesu ja terrorismi rahastamist. Toetades ennetusmeetmete rakendamist üle terve Euroopa Liidu, tunnistab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee, et rahapesuga tegelejad püüavad ära kasutada järelevalvesüsteemide nõrkusi ja seda, et raha liigutatakse järelevalvesüsteemi kõige nõrgematesse lülidesse. Sel põhjusel on liikmesriikidel vaja kehtestada ranged standardid üle kogu Euroopa Liidu ja innustada nende kehtestamist teistes riikides.

2.8 Käesolevas arvamuses käsitletakse üksikasjalikult direktiivi eelnõu konkreetseid aspekte.

3. Märkused enammuudetavate valdkondade kohta

3.1 Terrorism ja rasked kuriteod

3.1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab terrorismi rahastamise lisamist direktiivi eelnõusse.

3.1.2 Raskete kuritegude ja rahapesu mõiste osas aitaks täiendav selgitamine asjaosalistel paremini mõista direktiivi täpseid eesmärgi ning seega tagada seaduse järjekindla ja tõhusa rakendamise.

3.1.3 Oluline on selgitada, millisel tasemel tegelikult nõutakse kriminaalõiguse tundmist reguleeritud sektoris töötavatel inimestelt, kellest suurel enamusel on asjaomases valdkonnas vähe eriteadmisi või need puuduvad üldse. Direktiivi eelnõu artikli 3 lõikes 7 määratletakse "raskete kuritegude" erinevad vormid. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib kõnealust määratlust täpsustada selgitamiseks, et kui reguleeritud sektoris tegutsev isik otsustab, kas teatada rahapesust või mitte, nõutakse vaid teatavaid kriminaalõiguse alaseid teadmisi ja oskusi, mida sellel ametikohal töötavalt isikult võib eeldada. Vastupidisel juhul kaasneks reguleeritud sektori liiga suur koormamine (nii personali koolituse kui ja personaliliikmete tegevuse kontrollimise mõttes) suurenenud kuludest tulenevate riskide ning klientide ülemäärase häirimisega. Samuti tooks see reguleeritavas sektoris töötavatele inimestele kaasa ebavajalikke riske.

3.1.4 "Raske kuritegu" (mille hulka määratluse kohaselt kuuluvad "vähemalt" artikli 3 lõikes 7 loetletud tegevused) tundub olevat sõnastatud miinimumstandardina. Olemasolevate direktiivide senine rakendamine näitab, et liikmesriikide lähenedes on olnud erinevad, millest tulenevalt on hõlmatud kas kõik kuriteod või ainult rasked kuriteod.

3.1.5 Tuleks kaaluda liikmesriikide valikuvabaduse piiramist ja rahapesu tõkestamist puudutavate õigusaktide ühtlast kohaldamist, et tagada reguleeritud sektorile võrdsed võimalused kogu Euroopa Liidus. Kui liikmesriigid soovivad direktiivi eelnõud kohaldada laiemalt, soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kaaluda korda, mille kohaselt oleks teate esitamine kohustuslik ainult raskete kuritegude puhul (miinimumstandart), kuid muude kuritegude korral oleks võimalik esitada vabatahtlikke teateid kohustuslike teadete võrdse seaduskaitsega.

3.1.6 Kõiki kuritegusid hõlmava kohustusliku korraga, eriti kui see on seotud eksterritoriaalse teatamisnõudega, kaasneb erasektori ja õiguskaitse väärtuslike ressursside ebaotstarbeka kasutamise oht. Ühendkuningriigi "väheväärtuslike andmete teavitamissüsteem" ("Limited Intelligence Value Reports"), mis loodi nii reguleeritud sektori kui õiguskaitseasutuste koormuse vähendamiseks õiguskaitse aspektist väärtusetute või väga väikse väärtusega (ja juba asjaomasele asutusele teatavaks tehtud) küsimustega tegelemisel, illustreerib ilmekalt mõningaid kõiki kuritegusid hõlmava kohustusliku korra puudusi.

3.1.7 Komitee on arvamisel, et rahaline miinimummäär, nagu on sätestatud artikli 6 punktis b (15 000 eurot) on mõistlik, sest nimetatud miinimummäär ei sõltu sellest, kas tehing toimus ühe või mitme operatsiooni käigus, mis näivad olevat omavahel seotud

3.1.8 Järjekindluse ja selguse huvides võiks selgesõnaliselt väljendada, et rahapesu mõiste teise direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis c (mida korratakse direktiivi eelnõu artikli 1 lõike 2 punktis c) hõlmab ka kurjategija enda kuriteost saadud tulu valdamist, ilma et oleks vajalik mingi muu tehingu toimumine.

3.1.9 Artikli 2.1 lõike 3 punktis b on ära toodud sõltumatute juriidilisel ametikohal töötavate isikute poolt teostatavate tehingute viis kategooriat, mille suhtes direktiivi kohaldataks. Komitee soovib lisada kuuenda kategooria: (vi) maksunõustamine.

3.2 Usaldus- ja äriteenuste pakkujad ning suure väärtusega tehingute vahendajad

3.2.1 Artikli 3 lõikes 9 on määratletud "usaldus- ja äriteenuste pakkujad" ning artikli 2.1 lõike 3 punktis f on määratletud "suure väärtusega tehingute vahendajad". Teretulnud oleks mõistete selgitamine ja eriti "teenuste" lisamine artikli 2.1 lõike 3) punkti f. Rahapesu võib toimuda manipuleerides suurte sularahatehingutega nii teenuste kui kaupade puhul.

3.3 Hoolsuskohustus isikusamasuse tuvastamisel ja tegelikult tulusaava omaniku kindlakstegemine

3.3.1 Nimetatud valdkondi käsitlevad artiklid peavad olema arusaadavad ja neid peab saama kohaldada kasutades riskipõhist süsteemi. Rahapesudirektiivi kõnealuste sätete rakendamisega kaasnevad kulud mõjutavad otseselt kliente.

3.3.2 Tulusaava omaniku mõiste

3.3.2.1 Artikli 3 lõikes 8 on tulusaavat omanikku kirjeldatud kui füüsilist isikut, kes lõplikult omab otseselt või kaudselt või kontrollib 10 % või enam juriidilise isiku aktsiatest/osadest või hääleõigusest või fondi, usaldusühingu või sarnase õigusliku üksuse varast või kellel on muul moel võrreldav mõju näiteks juhatuse üle. Komitee leiab, et kooskõlas artikli 7 lõike 1 punktiga b ja viitega riskipõhistele meetmetele artikli 7 lõikes 2 on nimetatud lävi liiga madal.

3.3.2.2 Direktiivi eelnõu peaks loetlema tuvastamisnõuetega seonduvad põhimõtted ja kohustama liikmesriike andma kas ise või vastavate kutseorganisatsioonide kaudu juhtnööre riskipõhise tuvastamissüsteemi kohta, mis võimaldaks vastavalt olukorrale kasutada erinevaid tulusaava omaniku tuvastamise meetodeid.

3.3.2.3 Kuigi ranged nõuded on põhjendatud, võib nende üldine kohaldamine, mille puhul riske ei arvestata, tegelikuses seada seaduskuulekad kliendid ebavõrdsesse olukorda. Klientidel tuleb arvestada lisakulude, -vaeva ja kavandatavate tehingutega seonduva ärisaladuse võimaliku avalikuks tulemisega, samas avaldavad kõnealused nõuded vähe või üldse mitte mingit mõju ebaseaduslikule tegevusele.

3.3.2.4 Komitee tõdeb, et miinimumnõue omandi või valitseva mõju tuvastamiseks peaks olema üksikisiku või ühiselt tegutseva rühma puhul 25 %.

3.3.3 Poliitiliselt silmapaistvad isikud

3.3.3.1 Komitee leiab, et poliitiliselt silmapaistvate isikute mõiste, nagu on sätestatud artikli 3 lõikes 10, on liiga laiatähenduslik ja seda tuleks muuta nii, et see sisaldaks pärast fraasi "füüsilised isikud" fraasi "kes ei ole Euroopa Liidu kodanikud". Poliitiliselt silmapaistvad isikud Euroopa Liidus (kes pole korruptsiooniahvatluste suhtes alati tingimata immuunsed) alluvad kindlale demokraatlikule kontrollile, mis muudab artikli 11.1 sätestatud hoolikuse nõuded ülevõetavaks.

3.3.4 Hoolsuskohustus isikusamasuse tuvastamisel

3.3.4.1 "Hoolsuskohustus isikusamasuse tuvastamisel" on direktiivi eelnõus osa, milles tuleb selguse huvides määratleda mõisted täpsemalt. Mõisteid nagu "hoolsuskohustus" ja "tuvastamine/kontroll" võidakse reguleeritud sektori erinevates osades ja erinevates liikmesriikides erinevalt tõlgendada ning seega tuleks need ühese mõistetavuse huvides määratleda täpsemalt.

3.3.4.2 Komitee tõdeb, et samuti nagu isikusamasuse tuvastamise puhul, peaks direktiivi eelnõu siinkohal liikmesriikidelt nõudma oma territooriumil selgete riskipõhiste juhtnööride andmist.

3.3.4.3 Artikli 6 punkt c nõuab, et rahapesu kahtluse korral rakendataks hoolimata mis tahes mööndusest, erandist või osaluskiinnisest kliendi isikusamasuse tuvastamise korda. See võib osutuda võimatuks, sest kahtluse korral võib selliste menetluste läbiviimine äratada kahtlustatava või kahtlustatavate tähelepanu. Artikli 6 punktis c sisalduvaid nõudeid tuleks täpsustada nii, et neist nähtuks, et vastavaid menetlusi tuleb teostada sel määral, mis on võimalik kahtlustatava tähelepanu äratamata.

3.3.4.4 Seoses isikusamasuse tuvastamise lihtsustatud menetlusega vastavalt artikli 10 lõike 3 punktile c, soovib komitee muuta punkti c lõpuosa järgmiselt, lisades kaldkirjas sõnad: "töötajatele väljateenitud aastate pensioni või muid sarnaseid pensionihüvitisi võimaldav skeem, mille puhul kindlustusmaksed arvatakse palgast maha ja/või tehakse tööandjate sissemaksetena(...)"

3.3.4.4.1 Artiklis 11.2 tehakse ettepanek keelela krediitiasutustel sõlmida suhteid korrespondentpangaga, mis lubavad fiktiivsetel pankadel oma arveid kasutada. Krediitiasutusel ei pruugi olla lihtne avastada, millal korrespondentpank seda teeb. Peaks olema selgelt öeldud, et krediitiasutustelt eeldatakse vaid mõistlikke ennetusabinõusid seoses korrespondentpankadega, hindamaks viimaste poliitikat fiktiivsete firmade suhtes.

3.3.4.5 Artikli 11.1 punktis a ei pea viide isiku tõendamiseks vajalikele dokumentidele sisaldama täpsustavat sõnaosa "lisa-", mille võib kustutada.

3.3.4.6 Artikkel 12 lubab kolmandate isikute kasutamist kliendi isikusamasuse tuvastamise menetluste läbiviimisel, kuid osutab sellele, et lõppvastutus kirjeldatud menetluste eest lasub kavandatava direktiiviga hõlmatud asutustel või isikutel. Komitee soovib kõrvaldada artikli 12 lõpuosa, mis on seotud lõiguga “lõplikult vastutab siiski kolmandat isikut usaldav asutus või isik, kelle suhtes käesolevat direktiivi kohaldatakse”, ja asendada see kavandatava direktiivi 12. leheküljel olevas põhjenduses 21 sisalduva põhimõttega (töö kattumise vältimine, toetudes vastavate kolmandate isikute poolt läbi viidud kliendi isikusamasuse tuvastamise menetlustele). Juhul kui kolmanda isiku kasutamist ei lubata (eeldusel, et tema heauskuse kindlakstegemiseks on võetud vajalikud meetmed), ei väldi kõnealune säte töö kattumist.

3.3.4.7 Artikli 13 lõiget 2, mille eesmärgiks on kahtlustest teatamine, oleks soovitatav laiendada täiendava lause lisamisega: “Komisjon peab selliseid esildisi uurima ja liikmesriike tehtud järeldustest teavitama.”

3.3.4.8 Kõrvaldamaks kahtlused artikli 14 sätete ühilduvuse osas teatud liikmesriikide andmekaitse sätetega, tuleb artiklist 14 jätta välja termin “koheselt”, ning kolmandal isikul peab olema lubatud küsida nende isikute nõusolekut, kelle kohta teavet avalikustatakse. Sõna “koheselt” võib asendada sõnaga “viivitamatult”.⁽¹⁾

3.4 Avalikustamise keelamine

3.4.1 Komitee soovib artikli 25 esimeses osas mõistet “keelamine” täpsemalt sõnastada. Teatud liikmesriigis on nõutav, et reguleeritud sektori töötajad teavitaksid nii justiitsasutusi kui ka rahapesu andmebürood. Tegelikult võib rahapesu tõkestamisele kaasa aidata hoolikas teabevahetus rahapesu mitteosalevate poolte vahel. Võimaldamaks positiivses vormis teabe avaldamist, soovime nimetatud artiklit muuta ja selgesõnaliselt sätestada, et teabe avaldamine on keelatud üksnes siis, kui see võib kahtlustatavat hoiatada või ohustada rahapesualast uurimist.

3.5 Aus konkurents kaubanduses kolmandate riikidega

3.5.1 Leheküljel 11 olevas põhjenduses 23 ja artiklis 27 leitakse, et kolmandates riikides, kus ühenduse krediidi- ja finantseerimisasutustel on filiaalid ja enamusosalusega tütarettevõtted, ning kus rahapesu ja terrorismi rahastamise alased õigusaktid on puudulikud, tuleks kohaldada ühenduse standardeid.

3.5.2 Komitee tunneb muret, et õiguse selline kohaldamine võib ühenduse krediidi- ja finantseerimisasutuste filiaale ning

enamusosalusega tütarettevõtteid neis riikides, kus rahapesu tõkestamise seadused ei vasta Euroopa Liiduga võrreldavatele standarditele, takistada tõhusalt ja konkurentsivõimeliselt tegutsemast. Seetõttu tuleb Euroopa Liidu või samaväärsete standardite kohaldamist toetada, kuid absoluutne nõue kohaldada õigust kolmandates riikides võib osutada enneaegseks. Nendes olukordades oleks krediidasutustel soovitatav teavitada pädevaid asutusi teistes riikides, taotlemaks abi rahapesu ja terroristide rahastamise ennetamiseks mõeldud kontrollsüsteemide parandamiseks.

3.5.3 Euroopa Liidul oleks kasulikum kehtestada head ja asjakohased ülemailmselt tunnustatud standardid, asendades viited EL nõuete rakendamisele viitega FATF 40 soovitude rakendamisele. See kõrvaldaks kõik vihjed sellele, et Euroopa Liit püüab kehtestada oma nõudeid ekstraterritoriaalse mõjuga, kui on ka sama tõhusaid ülemailmseid standardeid.

3.6 Töötajate kaitse

3.6.1 Komitee kiidab heaks soovitatud kaitsemeetmete lisamise artiklisse 24 ja õhutab komisjoni seda veelgi laiendama viitega kohtumenetlusele ja politseiasutuste rollile kaitse tagamisel. Selgus rahapesuteate allika konfidentsiaalsuse kaitse osas on teatamissüsteemide tõrgeteta ja täielikuks toimimiseks olulise tähtsusega. Artikkel 24 peaks hõlmama mitte ainult töötajaid, vaid ka töötajate organisatsioone, millesse nad kuuluvad, ning sisaldama eraldi viidet liikmesriikide kohustuse kohta tagada teadete esitaja isiku konfidentsiaalsus liikmesriikide kriminaal- ja tsiviilõigusega sätestatud suurimas ulatuses. Direktiiv peaks eraldi sätestama, et teataja isikut tuleks hoida rangelt saladuses, välja arvatud juhul, kui ta on andnud nõusoleku oma nime avaldamiseks või kui see on oluline õiglase kriminaalprotsessi jaoks.

3.6.2 Artiklit 24 tuleks muuta, et tagada kaitsetsätete laiendamine füüsilisest isikust ettevõtjatele ja väikeettevõtjatele.

3.7 Täiendavad märkused

3.7.1 Kavandatava direktiivi valdkondlik kohaldamine

3.7.1.1 Kui pole sätestatud teisiti, kohaldatakse kõiki direktiivi eelnõus sisalduvaid süsteeminõudeid kõikide artiklis 2 määratletud asutuste ja isikute suhtes. Kuna reguleeritud sektor on mitmekesine, tuleb kaaluda nende asutuste või kutsealade olukorda, mille tegevust direktiivi eelnõu hõlmab vaid osaliselt. Nead vajavad selgust küsimuses, kuidas kohaldada sätteid oma äritegevuse asjaomastes valdkondades võrreldes teistega.

⁽¹⁾ Eestikeelne tõlge parandust ei vaja (tõlkija märkus).

3.7.1.2 Jääb ebaselgeks, miks artikkel 2 piirab direktiivi eelnõu kohaldatavust notarite ja teiste sõltumatute juriidilistel ametikohtadel töötajate puhul ainult teatud tegevuste sooritamisele, kui teiste vabade elukutsete esindajate puhul, kelle kutsele esitatavad eetika- ja pädevusstandardid on sama kõrged, on hõlmatud kõik tegevused. Komitee mõistab, et on teatud tegevused, mis on mõningates liikmesriikides võimalikud vaid notaritele ja teistele juristidele (tavaliselt seoses nende advokaadilõliga formaaljuriidilistes protsessides), ja et nende valdkondade piires saab juriste muudest vabadest elukutsetest eristada ning et seega võib vaielda selle üle, kas neid peaks kõnealuse direktiivi kehtivusalast välja arvama. Komitee leiab siiski, et nad tuleb arvata direktiivi kehtivusalasse, kui nende ametid pole määratud ainuüksi juristidele, ja kui need teenused kuulusid direktiivi kehtivusalasse, kui neid osutaks mõni teine vastavatele regulatsioonidele alluv firma.

3.7.2 Teatamiskohustused

3.7.2.1 Artikliga 17 nähakse ette, et direktiivi eelnõuga hõlmatud asutused ja isikud uuriks erilise tähelepanuga iga tegevust, mis võib olla seotud rahapesuga.

3.7.2.2 Kõnealune nõue võib kaasa tuua märkimisväärse hulga lisamenetlusi direktiivi eelnõuga hõlmatud asutuste ja isikute poolt ning samuti tekitada ohu, et erimenetluste läbiviimine hoiatab isikut.

3.7.2.3 Komitee arvates ei peaks reguleeritud sektori ülesanne olema uurimise läbiviimine, nagu on kirjeldatud artiklis 17, vaid olla teadlik vajadusest märgata tavapärase äritegevuse käigus saadud teabes kahtlast ja edastada selline teave uurimiseks õiguskaitseorganitele.

3.7.3 Rangemate sätete kehtestamine liikmesriikide poolt

3.7.3.1 Vastavalt artiklile 4 võimaldatakse liikmesriikidel vastu võtta või kehtima jätta direktiivi eelnõu sätetest rangemad sätted.

3.7.3.2 Olulised erinevused erinevate liikmesriikide õigusnormide ranguses võivad kahjustada ühtse turu põhimõtet ja ausat konkurentsi ning julgustada kurjategijaid oma rahapesuallast tegevust üle viima vähem rangete normidega liikmesriikidesse.

3.7.3.3 Komitee soovib, et kohalikke erinevusi lubav säte piirduks vaid valdkondadega, kus erinevused (kui liikmesriigid kehtestavad need pigem kohustusliku kui vabatahtlikuna) on vajalikud kohalike eriomaste tingimuste arvestamiseks.

3.7.4 Märkused konkreetsete artiklite kohta

3.7.4.1 Komitee tervitab liikmesriikidel lasuvat ülesannet anda tagasisidet (artikli 31 lõige 3) ja soovib, et see muudetakse konkreetsetelt rahapesu andmebüroo ülesandeks. Tagasiside on oluline, sest aitab edaspidi tagada paremat ja tõhusamat nõuetele vastavust õigusaktide kohaldamisel.

3.7.4.2 Vastavalt artikli 19 lõike 1 punktile b esitavad kavandatava direktiiviga hõlmatud asutused ja isikud rahapesu andmebüroole kogu vajaliku teabe lähtudes kehtivatest õigusnormidest. Komitee soovib juhtida tähelepanu sellele, et õiguskaitse arusaam „*kogu vajalikust teabest*“ võib olla liiga laiaulatuslik ja reguleeritud sektoril võib kõnealuse nõude täitmine osutuda võimatuks. Soovitame asendada „*kogu vajalik*“ sõnastusega, mis võimaldab liikmesriikidel oma reguleeritavate sektoriga selgitada, millise täiendava teabe esitamist võib nõuda, ilma et see muutuks liiga koormavaks, ja tagab, et rahapesu andmebüroo ei ületa seda.

3.7.4.3 Artikkel 20.2 peaks sätestama, et juriidilise nõustamise käigus tekkinud kahtlused (notaritel, sõltumatutel õigusnõustajatel, audiitoritel, ettevõtetel raamatupidajatel või maksunõustajatel) tuleks teatamiskohustusest välja arvata. Kõnealuse lõike praegune sõnastus on piiravam, väljendades seda, et erandiks tohib olla vaid juriidiline nõustamine, mis toimub enne kohtumenetlust kliendi õigusliku positsiooni hindamiseks. See oleks kliendi inimõiguste põhjendamatult piirang, mis takistaks tal konfidentsiaalset juriidilist nõu saada.

3.7.4.4 Artiklisse 23, mille kohaselt ei mõisteta teabe avaldamist vastavalt direktiivi eelnõus sätestatud nõuetele teabe avaldamise piirangu rikkumisena, tuleks lisada, et selline teabe avaldamine peab kaitse tagamiseks toimuma heas usus. Teises direktiivis oli see sätestatud. Nimetatud täpsustus tuleks taastada rõhutamaks, et reguleeritud sektorilt tuleb nõuda vastutustundlikku ja heausklikku tegutsemist, et neile laieneks vajalik laiaulatuslik seadusjärgne kaitse. Teistsugune sõnastuse muutmine võib ohustada isikute võrdõiguslikkust ja võrdset õiguskaitse kättesaadavust.

4. Järeldused

4.1 Kuigi komitee toetab direktiivi mõlemat eesmärki, milleks on vastavalt FATF 40 soovitusel ülemaailmsete standardite kehtestamine EL poolt, ja teiseks terroristide rahastamise vastaste meetmete kaasamine direktiivi, kuid avaldab siiski kahetsust, et 3. rahapesu tõkestamise direktiiv valmistati ette enne, kui on võimalust olnud hinnata 2001. aastal vastu võetud 2. direktiivi positiivseid külgi. Kolmanda rahapesu tõkestamise direktiivi ettevalmistamist kiiresti pärast teist ja ilma märkimisväärselt järelemõtlemisajata kaalumaks, mida on teise direktiivi kohaldamisest õppida, võib pidada veidi ennatlikuks.

4.1.1 3. direktiivi ettevalmistamise õigustamiseks sel ajahetkel on oluline, et seda kasutataks ka 2. direktiivi ja selle rakendamise parandamiseks. Eelkõige kiidame me heaks mõned lisatud sätted:

- teise direktiivi teatavate ülemäära koormavate aspektide välja jätmine, mille puhul kehtestatud nõuded ei too kaasa samaväärset kasu õiguskaitsele ja kuritegevuse vastasele võitlusele ja;
- järjekindlusetuse vähendamine rahapesu tõkestamise nõuetes ja praktikas nii Euroopa Liidus (nii erinevate liikmesriikide kui reguleeritud sektori või teiste rahapesu suhtes ohustatud sektorite erinevates osades) kui ELi ja kolmandate riikide vahel (mis viitab paratamatult sellele, et vastavalt sellele direktiivile muutub liikmesriikide valikuvõimalus oma äranägemise järgi erinevaid sätteid rakendada ahtamaks);
- ja selgemate kaitsemeetmete kehtestamine teateid edastavate asutuste töötajatele.

4.2 Käesolevas arvamuses esitatud soovitused on mõeldud direktiivi parandamiseks, et aidata kaasa kõnealuste täiendavate ja üksteisega seonduvate eesmärkide saavutamisele. Kõik täiendavad muudatused, mida tehakse direktiivi arutelu lõppetappides, peaksid lähtuma nendest olulistest põhimõtetest.

4.3 Arvestades 2. direktiivi rakendamisest möödunud lühikest aega paljudes liikmesriikides tuleks 3. direktiivi rakendamiseks kehtestada piisavalt pikk tähtaeg.

4.4 Kui saadakse kogemusi direktiivide haldamisega, takistamaks rahapesu ja terroristide rahastamist, peab Euroopa Liit ilmselt kaaluma seoseid teiste kuritegevuse aspektide ja vastava hoiatustegevusega ning poliitikavaldkondade sünergiat. Komitee soovib järgmist:

- direktiivi eelnõu võrdlemine Euroopa Nõukogu tööga karistusõiguse valdkonnas;
- ebaseaduslikult saadud raha konfiskeerimise regulatsioonide täpsustamine;
- kolmandate riikide tõhusam abistamine organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel;
- spetsiifilised eriti tundlikud valdkonnad nagu näiteks piiriülene maksude tasumisest kõrvalehoidmine.

4.5 Komitee kiidab heaks regulatsioonide edasiarendamise seoses rahapesu ja terroristide rahastamise tõkestamisega, sümboliseerimaks Euroopa Liitu, mis tagab kõrged eetikastandardid nii avalikus kui erasfääris. Kõnealune direktiiv on niihästi praktiline samm finantsjuhtimises kui ka Euroopa Liidu tugevdamise vahend.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal: "India-ELi suhted"

(2005/C 267/06)

Oma täiskogu istungil 27. jaanuaril 2004 otsustas Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada arvamuse ülalmainitud teemal.

Välissuhete septsioon, kelle ülesandeks oli komitee vastavateemaline töö ette valmistada, võttis oma arvamuse vastu 14. märtsil 2005. Raportöör oli **hr Sukhdev Sharma**.

Oma 417. täiskogu istungil (12. mail 2005. aastal) võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee (ühelhäälselt) 145 poolthäälega, erapooletuks jäid 2, vastu järgmise arvamuse.

1. Sissejuhatus

1.1 Välissuhete septsioon võttis esimese teabearuande "India-ELi suhted" (CES 947/2000) vastu detsembris 2000 esimese India-ELi ümarlaua ettevalmistamisel, mis korraldati New Dehlis jaanuaris 2001. Ümarlaua Euroopa-poolsed liikmed pärinevad EMSKst, India-poolsed liikmed esindavad organiseeritud kodanikuühiskonna läbilõiget (vaata lisa 1).

1.2 2001. aastal loodud ümarlauast on saanud oluline India-ELi suhteid edendav institutsioon. Tema seitsmendal kohtumisel 2004. a juunis Srinagaris, Kašmiiris ja kaheksandal kohtumisel detsembris Londonis arutati otsekoheselt, kuid siiski konstruktiivselt selliseid tundlikke teemasid nagu laste töö ja sooline võrdõiguslikkus töökohal (vt jagu 5, ELi ja India kodanikuühiskondade senine dialoog).

1.3 Käesolev omaalgatuslik arvamus India-ELi suhete kohta koostati arvestades nende suhete kasvavat tähtsust alates 2000. aastast, mis peegeldub selgelt mitmes 2004. aastal toimunud arengus.

1.4 Seetõttu ei piirdu käesolev omaalgatuslik arvamus üksnes India-ELi suhteid käsitleva 2000. aasta teabearuande ajakohastamisega. See rõhutab ka vajadust, et EMSK kasutaks Euroopa ja India kodanikuühiskondade koostöö tihendamise huvides täielikult ära nii ELi institutsioonide kui ka India valitsuse tugevat poliitilist toetust. Sellega seoses märgib käesolev omaalgatuslik arvamus ära osa, mida EMSK on juba etendanud India ja Euroopa kodanikuühiskondade mõtestatud dialoogiks kokkuvõimisel. Ta näeb ette tulevast panust, mida EMSK saab eriti ümarlaua kaudu anda eelkõige Euroopa Liidu-India strateegilise partnerluse ühise tegevuskava ettevalmistamisse.

1.5 Arvestades seda, et India-ELi suhted on viimastel aastatel arenenud eksponentsiaalselt nii oma ulatuse kui intensiivsuse

poolest, saatis Euroopa Komisjon juunis 2004 nõukogule, Euroopa Parlamendile ja EMSKle oma laiaulatuslikud ettepanekud strateegilise partnerluse kohta Indiaga. Komisjon kutsus üles looma tegevuskava, mis kiidetaks heaks kuuendal India-ELi tippkohtumisel 2005. aastal.

1.6 India valitsuse poolt augustis antud vastus komisjoni 16. juuni teatisele oli positiivne ja selles tehti ettepanek moodustada komitee ministriumide tasandil, koostamaks tegevuskava, mis esitataks heakskiitmiseks kuuendal tippkohtumisel.

1.7 Euroopa Ülemkogu tervitas oma oktoobris vastu võetud järeldustes põhjalikku ja kõikehõlmavat komisjoni teatist. Ülemkogu toetas täielikult selle üldeesmärgi ja kohustus töötama koos komisjoniga nende elluviimise heaks.

1.8 Oktoobris soovitas Euroopa Parlament nõukogul võtta vastu otsuse India-ELi suhete edasiarendamiseks strateegilise partnerluse tasandile ja astuda selles osas vajalikke praktilisi samme.

1.9 Novembris Haagis toimunud viiendal India-ELi tippkohtumisel kutsuti mõlemad pooli üles töötama koos välja kõikehõlmavat ning komisjoni teatisel, nõukogu järeldustel ja India vastustel põhinevat India-ELi strateegilise partnerluse tegevuskava ja uut poliitilist ühisavaldust heakskiitmiseks kuuendal tippkohtumisel.

1.10 Oma detsembri kohtumisel Londonis tunnistas ümarlaud soovitus 2005. aasta India-ELi tippkohtumisele, et India-ELi strateegiline partnerlus on ümarlaua foorumi kaudu taganud võimaluse edendada ja laiendada kodanikuühiskonna rolli selles partnerluses. Ümarlaud rõhutas, et kodanikuühiskond peab olema selle uue partnerluse lahutamatu osa ja väljendas oma tõsist huvi aidata aktiivselt kaasa ühise tegevuskava väljatöötamisele.

1.11 Euroopa Komisjoni teatise ja India valitsuse vastuse pikkuse põhjal võiks arvata, et India-ELi suhete tugevdamiseks ja süvendamiseks on veel palju ära teha. Tegelikult on EL ja India, nagu väideti ka tippkohtumisel, juba praegu ühiste väärtuste ja tõekspidamiste kindlal alusel põhineva partnerluse raames lähedastes suhetes. Eelnimetatud kolmest dokumendist ilmneb, kui palju on siiani saavutatud.

1.12 India-ELi partnerlus on aastate jooksul kasvanud välja pelgalt majandus- ja arenduskoostöö raamidest ning taotleb kõrgemaid poliitilisi ja strateegilisi mõõtmeid, arvestades seda, et nii India kui ka Euroopa Liit on globaalsel tasandil olulised tegutsesjad, kes jagavad ühist, multilateralismil põhinevat arusaama maailmakorrast. Nende poliitiline dialoog hõlmab nüüdseks korrapäraseid, viimastel aastatel igal aastal toimunud tippkohtumisi, iga-aastaseid "troika"-kohtumisi ministriumide tasandil ning pärast India-ELi 2001. aasta ühisdeklaratsiooni terrorismi kohta kaks korda aastas toimuvaid COTER troika, st terrorismivastase poliitilise tööühma koosolekuid. Peale selle hõlmavad loodud institutsioonilised mehhanismid konsulaarküsimuste tööühma, alates aastast 2000 kaks korda aastas toimuvaid Euroopa Liidu ja India kõrgemate ametnike kohtumisi ja samuti kaks korda aastas aset leidvaid ümarlause koosolekuid.

1.13 India-ELi suhete nurgakiviks jäävad kaubandus ja investeeringud. EL on India suurim kaubanduspartner ning peamine välisinvesteeringute allikas. Kuigi nii kaubanduse kui ka investeeringute osas on veel selgelt arenguruumi, on India ja Euroopa ettevõtjad ühisalgatuses juba esitanud kaubanduse ja investeeringute laiendamiseks soovitusi meetmete võtmiseks kaheksas sektoris. Nendele soovitudele tuginedes koostati 13,4 miljoni euro suuruse eelarvega kaubanduse ja investeeringute arendamise programm. Ühtlasi sõlmisid EL ja India kaubavoo-gude soodustamiseks tollikoostöö kokkuleppe ning peavad läbi-rääkimisi laevanduskoostöö kokkuleppe sõlmimiseks, et soodustada ja arendada India ja Euroopa laevandusettevõtjate tegevust.

1.14 India infotehnoloogia (IT) eksport ELi kasvas 2003. aastal enam kui 2 miljardile eurole, moodustades 20 % riigi tarkvara ekspordi kogusummast. Umbes 900 India ja Euroopa ettevõtjat ja organisatsiooni osalesid 2004 aasta Euro-India infotehnoloogia koostööfoorumil, mis toimus märtsis 2004 New Dehli. Vahepeal algatati 2001. aastal infoühiskonna ja info- ning sidetehnoloogia arendamist käsitleva ühise India-ELi nägemuse deklaratsiooni alusel infoühiskonna alane dialoog. See näeb ette uurimistegevust kuues prioriteetses valdkonnas ja süvitsiminevat dialoogi infoühiskonna ja elektroonilise side reguleeriva raamistiku kohta.

1.15 1980ndate keskel alguse saanud koostöö teaduse ja tehnoloogia valdkonnas on kujunenud India-ELi koostöö üheks kõige paljutöötavamaks valdkonnaks. 2002. aasta teadus- ja

tehnoloogiaalase koostöö kokkulepe tagab India ja Euroopa teadlastele õigusliku raamistiku osalemaks teineteise program-mides, kuna India on ELi kuuenda teadusuuringute raampro-grammi alusel toimuva rahvusvahelise koostöö sihtriik.

1.16 India ja EL on välja töötamas ELi Galileo satelliitnavi-gatsiooniprojekti alast koostöökokkuleppe projekti. India päde-vuse tõttu satelliitide ja navigatsiooniga seotud valdkonnas soodustab kokkulepe tööstuskoostööd paljudes kõrgtehnoloogia valdkondades. India ja EL on oma vastavate kosmoseagentuu-ride, ESA ja ISRO, kaudu avakosmose rahumeelse uurimise ja kasutamise alal teinud koostööd juba pikka aega. Samas on EL väljendanud huvi India mehitamata kuu-uurimissiooni Chandrayaan-1 vastu.

1.17 Arengukoostöös on toimunud uued arengud. India on muutumas ebatüüpiliseks osapooleks, keda iseloomustab muutuv arengupoliitika, kus ta on ühtlasi nii abisaaja kui ka abiandja. Kõnealune nihe tuli eriti selgelt esile tsunami põhjus-tatud laastustöö puhul, mis tabas India ookeaniga piirnevaid alasid 26. detsembril 2004. India keeldus välismaisest hädaabist ja osutas ise suureulatuslikku hädaabi Sri Lankale. Abisaajana võtab ta arenguabi vastu valitud hulgalt kahepoolsetelt rahasta-jatelt, kelle hulka kuuluvad nüüdsest EL, G8 liikmesriigid ja väiksed kahepoolsed rahastajad, kes ei ole G8 liikmeks, ent kellelt ollakse nõus abi vastu võtma, kui abi iga-aastane kogu-maht ületab 25 miljonit dollarit. EL annab Indiale ajavahemikul 2001–2006 toetusi 225 miljoni euro väärtuses, millest neli viiendikku on mõeldud vaesuse vähendamiseks. Arengukoostöö keskendub Rajasthani ja Chattisgarhi osariikidele ning suurel määral haridus- ja tervishoiuprogrammidele.

1.18 EMSK peab tõhusalt reageerima sellele 2005. aasta esimesel poolel, seega kuue kuu jooksul, ilmnenu poliitiliselt oluliste arengute laviinile. Euroopa Komisjon tegi oma juunikuu teatise ettepaneku integreerida ümarlaud täielikult India-ELi institutsioonilistesse mehhanismidesse, kusjuures selle kaasesi-meestel paluti esitada tippkohtumisele mittesiduvaid poliitilisi soovitusi. Nõukogu toetas komisjoni ettepanekuid suurendada vastastikust mõistmist parteide, ametiühingute, äriühingute, ülikoolide ja kodanikuühiskondade vahelise koostöö suurenda-mise kaudu. Haagi tippkohtumisel otsustati edendada parteide, ametiühingute, äriühingute, ülikoolide ja kodanikuühiskondade vahelist koostööd.

1.19 Käesolev omaalgatuslik arvamus vaatleb ka viise, kuidas saaks ümarlause muuta tõhusamaks, ja kuidas tema kodulehe-külge, India-ELi kodanikuühiskonna internetifoorumit, saaks kasutada nii ümarlause tõhustamiseks kui ka selleks, et jõuda märgatavalt suurema arvu India ja Euroopa kodanikuühiskon-dade organisatsioonideni.

2. Panus India-ELi strateegilisse partnerlusse

2.1 Oma Londonis detsembris 2004 toimunud kohtumisel tervitas ümarlaud India-ELi strateegilise partnerluse algatamist ja kohustus kaasa aitama ühise tegevuskava väljatöötamisele 2005. aastal enne kuuendat India-ELi tippkohtumist. Ta deklareeris oma kavatsust esitada ettepanekuid valdkondades, kus kodanikuühiskond saab jätkusuutlikku arengut soodustades ja üleilmastumist juhtides eelkõige ÜRO millenniumi tippkohtumisel uueks aastatuhandeks püstitatud arengueesmärkide saavutamise osas tekitada reaalselt lisaväärtust. Ümarlaud kohustus ka kaaluma, kuidas kodanikuühiskond saab aidata ellu viia ühisaalaldust kultuurisuhete kohta.

2.2 Ümarlaual nagu ka EMSKI on head võimalused aidata kaasa India-ELi strateegilisele partnerlusele. Alates oma avakohtumisest New Dehhis jaanuaris 2001 on ümarlaud 1) arutanud mitmeid teemasid, mida Euroopa Komisjon käsitles oma 16. juuni teatises, ja 2) esitanud nende teemade kohta soovitusi India-ELi tippkohtumistele. Oma Londoni kohtumisel tunnustas ümarlaud, et arenev strateegiline partnerlus on ümarlaua foorumi kaudu taganud võimaluse arendada ja laiendada kodanikuühiskonna rolli. Oma teisel kohtumisel Brüsselis juulis 2001 ümarlaud juba arutas ja esitas soovitusi mitmetel teemadel, sealhulgas üleilmastumise, kaubanduse ja investeerimise, WTO, intellektuaalomandi ja meedia ning kultuuri alal. Oma järgnevatel kohtumistel ta mitte üksnes ei pöördunud nende teemade juurde tagasi, vaid ka laiendas oma huvivaldkonda, lisades sellised teemad nagu koostöö toiduainete- ja põllumajandustööstuste alal, inimõigused töökohal, säästev areng ja turism. **Oma järgmisel kohtumisel arendab ta oma varasemat kultuurialast teabevahetust edasi aruteluga kultuurilise ja usulise pluralismi üle demokraatlikes ühiskondades.**

2.3 Ümarlaud otsustas oma Londoni kohtumisel kõigi Euroopa Komisjoni poolt strateegilise partnerluse raames tõstatatud teemade käsitlemise asemel keskenduda nendele valdkondadele, kus kodanikuühiskond saab anda ainulaadse panuse. Seega oleks otstarbekas, kui ta kaaluks oma võimalusi anda panus järgmistes valdkondades, mida komisjon on määratlenud areneva strateegilise partnerluse oluliste elementidena.

2.3.1 *Konfliktide vältimine ja konfliktijärgne taastamine:* Need on valdkonnad, kus, nagu komisjon on märkinud, India on etendanud olulist rolli nii ÜRO raames kui ka kahepoolset, näiteks Afganistanis. Siit ka ümarlaua ettepanek, et EL ja India uuriks viise, kuidas formaliseerida regulaarset koostööd nendes valdkondades. Komisjon soovib ka, et nad kaasrahasid konfliktide vältimist ja konfliktijärgset taastamist käsitlevat ÜRO konverentsi ja alustaksid dialoogi selle kohta, kuidas regionaalne integratsioon saab aidata kaasa konfliktide vältimisele.

2.3.2 *Migratsioon:* Komisjon märgib, et seoses üleilmastumise ja suurenenud rahvusvaheline migratsioon. See on toonud kaasa ühest küljest järjest suurema hulga ümberasujate tagasisaatmise ja teisest küljest ebaseadusliku migratsiooni ja inimkaubanduse. Komisjon pooldab ulatuslikku dialoogi, mis kataks mitte üksnes seaduslikku sisseännet, sealhulgas tööjõu migratsiooni ja tööliste liikumist ning viisaküsimusi, vaid ka võitlust sisseändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetajate ja inimkaubitsejate vastu, ebaseaduslike sisseändajate tagasisaatmist ja kodumaa poolt tagasivõtmist ning teisi migratsiooniga seotud teemasid.

2.3.3 *Demokraatia ja inimõigused:* Komisjon pooldab praeguse dialoogi laiendamist sellistele teemadele nagu surmanuhtluse kaotamine, sooline diskrimineerimine, laste töö ja tööõigused, ettevõtete sotsiaalne vastutus ja usuvabadus. Komisjon on valmis rahastama Indias projekte Euroopa inimõiguste ja demokraatia algatuse raames. *Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates tuleb tõstatada küsimus kastisüsteemist tulenevast diskrimineerimisest.*

2.3.4 *Keskonnateemad:* India ja EL peaksid tegutsema koos, et edendada koostööd selliste üleilmsete keskkonnanalaste väljakutsete osas nagu ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, kus saaks arendada konstruktiivset dialoogi teemal "Juurdepäas ja hüvede jagamine" (ABS). Indiat kutsutakse üles korraldama kodanikuühiskonda ja ettevõtjaid kaasavat India-ELi keskkonnanafoorumit, et vahetada arvamusi, oskusteavet ning teaduslikku ja tehnoloogilist teavet. *Komitee on seisukohal, et lähiajal peaksid India-ELi ümarlaual arutusele võetama energiapolitika ja energiavarustuse kindluse alased küsimused.*

2.3.5 *Säästev areng:* Seda tuleb edendada dialoogi kaudu sellistel teemadel nagu säästvalt toodetud kaupade kaubavoo-ude julgustamine, märgistamine ja mõjuanalüüs säästva arengu seisukohalt vastavalt Euroopa Komisjoni nõuetele. Komisjon toetab ka säästva kaubanduse ja innovatsiooni keskuse (*Sustainable Trade and Innovation Centre — STIC*) ulatuslikumat kasutamist.

2.3.6 *Arengukoostöö:* India on kahepoolsete rahastajate arvu vähendanud kuuete (EL, Ühendkuningriik, Saksamaa, USA, Jaapan ja Venemaa). Riik on muutunud tegelikult nii arenguabi saajaks kui ka rahastajaks. Vaatamata sellele soovib komisjon, et EL aitaks Indial saavutada uue aastatuhande arengueesmäärke. Sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse võiks muuta prioriteediks, tuginedes kogemustele, mis EL on saanud alghariduse ja tervishoiu abiprogrammidest Indias. Komisjon usub, et ELi arengukoostöö peaks järjest enam keskenduma ühiskonnast kõrvale jäetud inimgruppide abistamisele. Samuti peaks see toetama ka ILO tuumkonventsioonide edendamist. *Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates tuleks Indial ratifitseerida Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) need kolm põhikonventsiooni, mis India on senini jätnud ratifitseerimata.*

2.3.7 *Kultuuri koostöö*: Komisjon soovib edendada koostööd eelkõige filmi ja muusika valdkonnas. Poliitilise ja äritippkohtumisega samal ajal võiks korraldada kultuurinäädala. Komitee märgib, et 2006. aastal peetav kultuuridevahelise dialoogi aasta võiks ümarlauale anda sobiva võimaluse kõnealuse küsimuse arutamiseks.

2.3.8 *Nähtavus*: Komisjoni arvates tuleks India avalikkust teavitada ELi kõikidest tahkudest, mitte üksnes tema kaubandussuhetest. Ta käivitab uurimisprojekti, et kindlaks teha sihtauditooriumid, võtmesõnumid, peamised vahendid ja nende parima rakendamisi viisi. Nii liikmesriike kui Euroopa Parlamenti kutsutakse üles aitama kaasa ELi tuntuse suurendamisele Indias. India valitsuselt oodatakse omaenda teabevahetusstrateegia väljatöötamist.

2.3.9 *Kaubandus ja investeringud*: Nagu Euroopa Komisjon oma teatistes märgib, moodustavad kaubandus ja investeringud India-ELi suhete nurgakivi. Seetõttu käsitlevad mitmed teatistes esitatud ettepanekud neid kahte teemat nii mitmepoolsel kui kahepoolsel tasandil. Komisjon soovib, et WTO kaubanduslääbirääkimiste Doha arenguvoorust võtmeküsimustes EL ja India seisukohad teineteisele rohkem läheneksid. Samuti pooldab ta kahepoolset dialoogi intellektuaalomandi õiguste (IPR) valdkonnas, et jõuda ühisele arusaamale TRIPSi (intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu) suhtes.

2.4 Komisjon soovib oma teatise ettevõtjate omavahelise koostöö stimuleerimisele pühendatud osas, et EL aitaks luua juhtivate äriühingute ümarlauda. Seda ettepanekut toetas ka Haagi tippkohtumine. Samas on India-ELi ühisalgatus võimaldanud kaubanduse ja investeerimistegevuse suurendamiseks otsedialoogi äri- ja poliitikaringkondade vahel. India ettevõtjate ja tööstusliidud juba korraldavad poliitilise tippkohtumisega üheaegselt toimuvat India-ELi äritippkohtumist ja edastavad juhtivate äriühingute järeldused oma juhtivatele poliitilistele ringkondadele.

2.5 Kuna osa ümarlaua liikmeid tuleb ettevõtjate ja tööandjate liitudest, oleks kasulik kaaluda, kuidas saaks neis India ja Euroopa äriühingute poolt ühiselt korraldatavates tegevustes kõige paremini osaleda. Kuna ümarlaual on ilmselgelt oluline roll komisjoni soovitud India-ELi majanduspartnerluse tugevdamisel, peaks ümarlaua panus ühisesse tegevuskavasse kesken-duma säästva arengu edendamisele ja üleilmastumise juhtimisele, nagu otsustati Londoni kohtumisel.

2.6 **Ümarlaua liikmed tulevad ka akadeemilistest ringkondadest. Seetõttu võiks ta võtta kaalumisele oma panuse Euroopa Komisjoni käivitatud või ettevalmistamisel olevatesse ja tema teatistes märgitud akadeemilistesse programmidesse.** Siia kuulub Euroopa õpingute programm Jawaharlal Nehru Ülikoolis New Dehli. 33 miljonit euro suuruse eelarvega stipendiumiprogramm peaks hakkama toimima alates 2005/2006 akadeemilisest õppeaastast. See seotakse ELi Erasmus Munduse programmiga ja keskendub India tudengite kraadiõppele ELi ülikoolides.

3. Kodanikuühiskond Indias ja Euroopas

Mida me mõtleme kodanikuühiskonna all? EMSK usub, et “seda saab määratleda üksnes ebamääraselt kui demokraatlikku ühiskonda. Kodanikuühiskond on ühine mõiste kõikide üksikisikute või inimrühmade sotsiaalse tegevuse tüüpide kohta, mis ei tulene riigist ja mida riik ei juhi”⁽¹⁾. Selle pooldajad Indias nõustuksid väitega, et kodanikuühiskond tähendab demokraatiat ja et see saab tõhusalt toimida üksnes demokraatlikus ühiskonnas. Mõned India kodanikuühenduste tegelased on saanud innustust Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kodanikuühiskonna saavutustest, teised Mahatma Gandhi loodud ühiskondliku ja poliitilise aktiivsuse traditsioonidest.

3.1 Kodanikuühiskond Indias

3.1.1 India kodanikuühiskonna tähtsuse kasv ilmneb igasuguste vabatahtlike organisatsioonide üha suurenevast arvust. (Indias eelisatakse seda terminit; termin “valitsusväline organisatsioon” või NGO on muutunud populaarseks alles viimase 20 aasta jooksul.) Nende arvaks hinnati 10 aastat tagasi umbes 50 000–100 000 ning sealpeale on see peaaegu kindlasti suurenenud. Kodanikuühendused tegelevad Indias mitmesuguste tegevustega ja nende hulka kuuluvad äri- ja kutseorganisatsioonid ning ametiühingud.

3.1.2 India kodanikuühendused:

— tegelevad valitsusväliste organisatsioonidega seonduva traditsioonilise arendustegevusega — kirjaoskuse programmide läbiviimine, dispanserite ja kliinikute juhtimine, käsitööliste, nagu näiteks kangrute, abistamine, nende toodete turustamine jne. Kuna nad tegutsevad tavaliselt kohalikul tasandil, aitavad nad ka riigiasutustel riiklikku poliitikat detsentraliseeritult ellu viia;

— teostavad süvitsiminevat uurimistegevust, et avaldada survet kesk- ja osariigivalitsusele ja/või tööstusringkondadele;

⁽¹⁾ Majandus- ja sotsiaalkomitee, “Arvamus kodanikuühenduste osast ja panusest Euroopa ülesehitamisel”, p 5.1., vastu võetud 22. septembril 1999, EÜT C 329, 17.11.1999.

- püüavad suurendada erinevate sotsiaalsete rühmade poliitilist teadlikkust, julgustades neid nõudma oma õigusi;
- esindavad teatud huvirühmi, näiteks puuetega inimesi, eakaid inimesi ja pagulasi;
- tegutsevad uuendajatena, katsetades uusi meetodeid sotsiaalsete probleemide lahendamisel, ja
- esindavad tööandjate organisatsioone, ametiühinguid, vastastikust abi andvaid organisatsioone ja ühistuid;
- hõlmavad talupidajate esindusorganisatsioone;
- hõlmavad HIV/AIDSi vastases võitluses aktiivselt osalevaid organisatsioone, ning

— lõppude lõpuks on tegemist aktivistidega. 1970ndatest aastatest alates on nad moodustanud laiapõhjalisi sotsiaalseid liikumisi — talupidajate liikumisi, naisliikumisi, mis määratlevad naiste probleeme ja edendavad naiste õigusi, keskkonnaliikumisi, mis püüavad pöörata valitsuse tähelepanu keskkonnaprobleemidele, tarbijaõigusi kaitsvaid liikumisi jne;

3.1.3 Nii NGOd kui valitsus tunnevad eelkõige arenguküsimustes, et nad peavad tegutsema partneritena. Nii on riigi planeerimiskomisjon mitmel korral rahastanud vabatahtlikke organisatsioone. Viimases, kümnendas viie aasta plaanis märgitakse, et:

“Plaanid peaksid peegeldama inimeste tegelikke vajadusi ja olema majanduslikult ning sotsiaalselt tundlikud nende inimeste eetose suhtes, kelle jaoks nad on mõeldud. Inimesed peavad tundma end selliste plaanide suhtes omanikena ja andma selles osas oma panuse. Lõppema peab olukord, kus eeldatakse, et valitsus teeb kõik inimeste eest ära; teadaolevalt on inimeste osalusega programmid ja plaanid palju tõhusamad.”

3.1.4 Planeerimiskomisjonis on olemas vabatahtliku tegevuse rakuke, mis on “tema liides vabatahtliku sektoriga.” Komisjon otsustas nüüd “moodustada nõuanderühmad...”, mis koosnevad riigi eri osadest pärit inimestest, kes teavad, mis riigis sünnib ja kes oskavad soovitada, mida on vaja muuta ja kuidas”, väidab planeerimiskomisjoni liige pr Sayeeda Hameed ⁽²⁾.

⁽²⁾ “Plaanikomitee avamine inimestele: Sayeeda Hameed”, Rajashri Dasgupta. InfoChange News and Features, september 2004.

3.1.5 Kongressipartei on kodanikuühiskonda alati toetanud ja kongressipartei juhitud koalitsioonivalitsus New Dehli peab selle tegevust tõenäoliselt olulisemaks kui tema eelkäija. Peagi pärast uue valitsuse moodustamist korraldas see konsultatsioone kodanikuühendustega, et näha nende reaktsiooni oma ühisele miinimumprogrammile (CMP). Ta moodustas riikliku nõuandekogu (NAC) eesotsas kongressipartei juhi Sonia Gandhiga, mida tuleks käsitleda selle teabe valguses. Kongressipartei juhtiv liige, keda seostati NACi loomisega, märkis, et see “oleks ühendatud progressiivse liidu (UPA) valitsuse liides kodanikuühiskonnaga; see toob planeerimisse värske mõtlemisviisi, mida muidu valitsusega ei seostata”. ⁽³⁾ NAC, mille 12 liiget määras peaminister Manmohan Singh, hakkab andma talle nõu, kuidas tuleks liidu ühist miinimumprogrammi rakendada. Kui valitsuse nõunikud on sageli erru läinud ametnikud või diplomaadid, siis pool NACi liikmetest on praktilise kogemusega töötajad valitsusvälisest sektorist ⁽⁴⁾. Sonia Gandhi sooviks esialgu seada esikohale põllumajanduse, hariduse, tervishoiu ja tööhõive.

3.2 Kodanikuühiskond Euroopa Liidus ⁽⁵⁾

3.2.1 Kodanikuühiskond ELis, kus on arvukalt kohalikul, piirkondlikul ja Euroopa tasandil tegutsevaid organisatsioone, on sama dünaamiline kui Indias. Kuid viimasega võrreldes on tal üks oluline eelis: Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonnal on omaenda “tipporgan”, kui kasutada India kõnepruuki, — Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee (EMSK) Brüsselis. Pealegi on EMSK nende institutsioonide oluline osa, mis loodi 1957. aasta Rooma lepinguga, millega moodustati kuuest riigist koosnev Euroopa Majandusühendus, millest on nüüd saanud 25 riigist koosnev Euroopa Liit ⁽⁶⁾. EMSK koosneb praegu 317 liikmest, kes on pärit 25 liikmesriigist. Liikmed määrab liikmesriikide ettepanekul Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu. Liikmed kuuluvad ühte kolmest rühmast: tööandjad, töötajad ja mitmesugused muud huvirühmad. Vastavalt Rooma lepingule kuuluvad kolmandasse rühma talupidajad, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, käsitööstus, vabakutselised, ühistud, tarbijaorganisatsioonid, keskkonnakaitses rühmad, pere- ja naisorganisatsioonid, teadlased ja õpetajad, valitsusevälised organisatsioonid (NGOd) jne.

⁽³⁾ “Hindu”, 26. juuni 2004. Väga sarnaseid seisukohti avaldas välisminister Jaswant Singh BJP juhitud koalitsioonivalitsuses, kui ta avas ELi-India ümarlaua koos välissuhete voliniku Chris Patteniga 2001. aastal.

⁽⁴⁾ Sealhulgas prof Jean Dreze, Belgia päritolu India kodanik, kes on liitunud dr Amartya Sen'iga; kaks plaanikomitee endist liiget, MM. C.H. Hanumantha Rao ja D. Swaminathan. Kodanikuühenduste tegelaste hulgas on sotsiaalne aktivist pr Aruna Roy, Jayaprakash Narayan (tervishoid ja keskkond), pr Mirai Chatterjee (SEWA) ja Madhav Chavan (algharidus).

⁽⁵⁾ Viide Euroopa kodanikuühiskonnale võib tunduda ebavajalik, eriti kui see piirdub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega. Kuid India kodanikuühendused soovivad olla veendunud, et nende ELi vastaspooleks on see, mida India kõnepruugis nimetatakse “tipporganiks” (“apex body”).

⁽⁶⁾ Asutamislepingu artiklis 193 sätestati, et “komitee koosneb mitmesugustest majandus- ja ühiskonnaelude eri alade esindajatest, eriti tootjate, talupidajate, vedajate, töötajate, vahendajate, käsitöölise, vabakutseliste ning üldiste huvide esindajatest”.

3.2.2 EMSK on nõuandva pädevusega mittepoliitiline nõuandorgan. Tema ülesandeks on teavitada otsuste tegemise eest vastutavaid ELi institutsioone oma liikmete seisukohtadest. 14 poliitikavaldkonnas võib Euroopa Liidu Nõukogu või Euroopa Komisjon võtta vastu otsuse alles pärast konsulteerimist EMSKga. Need valdkonnad on: põllumajandus; inimeste ja teenuste vaba liikumine; sotsiaalpoliitika, haridus, kutseõpe ja noorsugu; rahvatervis; tarbijakaitse; tööstuspoliitika; teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning keskkond. Nõukogu, komisjon ja Euroopa Parlament võivad, kui nad seda vajalikuks peavad, EMSKga konsulteerida ka teistes küsimustes. EMSK omalt poolt võib avaldada arvamust teemadel, mida peab oluliseks; siit ka käesolev "omaalgatuslik arvamus" ELi-India suhete kohta.

3.2.3 EMSK roll kodanikuühiskonnaga dialoogi soodustajana ulatub üle 25-liikmelise Euroopa piiride. Komitee võtab aktiivselt osa käimasolevast dialoogist Vahemereriikidega ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) riikidega, kellega EL on seotud Cotonu konventsiooni kaudu. Samuti osaleb ta dialoogis Ladina-Ameerika riikide kodanikuühiskonnaga, kaasa arvatud Mercosuri (Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu) riigid ja lõpuks, kuid mitte sugugi vähem olulisena, Indiaga — India-ELi ümarlaua abil — ja Hiinaga.

4. Hiljutised arengud Indias ja ELis

4.1 Täielik ülevaade nii ELis kui Indias toimuvatest dramaatilistest muutustest võtaks enda alla mitusada lehekülge. Käesolev aruanne keskendub peamistele arengutele, mis võimaldavad EMSK-l tõhusamalt kaasa aidata ELi-India suhete tugevdamisele. ELi seisukohast on olulisimateks arenguteks tema laienemine 25 liikmeriigini, meede luua laiem Euroopa naaberriikide poliitika (ENP) abil ja "Lissaboni strateegia" rakendamine, mille Euroopa Ülemkogu võttis vastu Lissabonis märtsis 2000. Kõnealune strateegia, mis asetab põhirõhu jätkusuutlikule arengule, taotleb muuta EL 2010. aastaks maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmispõhiseks majanduseks. Veel üks keskse tähtsusega areng on olnud kokkulepe Euroopa põhiseaduse lepingu suhtes, mis praegu ootab ratifitseerimist 25 liikmesriigi poolt.

4.2 ELi laienemine 1. mail 2004 muutis dramaatiliselt nii Euroopa poliitilist kui majanduslikku maastikku. Laienemise poliitilised tagajärjed on majanduslikest tõenäoliselt olulisemad juba üksnes seetõttu, et kümne uue liikmesriigi majanduste integreerimine algas kaugelt enne nende ametlikku liitumist ELiga 1. mail 2004. Laienemine suurendas ELi rahvaarvu 380 miljonilt 455 miljonini, nii et nüüd moodustab see 7,3 % maailma rahvastikust. Laienemine suurendas ELi sisemajanduse kogutoodangu (SKT) 9,3 triljonilt eurolt 9,7 triljoni euroni, suurendades seega ELi osa maailma SKTs 28,7 protsendile. Laienemine tõi siiski kaasa languse sisemajanduse kogutoodangus inimese kohta 21 000 euroni (varem 24 100 eurot) ja languse

tema kaubavahetuses kolmandate riikidega 1,8 triljoni euroni (varem 2 triljonit eurot). Viimase arengu põhjuseks on asjaolu, et 15-liikmelise Euroopa Liidu ja 10 kandidaatriigi vaheline kaubandus on nüüd osa 25-liikmelise ELi sisekaubandusest.

4.3 Laienemisega avardasid ELi piirid. EL hakkas siiski juba enne laienemist looma uusi poliitika eesmärgiga rajada "sõprade ring". Sellega seoses lõi ta Euroopa naaberriikide poliitika (ENP), mis hõlmab kuut Ida-Euroopa riiki (Ukraina, Moldova, Gruusia, Armeenia, Aserbaidžaan ja Valgevene) ja üheksat Vahemere lõunapiirkonna riiki — Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, Süüria ja Tuneesia — ning Palestiina omavalitsust. ENP eesmärk, nagu Euroopa Liidu Nõukogu kinnitas aprillis 2004, on "jagada laienenud ELi hüvesid naaberriikidega, et aidata kaasa Euroopa Liidu ja tema naabrite stabiilsuse, turvalisuse ning jõukuse suurenemisele".⁽⁷⁾ Nõukogu sõnul tähendab ENP "märkimisväärset majanduslikku integratsiooni ja poliitilise koostöö süvenemist eesmärgiga vältida uute eraldusjoonte kujunemist laienenud ELi ja tema naabrite vahel".

4.4 India puhul oli keskse tähtsusega arenguks maikuus toimunud üldvalimiste suuresti ootamatu tulemus, mille tulemusena BJP juhitud koalitsiooni eesotsas peaminister Atal Behari Vajpayee'ga vahetas välja kongressipartei juhitud koalitsioon eesotsas peaminister Manmohan Singh'iga. Suur osavõtu protsent üldvalimistest, edukas elektrooniliste hääletusmasinate kasutamine kogu riigis ja võimu sujuv üleminek New Dehlis vaatamata valimistulemustest põhjustatud poliitilisele murrangule õigustasid India pretendeerimist maailma suurima demokraatliku riigi tiitlile.

4.5 Kongressipartei üllatusvõit põhjustas spekulatsioone, et ükski kongressipartei juhitud koalitsioon kas ei saa püsida või on oma "väliste" toetajate, eelkõige kommunistliku partei mõjutusel sunnitud reformidele tagasikäiku andma. Tuleb siiski meele pida, et kõnealused reformid, sealhulgas impordikontrollide likvideerimine ja kapitaliturgude avamine, käivitas kongressipartei valitsus 1991. aastal ning et selle peaarhitektideks olid praegune uus peaminister Manmohan Singh ja praegune uus rahandusminister Palaniappan Chidambaram. Viimane näeb ennast kongressipartei juhitud koalitsioonis "investeeringute ministrina". Teisisõnu teevad temaga koostööd äri- ja rahandusringkondi esindavad kodanikuühendused, näiteks need, mis on esindatud ELi-India ümarlaual, et arendada riigi teadmispõhiseid majandussektoreid.

4.6 Siiski soovib India valitsus, et tema majandusstrateegial oleks "inimlik nägu", likvideerimaks umbes 300 miljoni India elaniku vaesus, kes peavad hakkama saama vähem kui 0,75 euroga (1 dollar) päevas. Sellest ka tema püüded saavutada 7–8 %-line aastane kasvumäär, aidata talupidajaid, suurendada naiste õigusi ja võimalusi ning kulutusi tervishoiule ja haridusele.

⁽⁷⁾ 13. juuni 2004.a üldasjade nõukogu. Euroopa naabruspoliitika – nõukogu järeldused.

4.7 India kodanikuühiskonna ees seisvad väljakutsed annaksid Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonidele võimaluse teha vastastikku kasulikku koostööd India vastavate organisatsioonidega. Seda saaks esialgu teha ELi-India ümarlaua kaudu, kuid üsna kiiresti saaksid liituda näiteks organisatsioonid, kellega ümarlaua Euroopa ja India liikmetel on tihedad sidemed, samuti teised maaelu arendamise, tervishoiu ja hariduse alaste teadmiste ja kogemustega EMSK liikmed. Selline praktiline koostöö Euroopa ja India kodanikuühiskonna vahel tagaks selle, et ümarlaua soovitusel iga-aastasele ELi-India tippkohtumisele oleksid teostatavad, kuna põhineksid kogemusel.

5. ELi-India kodanikuühiskonna senine dialoog

5.1 Kaardistamaks eelseisvat teed, peame esmalt vaatama seda, kust me oleme tulnud. Seetõttu peavad kodanikuühiskonna tõhustatud dialoogi lähtepunktiks olema sellise dialoogi pidamiseks praegu juba olemasolevad institutsioonilised mehhanismid ja nende senised saavutused. EMSK jaoks tähendab see ELi-India ümarlaua senise töö hindamist ja kokkuleppele jõudmist selles, kuidas kõige paremini kaasa aidata tema eesmärkide saavutamisele, arvestades alati muid asjassepuutuvaid arenguid nagu näiteks Haagi tippkohtumise otsus edendada koostööd mitte üksnes kodanikuühiskondade, vaid ka poliitiliste parteide, ametiühingute, tööandjate organisatsioonide ja ülikoolide vahel.

5.2 Ümarlaua kohtumistel alates tema loomisest 2001. aastal arutatud teemadele on siinkohal viidatud selleks, et demonstree-rida ümarlaua usaldusväärset esmatähtsa partnerina ühise tegevuskava väljatöötamisel. **Mõningase ettekujutuse ümarlaua töö järjepidevusest, arutelusel olnud teemade ulatusest ja usalduslikust õhkkonnast, milles need arutelud toimusid, saab, kui vaadata viimaste kohtumiste tulemusi.**

5.3 Nii esitas ümarlaud oma Roomas toimunud kuuendal kohtumisel rea soovitusi, alates algatustest toetada ettevõtete sotsiaalset vastutust (CSR) ja spetsiaalselt toetada VKEsid kuni India teadustöötajate ajutist ELi sisest liikumist reguleerivate õigusnormide ratsionaliseerimiseni ja komplekssete tööstusstruktuuride ehk nn. tööstusklastrite toetamiseni ELi poolt mõnes valitud ekspordipotentsiaali omavas ning arengut edendavas sektoris. Samas määras ümarlaud kaks raportööri, kes hindavad, kuidas kodanikuühiskonna organisatsioonide vaatenurki saaks paremini integreerida kaubanduse ja säästva arengu edendamisse.

5.4 Seda teemat arutati ümarlaua seitsmendal kohtumisel, mis toimus juunis 2004 Srinagaris. Seal otsustati, et säästva arengu suhtes ühise arusaama süvendamiseks peaksid India ja ELi praktilised näited olema aluseks lõplikule aruandele, mis esitatakse ümarlaua üheksandale kohtumisele. Srinagari kohtumisel arutati ümarlaua EMSK ja India delegaatide ettekande alusel ka India-ELi koostööd turismi arendamisel. Ümarlaud oli nõus, et kodanikuühendustel on oluline roll säästva turismi edendamisel, mis soodustab majandus- ja sotsiaalset arengut ning toob kasu elanikkonnale tervikuna.

5.5 Rooma, Srinagari ja Londoni kohtumistel arutati kodanikuühiskonna internetifoorumi loomist, mida soovitati märtsis 2003 toimunud Bangalore kohtumisel. Kohtumistel rõhutati foorumi potentsiaali pidevalt toimiva arutelufoorumina ümarlaua India ja Euroopa liikmete vahel ning üldiselt kodanikuühiskonna organisatsioonide vahelise dialoogi parandamiseks.

5.6 Rooma kohtumisel vaadati ka üle ümarlaua senised peamised saavutused. Jõuti seisukohale, et nende saavutuste hindamist ei saa piirata ellurakendatud soovitude arvulise analüüsiga, kusjuures üks põhjus on selles, et paljud kõnealustest soovitud ei ole ELi ja India kodanikuühiskonna rakenduspädevuses. Oluline on, et ümarlaud on tegelikult vastu võtnud soovitusi ja ühiskäsitlusi mitmesugustel teemadel, sealhulgas sellistel teemadel, mida võib pidada tundlikeks või isegi vastuolulisteks. Ta on ka rõhutanud koostöö teatud vorme, näiteks internetifoorumi loomist, korraldanud oma kaks korda aastas toimuvatel kohtumistel kodanikuühenduste kuulamist ning soodustanud *ad hoc* EMSK-India koostööd nagu näiteks India delegatsiooni poolt EMSKle osutatud abi tema töös üldise soodustuste süsteemi alal.

5.7 Arvestades, et 60 — 70 % töötavast elanikkonnast töötab kas ametlikult või mitteametlikult põllumajanduses, on India-ELi ümarlauas peetavaid arutelusid talupidamise ja maaelu arengu probleemide üle takistanud talupidajate esindamatus ümarlaua India delegatsioonis.

5.8 Ümarlaud käsitles tööandjate ja töötajate vaheliste suhete ning sotsiaalse dialoogi mehhanisme Euroopa Liidus. Ta pööras tähelepanu ELis kehtivatele tavadele sotsiaalse dialoogi partnerite osas, selle dialoogi partnerite määramise ja esindatavusega seotud küsimustele ning kõnealuseks dialoogiks kasutatavatele erinevatele foorumitele. Ümarlauas teostati India tööandjate ja töötajate hetkeolukorra analüüs, muuhulgas hõlmas kõnealune analüüs ametiühingute ja kollektiivlääbirääkimiste struktuuri ja

koosseisu, tööõiguse reformimist ning India suhtumist ettepanekutesse töönormide sidumiseks rahvusvahelise kaubandusega. Sellega seoses konstateeriti, et India töötajad töötavad suures enamikus niinimetatud mitteametlikus sektoris (VKE-d, mikro-ettevõtted, ajutised töösuhted) ning et on vaja teha jõupingutusi töötajate olukorra parandamiseks. Lisaks nõuti püüdluste suurendamist ILO töönormialaste põhikonventsioonide ratifitseerimiseks ning nende normide seadustamiseks ja elluviimiseks.

6. Kodanikuühiskonna tõhustatud dialoog: tee edasi

6.1 Aeg on küps 25-liikmelise ELi ja India organiseeritud kodanikuühiskondade vahelise koostöö eksponentsiaalseks kasvuks. ELi-India tippkohtumisel juba tunnistati ümarlaua töö tähtsust. India valitsus on vastu võtnud rea otsuseid eesmärgiga tugevdada koostööd India kodanikuühiskonnaga. Euroopa Komisjon kutsus oma 16. juuni teatises ümarlauda üles olema täielikult integreeritud institutsioonide raamistikku ning tegi ettepaneku kutsuda selle kaks kaasesimeest osalema India-EL tippkohtumistel.

6.2 India valitsus märkis oma esialgses vastuses 16. juuni teatile, et vaatamata püüdlustele "ametlikul tasandil pidada sammu Indias ja ELis toimuvate muutustega ... on jätkuvalt vaja edasi arendada kontakte teistel tasanditel, sealhulgas meie vastavate kodanikuühiskondade vahel."

6.3 Vältimatult kerkib küsimus, kuidas saab ümarlaud olla tõhusam otsuste kujundamise ja tegemise protsessis, eriti kuna tal on haruldane eelisõigus pääseda juurde kõrgeimatele poliitilistele ametivõimudele, so India peaministrile ja ELi roteeriva eesistujariigi peaministrile nende iga-aastasel tippkohtumisel. Käesoleva omaalgatusliku arvamuse 2. osas "Panus India-ELi strateegilisse partnerlusse" on näidatud, kuidas ümarlaud saab tõhusalt kaasa aidata strateegilise partnerluse ühise tegevuskava ettevalmistamisele. See tegevus kestab üksnes kuuenda India-ELi tippkohtumiseni 2005. aasta teisel poolel, millelt oodatakse selle kava kinnitamist.

6.4 Paljud ümarlaua soovitusel India-ELi tippkohtumistele puudutavad keskmise tähtajaga või pikaajalisi kohustusi. Kogemus näitab, et on otstarbekas, et ümarlaua soovitusel tippkohtumisele hõlmaksid ka projekte, mida Euroopa ja India kodanikuühiskonna organisatsioonid ühiselt ellu viivad.

Poliitiline toetus lihtsustaks vajaliku rahastamise tagamist ja võimaldaks India ja Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonnal teha koostööd suure hulga erinevate projektide raames⁽⁸⁾.

6.5 Kui soovitakse, et ümarlaud oleks tõhus otsuste ettevalmistamisel ja vastuvõtmisel, peab tema tegevuskava sisaldama ametlikul tasandil arutusel olevaid teemasid nagu näiteks need, mis seonduvad WTO-ga ja Doha kaubanduslääbirääkimiste arengule pühendatud vooruga. Ümarlaud saaks samuti suurendada oma tõhusust, tehes koostööd ELi-India äritippkohtumisega, mille korraldavad kaks tema liiget, kes kuuluvad vastavalt India Kaubandus- ja Tööstuskodade Liitu (FICCI) ja India Tööstuskliitu (CII). Ta peaks ka paluma end seostada Euroopa Komisjoni poolt ette pandud ettevõtete juhtide ümarlauaga.

6.6 Kuna ümarlaua liikmete hulka kuulub akadeemilise maailma esindajaid, saaks ta aidata kaasa Euroopa Komisjoni poolt 2005. aastal käivitatud 33 miljoni euro suuruse Indiale määratud stipendiumiprogrammi edule. EMSK ise võiks laiendada omaenda Indiasse puutuvaid algatusi, näiteks komitee varasemat otsust paluda ümarlaua India kaasesimehel osaleda oma Cancuni-järgsel WTOd käsitleval seminaril.

6.7 Asjaolu, et ametiisikute ja juhtivate äriühingute vahelised sidekanalid majandusküsimustes mitmekordistuvad, ei tähenda seda, et ümarlaud peaks oma aruteludel nende teemadega piirduma. Otse vastupidi. Kuid selle asemel, et keskenduda üksnes nende puhtalt majanduslike aspektidele, peaks ta käsitlema nende mittemajanduslike ja eelkõige sotsiaalseid mõjusid. Jätkusuutliku arengu osas otsustas ümarlaud Srinagaris teha järgmist: ta käsitleb seda kontseptsiooni mitte üksnes arengustrateegia majanduslikest aspektidest lähtudes, vaid vaatleb ka sotsiaalseid ja keskkonnaga seotud aspekte. Allhanked on veel üks teema, mida nii käsitletakse. ELis allhangetega seoses esile kerkinud küsimused erinevad suuresti Indias tõstatunudest, kuid midagi on neil siiski ühist: mõlemal juhul on sotsiaalsed probleemid kõige raskemini lahendatavad. Teisisõnu on ümarlaud võimeline terviklikku lähenemisviisi rakendades tagama võrdväärse kaalu andmist peamiselt majanduslikeks teemadeks peetavate küsimuste mittemajanduslikele aspektidele.

6.8 Kõnealune fookusenihe võimaldab ümarlaual korraldada ELi-India sotsiaalkonverentse, mis täiendaks äri- ja poliitilisi tippkohtumisi. Selliste konverentside teemasid võib valida nende hulgast, mida ümarlaud on juba arutanud nagu näiteks sooline võrdõiguslikkus. Lisaks võiks käsitleda teemasid nagu näiteks allhangete ja väljarände sotsiaalsed mõjud. Selliste konverentside tähtsust nii Euroopa kui India ühiskonna tasakalustatud arengu seisukohalt on raske üle hinnata.

⁽⁸⁾ Seda tõendas New Dehlis välisministri poolt vastu võetud otsus rahastada ümarlaua loodud ELi-India internetifoorumi tegevuskulusid.

6.9 Ümarlaud peaks käsitlema kultuuriteemasid kesken-
datumalt. Ta saab kindlasti aidata kaasa India-ELi kultuuri-
suhteid käsitleva ühisdeklaratsiooni elluviimisele. Kuid
ümarlaud võiks vaadelda soovitusi tsivilisatsioonide, religioo-
nide ja kultuuride dialoogiks, mille Aasia kodanikuühiskonna
esindajad esitasid Aasia-Euroopa kohtumisele (mida tuntakse
rohkem ASEMi tippkohtumisena), kui nad kohtusid Barcelonas
juunis 2004⁽⁹⁾. ASEMi juhid on juba alustanud tsivilisatsioo-
nide dialoogi, kus osalesid ELi riigipead ja valitsusjuhid, kuid
mitte India, sest India ei ole ASEMi liige. Oma vastuses komis-
joni teatisele ilmutas India oma valmisolekut astuda ELiga
dialoogi probleemide osas, mida tekitavad usuline ekstremism
ja fundamentalism.

6.10 Edu saavutamiseks nendes ettevõtmistes peab
ümarlaud jõudma palju enamate kodanikuühendusteni, kui
neid füüsiliselt mahub tema kohtumistele. Kuid tal on
selleks juba olemas suurepärane vahend — tema loodud
internetifoorum. Avades foorumi teistele kodanikuühen-
dustele ELis ja Indias, saab ümarlaud nad aruteludesse
kaasata. Kuna selliseid ühendusi on väga palju, saab juurde-
pääsu esialgu piirata ümarlauri liikmetele teadaolevate ühendus-
tega. Täienduseks sellisele küberruumi vahendusel toimuvale
arvamustevahetusele jätkab ümarlaud kohalike kodanikuühis-
konna organisatsioonide kutsumist oma korralistele koosoleku-
tele.

6.11 Internetifoorum tagab ka valmis sidekanali ümar-
lauri liikmetele nende kaks korda aastas toimuvate koosole-
kute vahepeal, arvestades, et India liikmed asuvad laiali üle
kogu riigi. Ettekannete projektid saab foorumisse üles panna,
et liikmed esitaksid oma märkused nende kohta enne koosole-
kut. Koosolekutel toimuvad arutelud oleksid selle tulemusena
palju viljakamad ja soovitusel ELi-India tippkohtumisele
keskendatud. Liikmed saavad üksteist teavitada oma tegevus-
test, mis võimaldab neil üksteist vähemalt professionaalsel
tasandil paremini tundma õppida. Ja sedamööda, kuidas
foorumil osalevate Euroopa ja India ühenduste arv kasvab,
saavad ühiste huvidega ühendused kasutada seda tihedama
koostöö alustamiseks, alates kogemuste jagamisest kuni ühis-
projektide väljatöötamiseni.

6.12 Lisaks on ümarlaud ulatuslikult arutanud veel kahte
teemat: meedia roll kodanikuühiskonna tugevdamisel ja kultuu-

rikoostöö. Seetõttu saab ta aidata kaasa 1) liikmesriikide,
Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni püüdlustele suuren-
dada ELi tuntust Indias, eriti kodanikuühenduste seas, ja 2)
konkreetselt kultuurikoostöö peatüki väljatöötamisele strateegi-
lise partnerluse tegevuskavas India-ELi 8. novembri 2004
kultuurikoostöö ühisavalduse alusel.

7. Järeldused

7.1 EL ja India on oma koostöö avardamise ja süvenda-
mise suhtes otsusekindlamad kui kunagi. Viimaseks tõendiks
sellest on kiirus, millega Euroopa Komisjon ja India diplomaatiline
esindus ELi juures on alustanud tööd India-ELi strateegilise
partnerluse tegevuskavaga. Mõlemad soovivad, et nende
vastavad kodanikuühiskonnad annaksid sellesse protsessi oma
panuse. EMSK juba aitab tuua Euroopa ja India kodanikuühis-
kondi kokku oma aktiivse osaluse kaudu India-ELi ümarlauas,
oma finantsabiga India-ELi internetifoorumile ja oma kutsetega
ümarlauri India kaasesimehele N. N. Vohrale osaleda India-ELi
suhetega seostatud tegevustes.

7.2 Olles heaks kiitnud Euroopa Komisjoni teatise India-ELi
strateegilise partnerluse kohta, peab EMSK nüüd aktiivselt kaasa
aitama tegevuskava väljatöötamisele. Ümarlauri Londoni kohtu-
misel kohustuti "esitada ettepanekuid Euroopa institutsiooni-
dele ja India valitsusele valdkondades, kus kodanikuühiskond
saab jätkusuutlikku arengut soodustades ja üleilmastumist
juhtides eelkõige ÜRO millenniumi tippkohtumisel uueks aasta-
tuhandeks vastu võetud arengueesmärkide saavutamise osas
tekitada reaalselt lisaväärtust."

7.3 India valitsus tervitas ELi laienemist. Pärast 8. novembri
2004 Haagi tippkohtumist avaldatud ühises pressiteates
kinnitas India oma seisukohta, et "ELi süvendamine ja laienda-
mine peaks kaasa aitama meie suhete edasisele tugevdamisele."
EMSK peab seetõttu Euroopa kodanikuühiskonda esindava
nõuandva organina tagama, et 25-liikmeline Euroopa Liit on
ümarlauas piisavalt esindatud ning tõstma India-ELi suhete
kaalu omaenda tegevustes. India-ELi ümarlaud võib seega
muutuda mudeliks EMSK suhetele maailma teiste arenguriikide
ning -piirkondadega.

Brüssel, 12. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Barcelona ettekanne. Kodanikuühiskonna soovitusel Aasia-Euroopa
suhete kohta, mis olid adresseeritud ASEMi juhtidele. Aasia &
Euroopa kodanikuühiskonna ühendamine: mitteametlik nõupidami-
ne, 16.-18. juuni 2004, Barcelona, Hispaania.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 77/388/EMÜ käibemaksukohustuse lihtsustamiseks” ja “Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003 halduskoostöö korra kehtestamise osas seoses koondsüsteemiga ja käibemaksu tagastamise korraga”

KOM(2004) 728 (lõplik) — 2004/0261 (CNS) — 2004/0262 (CNS)

(2005/C 267/07)

Nõukogu otsustas 24. jaanuaril 2005.aastal vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon, kes vastutas komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest, võttis arvamuse vastu 15. aprillil 2005. Raportöör oli hr BURANI.

417. täiskogu istungil 11.–12. mail 2005 (12. mai istungil) võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu järgmise arvamuse 90 poolthäälega, erapooletuid oli 1.

1. Sissejuhatus: Komisjoni dokument

1.1 2003. aasta oktoobris esitas komisjon teatise⁽¹⁾, milles vaadatakse läbi 2000. aasta juunis käivitatud käibemaksustrateegia ning kehtestatakse mõningad nimetatud strateegiaga seotud uued algatused. Eelkõige on kõnealune strateegia suunatud neljale põhieesmärgile: kehtivate eeskirjade lihtsustamine, kaasajastamine, ühtsem kohaldamine ja tihedam halduskoostöö.

1.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitletav dokument⁽²⁾ koosneb kolmest osast:

- a) nõukogu direktiivi ettepanek, millega muudetakse direktiivi 77/388/EMÜ käibemaksukohustuse **lihtsustamiseks**;
- b) nõukogu direktiivi ettepanek, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad käibemaksu tagastamiseks (vastavalt direktiivile 77/388/EMÜ) maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, vaid teises liikmesriigis;
- c) nõukogu määruse ettepanek, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003 **halduskoostöö korra** kehtestamise osas seoses **koondsüsteemiga** ja käibemaksu tagastamise korraga.

1.2.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitleb vaid punktides a) ja c) nimetatud ettepanekuid. Üldiste märkuste all käsitletakse mõlemat dokumenti, sest need on ühe ja sama strateegia osad.

1.3 26. märtsi 2004. aasta Euroopa Ülemkogu otsuses ettevõtete kohustuste lihtsustamise kohta kutsutakse konkrentsivõime nõukogu üles määratlema lihtsustamiseks kõne alla

tulenevaid valdkondi. Vastav otsus võeti vastu 2004. aasta juunis ja komisjon andis 2004. aasta oktoobris välja käesoleva arvamuse aluseks oleva dokumendi. Majandus- ja rahandusministrite nõukogu ECOFIN 11. septembril 2004. aastal toimunud mitteametlikul kohtumisel tõstatas eesistujariik Holland ka küsimuse teemal “Majanduskasvu edendamine halduskulude vähendamise teel”. Komisjon leiab, et kõnealune ettepanek vastab ideaalselt nimetatud eesmärgile.

1.4 Komisjoni 2003. aasta teisel poolel avaldatud uurimustes⁽³⁾ rõhutatakse, et oluline eesmärk on sätete lihtsustamine **maksukohustuslastele, kellel on käibemaksukohustus liikmesriigis, kus neil puudub registrijärgne asukoht** (nt kaupade ja teenuste eksportijad — EMSK märkus). Kõnealustele isikutele on halduskoormus kõrge ja protsess nii keeruline, et paljud potentsiaalsed eksportijad loobuvad käibemaksukohustuslikust tegevusest teistes liikmesriikides. Lisaks on **käibemaksu tagastamise menetlus** nii keeruline ja koormav, et menetluse käigus on 54 % suurettevõtetest oma avalduse tagasi võtnud.

1.5 Punktis 1.2 loetletud ettepanekute eesmärk on kõnealuseid raskusi vältida **kuue konkreetse meetme** abil:

- 1) **koondmenetluse süsteemi** kehtestamine ühenduseväliste maksukohustuslastele;
- 2) koondmenetluse süsteemi kehtestamine **käibemaksu tagastamise menetluse** kaasajastamiseks;
- 3) **kaupade ja teenuste valdkondade ühtlustamine**, mille suhtes liikmesriigid võivad kohaldada piiranguid **käibemaksu mahaarvamise õigusele**;

⁽¹⁾ KOM(2003) 614 (lõplik).

⁽²⁾ KOM(2004) 728 (lõplik), 29.10.2004.

⁽³⁾ SEC(2004) 1128.

- 4) **tagasipööratud maksustamise mehhanismi** laiendamine;
- 5) **väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele sätestatud erikorra** läbivaatamine;
- 6) **kaugmüügi** korra lihtsustamine.

1.6 Nimetatud eesmärkide saavutamiseks on komisjon esitanud järgmised kolm õigusakti ettepanekut:

- direktiiv kuuenda käibemaksudirektiivi muutmiseks ⁽⁴⁾;
- direktiiv kaheksanda käibemaksudirektiivi asendamiseks;
- määrus nõukogu käibemaksualast halduskoostööd käsitleva määruse (EÜ) nr 1798/2003 muutmiseks ⁽⁵⁾.

1.6.1 Komisjoni dokumendis esitatud algatusi on juba ulatuslikult arutatud liikmesriikidega ning konsulteeritud asjaomaste ettevõtete ja laialdaste internetipõhiste konsultatsioonide raames.

A. I OSA: DIREKTIIVI ETTEPANEK

2. Koondmenetluse süsteem

2.1 Koondmenetluse süsteem ei ole uus. Esmakordselt esitati seda nõukogu direktiivis 2002/38/EÜ, kuid rakendusallalaan piiritleti mittemaksukohustuslikele isikutele elektrooniliste teenuste osutamise ⁽⁶⁾ piires kaubanduses. Kavandatud **koondmenetluse süsteemi** rakendamine **annaks kõigile kaupade ja teenuste eksportijatele võimaluse kanda end registrijärgses asukohas kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides kehtivasse elektroonilisse registrisse**. Sel moel ei ole tarvis nimetatud ettevõtjatel end kanda kõikide liikmesriikide käibemaksukohustuslaste registritesse, kus nad on tegevad, ning neil oleks võimalik säilitada siseriiklik registreerimisnumber.

2.2 Koondmenetluse süsteemi rakendamine tooks kaasa järgmise olukorra:

- kui **klient on käibemaksukohustuslane**, peab ta deklaratsiooni esitama registrijärgses asukohariigis. Sellisel juhul **ei pea eksportija deklaratsiooni esitama**;
- kui **ettevõtja (müüja/eksportija), kelle registrijärgne asukoht on väljaspool vastavat liikmesriiki, on maksukohustuslane**, võib ta täita oma kohustuse **kasutades koondmenetluse süsteemi**, selle asemel et esitada deklaratsioon liikmesriigis, kuhu tarniti kaupu või teenuseid (vastavalt kehtivatele eeskirjadele). Seejuures kehtib sihtriigi käibemaksumäär.

2.2.1 Komisjon on veendunud, et koondmenetluse süsteemiga on võimalik lihtsustada praegusest suurema ja laialdasema hulga ettevõtjate maksukohustust: lisaks **kaugmüügile**, mida reguleerivad juba praegused sätted, kuuluks kõnealuse süsteemi pädevusse ka **otseturustamine tarbijatele** teistes liikmesriikides. Veelgi olulisem on **maksukohustuslaste vaheliste tehingute** kaasamine süsteemi, **mille suhtes ei kohaldata tagasipööratud maksustamist**.

2.2.1.1 Eeldatakse, et koondmenetluse süsteemi kasutaks umbes 200 000 ettevõtjat. Siiski on selge, et ekspordiga tegelevad ettevõtted (eelkõige suurettevõtted), mis on juba kantud käibemaksuregistritesse väljaspool registrijärgset asukohamaad, toimivad jätkuvalt vastavalt praegusele süsteemile. Koondmenetluse süsteemi kasutamine on võimalus, kuid mitte kohustus.

2.3 Siiski ei ole koondmenetluse süsteem kõigi probleemide lahendus. Esiteks **jäävad endiselt jõesse kõik siseriiklikud eeskirjad**, mis puudutavad deklaratsiooniperioode, maksmist, tagasimaksmist ja rakendamist. Komisjon kinnitab, et uue süsteemi eesmärk **ei ole ühtlustada siseriiklikke eeskirju**; see "ei oleks praegu reaalne ega vajalik".

2.3.1 Lahendamata jääb ka küsimus rahaülekannetest, mis peavad toimuma **otse maksukohustuslaste ja tarbijaliikmesriigi vahel**. Komisjon märgib, et kogemus praeguse elektroonilisele kaubandusele kehtiva erikorraga (mida hetkel kasutab alla 1000 ettevõtte väljaspool Euroopa Liitu) on näidanud, et laekunud **summade ümberjaotamine** on käibemaksu kogunud liikmesriigile "väga koormav". Komisjoni arvates on "ebareaalne" **laiendada kõnealust süsteemi** suuremale arvule ettevõtjatele ja tehingutele; rahavoogude käitlemiseks tuleb välja arendada ulatuslikud riigikassasüsteemid. Kõnealuse ülesandega võiks tegeleda **finantsvahendajad**, kes samas pakuksid ettevõtjatele ka maksekäitlemisteenust. Kõnealusel teenusel, mida osutatakse vaid vabatahtlikkuse alusel ja mis pakuks erilist huvi väikeettevõtetele, "peaks tuginema kaubanduslikule tegelikkusele", st lähtuma vastuvõetavatest tingimustest.

2.3.2 Kokkuvõttena võib väita, et **koondmenetluse süsteem ei muuda kehtivat makse- ega tagasimaksekorda**. Ka **erikord eratarbijatele suunatud elektroonilistele teenustele** jääb jõesse. Selle kohaselt sooritab eksportiv liikmesriik **vaid ühe makse** ning vastutab vastava summa edastamise eest sihtriiki. Nimetatud eeskirjad tuleb läbi vaadata enne 30. juunit 2006 ning läbivaatamise käigus võib tulla kõne alla koondmenetluse süsteemi laiendamine kõigile elektrooniliste teenuste liikidele.

⁽⁴⁾ Nõukogu direktiiv 2004/66/EÜ, 26.4.2004.

⁽⁵⁾ Määrus (EÜ) nr 885/2004, 26.4.2004.

⁽⁶⁾ EMSK arvamus, EÜT C 116, 20.4.2001, lk 59.

3. Ettepaneku täiendavad aspektid

3.1 Komisjoni 1998. aasta ettepanekuga tagastamiskorra uuendamise kohta nähti ette teatud muudatused kuludes, millest **ei saa** (või saab osaliselt) **käibemaksu maha arvata**. Eesmärk oli siseriiklike, suures osas üksteisest ikka veel erinevate eeskirjade lähendamine, kui mitte öelda ühtlustamine. Ettepanekut ei võetud vastu, eelkõige seoses mõningate liikmesriikide kartustega käibemaksu laekumise suhtes.

3.1.1 Komisjoni käesolev ettepanek käsitleb uuesti kõnealust teemat eesmärgiga ühtlustada kululiigid, mille suhtes ei kohaldata mahaarvamist (kulud, mis ei kuulu mahaarvestamisele). Üldiselt (teatud erandite ja piirangutega) kehtib kõnealune erand järgmistele kategooriatele:

- maantee-mootorsõidukid, paadid ja õhusõidukid;
- reisimine, majutus, söögid ja joogid;
- luksускаubad, lõbustused ja meelelahutus.

Kõigi teiste kulude puhul rakendatakse kehtivaid mahaarvamiseeskirju.

3.2 Ettevõtetevaheliste tehingute (*business-to-business*) puhul tasutakse sihtliikmesriigis käibemaks, mida on võimalik tagasi maksta vastavalt **tagasipööratud maksustamise mehhanismile**. Nimetatud protsess on teatud tehingute puhul kohustuslik, teiste puhul on liikmesriikidel võimalik aga ise otsustada. Komisjon teeb ettepaneku **laiendada kohustusliku tagasipööratud maksustamise mehhanismi kohaldamisala** juhtudele, kui tarnitakse tarnija poolt või tarnija tellimusel paigaldatavaid või monteeritavaid kaupu, osutatakse kinnisvaraga seotud teenuseid ja kuuenda käibemaksudirektiivi artikli 9 lõike 2 punktis c nimetatud teenuseid.

3.3 Komisjon leiab, et kehtivad eeskirjad **käibemaksust vabastamiseks** on jäigad ja vastuolulised, mis on põhjustatud erandite kehtestamisest erinevatele liikmesriikidele nende liitumisel ja muudest tingimustest. Nimetatud valdkonnas valitsevad suured erinevused liikmesriikide vahel; selle asemel, et kõnealuseid erinevusi vähendada, on need seoses ajutiste lubade pikendamise või nende kohaldamisala laiendamisega hoopis suurenenud. Komisjoni ettepanekuga nõutakse **rohkem läbipaistvust** vastava künnise määramisel, alla mille vabastatakse maksukohustuslased käibemaksu tasumisest. Tehakse ettepanek määratleda künniseks 100 000 eurot, kusjuures igal liikmesriigil on õigus madalama künnise kehtestamiseks vastavalt sellele, kas tegemist on kaupade või teenuste pakkumisega.

3.4 Vastavalt kehtivatele **kaugmüügieeskirjadele** nähakse ette kaks erinevat aasta kogusummast sõltuvat künnist — 35 000 või 100 000 eurot, mille kehtestab **sihtliikmesriik**. Künnise ületamise korral peab tarnija arvestama tarbijale käibemaksu vastavalt sihtliikmesriigis kehtivatele eeskirjadele. Ettevõtjate kohustuste lihtsustamiseks teeb komisjon ettepaneku kehtestada **ühtse künnisena 150 000 eurot, mis hõlmaks kõiki müügitehinguid kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides**.

4. Täiendavad märkused koondmenetluse süsteemi kohta

4.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on üldiselt nõus koondmenetluse süsteemi rakendamisega. Siiski soovib komitee esitada mõningaid märkusi piiriülese käibemaksusüsteemi täiusdamiseks. Kõnealuseid märkusi võib arvestada kui soovitusi **tulevaseks arenguks ja täiendavateks meetmeteks**, sest komitee on teadlik, et komisjon püüdis esitada **reaalse miinimumprogrammi**, mida loodetavasti on võimalik ka ellu viia.

4.2 Maksude ühtlustamise üldised ja käibemaksu ühtlustamise küsimused ei tekita erilist optimismi. Edusammud on vaevalised, menetlusprotsessid ähmased ja sageli ebatõhusad ning eeskirjad keerulised ja osaliselt raskesti tõlgendatavad. Kõnealune olukord on koormav kodanikele ja ettevõtetele ning kogu majandusele. Ometi kannatavad nimetatud olukorras eelkõige liikmesriigid ise, kes muutuste kartuses sageli jätavad (faktidega kinnitatud) mulje, nagu sooviks nad vähem või rohkem õigustatud põhjustel säilitada praeguse olukorra ning rakendavad jätkuvalt keerulisi ja kulukaid süsteeme — bürokraatia, mis toodab bürokraatiat.

4.3 Piiriüleste elektrooniliste teenuste valdkonnas kasutatava koondmenetluse süsteemi rakendamise esimesed tulemused veenavad ettevõtjate vähesest huvist. Kuigi aeg on liiga varane kokkuvõtete tegemiseks, kasutab kõnealust süsteemi vähem kui 1 000 väljaspool Euroopa Liitu asuvat ettevõtet (eelkõige suurettevõtte). Komisjoni arvates tuleks uut süsteemi rohkem toetada, ca 250 000 potentsiaalsest piiriülese kaubandusega tegelevast Euroopa Liidu ettevõttest võiks kõnealust süsteemi kasutada ca 200 000. Kui nimetatud väide osutub õigeks, satuks koondmenetluse süsteem raskustesse, sest komisjon viitab sellele, et elektroonilise kaubanduse jaoks loodud süsteemil esineb praegugi tõsiseid raskusi halduses ja juhtimises. Komisjon teeb ettepaneku **koondmenetluse süsteemi lisamise asemel kanda vastutus vastavate summade kogumise, ümberjaotamise** (komisjoni arvates "väga koormav") ja **tagasimaksmise eest rahandusametitele**. See on võibolla vajalik, kuid **täiesti ebarahuldav lahendus**.

4.4 Komitee leiab, et laekunud summade haldamine on rahandusasutustele sama koormav kui maksuhaldurile, kuid rahandusasutused on ette valmistatud nimetatud teenuste osutamiseks. Summade haldamisel on oma hind ja sellest tulenevad **kulud kantaks maksumaksjale või maksuhaldurile**. Siiski jääb selgusetuks, **kes peaks kandma kavandatava süsteemi kulud**, isegi kui ametkonnad lähtuvad sellest, et kulud jäävad ettevõtjate kanda. Vastavalt läbiviidud uurimustele leiab komisjon, et uus süsteem, mille aluseks on koondmenetluse süsteem ning kliiringu ja arveldamise süsteem, oleks võrreldes praegu kehtivate eeskirjadega tunduvalt odavam.

4.5 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteel ei ole vahendeid, et kontrollida kas ja millises ulatuses tekitavad **lisakulused** kogu koondmenetluse süsteemi projekt ja kõnealuse valdkonna kandmine rahandusasutuste pädevusse, või **kas see tooks märkimisväärset kasu**. Lisaks kuludele tuleks hinnata menetluse lihtsustamisest ja kiirendamisest tulenevat rahalist **kasu** ettevõtjatele ja siseriiklikele haldusasutustele. Komitee leiab, et kasu ettevõtjatele on küll tervitatav, kuid siiski piiratud: vastavalt koondmenetluse süsteemile ei ole tarvis end registreerida erinevates sihtriikides ning väheneks paberkandjal dokumentide osakaal, kuid **siseriiklikud eeskirjad jäävad endiselt jõusse** (deklaratsiooniperioodid, maksmine ja tagasimaksmine). Samuti ei ühtlustata **praegu kehtivaid erinevaid siseriiklikke maksu-määrasid**.

4.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kiidab komisjoni ettepaneku heaks, kuid juhib otsustajate tähelepanu ühele olulisele punktile: kui koondmenetluse süsteem on ainus vahendaja ettevõtete ja erinevate siseriiklike ametkondade vahel, peab see tõepoolest olema **ainsana vastutav laekuvate ja laekunud summade haldamise eest**. Kõnealune protsess ei lõppe enne, kui **ühtlustatakse** — ka ühtse turu loomiseks olulised — **maksumäärad ja siseriiklikud eeskirjad**. Teine oluline teema on keeleküsimus: isegi kui teabevahetus koondmenetluse süsteemiga toimub koodisüsteemi abil, ei ole alati võimalik suhelda etteantud vormide ja dialoogi abil.

5. Täiendavad märkused direktiivi ettepaneku kohta

5.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee nõustub täielikult komisjoni ettepanekuga (punkt 3.1.1) **ühtlustada kululiigid, mille suhtes ei kohaldata käibemaksu mahaarvamist**. Kui kõnealune ettepanek võetakse vastu, käivituks lõpuks ometi maksude ühtlustamise protsess, kuigi hetkel tundub, et selleks on tarvis palju aega.

5.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tervitab ka ettepanekut laiendada **tagasipööratud maksustamise mehhanismi** kohaldamisala (punkt 3.2), kusjuures veelgi otsustavam samm oleks selle laiendamine **kõigile ettevõtete vahelistele tehingutele** (B2B) Euroopa Liidus.

5.3 Käibemaksust vabastamise kohta (punkt 3.3) on komiteel erinevaid märkusi. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitles kõnealust küsimust oma arvamuses, milles kritiseeriti teatud liiki ettevõtjate soodsamat kohtlemist mitte ainult uute liikmesriikide liitumisel hiljutiste laienemisringide raames, vaid ka varem liitunud liikmesriikide õigust säilitada endale kehtivad eeskirjad. EMSK viitab sellele — ja rõhutab — et teatud liiki ettevõtjate vabastamine käibemaksust põhjustab **konkurentsi-moonutusi** nii riikidevahelistes tehingutes kui ka (võibolla isegi suurema mõjuga) liikmesriikide siseselt.

5.3.1 Lisaks tuleb arvestada sellega, et komisjon osutab **“väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele”**, kuigi ametlikes dokumentides ja ühinemisprotokollis viidatakse vaid **“väikestele”** ettevõtetele. See on selge märk soodustuse ulatuse vähendamisest ja selle laiendamisest tegelikkuses teist liiki ettevõtetele. Ettepanekus ei käsitleta ettevõtete eristamist, viidatakse vaid “maksukohustuslastele”, kelle käive **ühendusesiseses** kaubanduses ei ületa 100 000 eurot. Sellest järeldub, et käibemaksust kavandatakse vabastada **kõik** ettevõtted olenemata nende suurusest.

5.3.2 Seega ei vabastata käibemaksust **teatud liiki ettevõtteid**, vaid ettevõtted vastavalt nende **tehingute ulatusele**. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tervitab nimetatud kriteeriume. Siiski on tarvis selgitada, kas üldsätete alusel siseriiklikust käibemaksust vabastatud ettevõtted kuuluvad 100 000 euro künnise alla ka ühendusesise käibe osas. Kui jah, siis tekiks vastuoluline olukord, kus seaduslikult vabastatud ettevõtted peaksid nime-tatud künnise ületamisel tasuma käibemaksu.

5.3.3 Üldiselt ei nõustu Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee ettepanekuga anda liikmesriikidele võimalus **määrata künnis alla 100 000 euro** või määrata erinevad künnised kaupadele ja teenustele. Sel viisil suureneks vaid kehtivate eeskirjade hulk, mis raskendab majanduses osalejate tööd, suurendab halduskulusid ning ei ole kooskõlas siseturu põhimõtetega. Samas on Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee teadlik, et teatud siseriiklike eripärade puhul on tarvis kõrvale kalduda üldisest eeskirjast ning seetõttu ei avalda künniste ühtlustamine märkimisväärset mõju võrreldes teiste oluliste lahknemistega.

5.4 **Kaugmüügi** (punkt 3.4) puhul tervitab komitee komisjoni püüdlusi (sh ettepanekut) vähendada erinevate liikmesriikide maksukorraga kehtestatud ettevõtjate keerulisi kohustusi. Koondmenetluse süsteemi rakendamine ja kõigis liikmesriikides kehtiva ühtse künnise määratlemine oleks oluline edusamm.

B. II OSA: NÕUKOGU MÄÄRUSE ETTEPANEK

6. Komisjoni dokument

6.1 Ettepanekuga muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003. Muudatus osutub vajalikuks, kui direktiiv vastu võetakse. Ettepanek käsitleb sätete kohaldamist, mis ei nõua erilisi kommentaare, sest tegemist on eelkõige küsimustega liikmesriikide vahelise teabevahetuse, eeskirjade avaldamise ja komisjoniga koostöö kohta. Artiklis 34g on toodud kõige olulisemad eeskirjad, mis käsitlevad **maksukohustuslaste kontrolli ja deklaratsioone**.

6.2 Kontrolli põhimõtte aluseks on **liikmesriikide vaheline koostöö**. Vastavalt koondmenetluse süsteemile teostab kontrolli kas koondmenetluse liikmesriik või sihtliikmesriik. Iga osapool peab *eelnevalt* teavitama teist osapoolt, keda võib kontrolli kaasata soovi korral. Koostöö määratlemise viisid on sätestatud aluseks oleva määruse artiklites 11 ja 12.

6.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteel ei ole kõnealusel teemal täiendavaid märkusi, sest tegemist on eelkõige menetlusküsimustega. Siiski kahtleb komitee selles, kas koostöökind

arvestab mõneti väga keerulise valdkonna kõigi võimalustega vaatamata asjaolule, et tegelikult ei lisandu täielikult uusi tegureid (koondmenetluse süsteem toimib praegu kaugmüügi puhul). Eelkõige on koondmenetluse süsteem **virtuaalne** ning toimib **ilma** esindajate ja liikmesriikide haldusasutuste vaheliste **isiklike kontaktideta**. Lisaks raskendab või takistab tõhusat koostööd eespoolnimetatud **keelise mitmekesisuse** probleem.

6.3.1 Tuleks viidata sellele, et kontrollide käigus ei ole alati võimalik kasutada koodi ja standardväljendeid. Kuigi teadaolevatel põhjustel on probleemid haldusasutuste ja maksukohustuslaste vahelises suhtlemises teisejärgulised või isegi olematud, ei tee kõnealuse valdkonna ettevõtjad saladust oma praegustest raskustest või muredest edasise arengu pärast.

6.4 Lõpuks tuleb viidata tõsiasjale, et direktiivi ettepanek ei käsitle ühte majanduses osalejatele olulist aspekti — **andmekaitset**. Eeldatakse, et ettevõtjate haldusasutustele edastatava teabe kaitsmisel kolmandate isikute kätte sattumise eest rakendatakse eraelu puutumatuse kaitse eeskirju. Siiski ei nähta **tegelikku ohtu**, nimelt **kolmandate isikute** võimalikku **sissimurdmist ametiasutuste andmebaasidesse**. Sellisel juhul võivad andmed turuosade ja klientide kohta sattuda tööstuspionaaži kätte, mis võib põhjustada tõsist kahju. Enne kui kodanikud ja ettevõtted usaldavad oma andmed ametiasutustele, on neil õigus teada, milliseid vahendeid kasutatakse andmete kaitseks.

Brüssel, 12. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu määrus — Euroopa Kalandusfond”

KOM(2004) 497 (lõplik) — 2004/0169 (CNS)

(2005/C 267/08)

Tulenevalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklist 37 otsustas nõukogu 1. detsembril 2004 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega järgmisel ülalmainitud teemal.

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioon, kelle ülesandeks oli valmistada ette asjakohased materjalid, võttis arvamuse vastu 18. aprillil 2005. Raportöör oli hr Sarró Iparraguirre.

417. täiskogu istungil, mis toimus 11. ja 12. mail 2005 (11. mai koosolekul), võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu järgmise arvamuse 84 poolt- ja ühe vastuhäälega, erapooletuks jäi 5 liiget.

1. Sissejuhatus

1.1 1. jaanuaril 2003 jõustus ühise kalanduspoliitika reform. Kõnealune reform näeb ette vee elusressursside ja akvakultuuri säästvat kasutamist säästva arengu kontekstis, võttes tasakaalustatult arvesse keskkonnavalaseid, majanduslikke ja sotsiaalseid aspekte.

1.1.1 Varem, 20. detsembril 2002, võttis nõukogu vastu määruse (EÜ) 2371/2002 ühisele kalanduspoliitikale vastava kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta ⁽¹⁾.

1.2 Euroopa Ühenduse asutamislepingu II jaotis, eriti artikkel 37, sätestab ühenduse tegevuse ühise kalanduspoliitika raames. Loomisest alates on kõnealusel tegevusel olnud oluline struktuurikomponent, mis on viimase 20 aasta jooksul aidanud kaasa kalandussektori ajakohastamisele tervikuna.

1.3 Saavutamaks ühise kalanduspoliitika eesmärgi, peab ühendus oluliste, kalavarude ja väljapüügi tasakaalu arvestavate struktuuriliste kohandamiste kaudu tagama kalandustegevuse säilimise tulevikus nii, et seejuures kasutataks varusid säästvalt ja vähendataks keskkonnamõjusid.

1.4 Kõnealused struktuurilised kohandamised põhjustavad kalandussektoris suuri muutusi, mistõttu tuleb astuda samme, et säilitataks kalandustööstuse inimkapital ning tagataks nende ajakohane oskusteave, mis on vajalik kalavarude ja akvakultuuride säästvaks kasutamiseks ja arendamiseks, ning et kaitstaks rannikualade sotsiaal-majanduslikku struktuuri, kasutades kalandussektori ümberstruktureerimisest mõjutatud piirkondade taastamiseks täiendavaid meetmeid.

⁽¹⁾ EÜT L 358, 31.12.2002.

1.5 Ühist kalanduspoliitikat ja selle struktuurireformi rahalist toetust kaeti kuni 31. detsembrini 2002 mitmeaastastest arenguprogrammidest (MAGP-d) ning praegu kaetakse seda Kalanduse Arendusrahastust (FIFG) (kuni 31. detsembrini 2006).

1.5.1 Määruse eelnõu, millega asendatakse või muudetakse kehtivaid määrusi (EÜ) nr 1260/1999 ⁽²⁾, (EÜ) nr 1263/1999 ⁽³⁾, (EÜ) nr 2792/1999 ⁽⁴⁾ ja (EÜ) nr 366/2001 ⁽⁵⁾, lihtsustaks kõnealuste toimingute õiguslikku raamistikku märgatavalt.

2. Üldised märkused

2.1 Nimetatud põhjustel usub Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee, et kõnealune Euroopa Kalandusfondi puudutava määruse eelnõu, tulenedes Kalanduse Arendusrahastust — mille rakendamine lõpetatakse vastavalt kehtivale ühenduse õigusele 31. detsembril 2006 –, on vajalik, kuna see rajab uue rahalise toetuse süsteemi ajavahemikuks 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013.

2.2 Kokkuvõtlikult võib öelda, et määruse eelnõul on Euroopa Kalandusfondi osas kaks eesmärki. Esiteks peab see ühise kalanduspoliitika keskse osa rahalise vahendina täiendama ressursside haldamist ja aitama kohandada tootmisstruktuure, et tagada kalavarude säästev kasutamine ja luua säästvad tingimused majanduse, keskkonna ja sotsiaalala seisukohast. Teiseks väljendab see solidaarsust kalandusega tegelevate kogukondade ja piirkondadega.

2.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et Euroopa Kalandusfond peab erilist tähelepanu pöörama majandusliku ühtekuuluvuse saavutamisele — eelkõige majanduskasvu ja struktuuriliste kohandamiste edendamiseks vähemarenenud piirkondades — majandustegevuste, töökohtade ja inimressursside harmoonilise, tasakaalustatud ja säästva arengu kaudu ning keskkonda ja kaitstes ja parandades.

⁽²⁾ EÜT L 161, 26.6.1999.

⁽³⁾ EÜT L 161, 26.6.1999.

⁽⁴⁾ EÜT L 337, 30.12.1999.

⁽⁵⁾ EÜT L 55, 24.2.2001.

2.4 Komitee usub, et komisjonile tuleks esitada kõnealuse määruse eelnõu sisu kohta mitmeid märkusi ja soovitusi.

3. Erimärkused

3.1 Euroopa Kalandusfond põhineb lihtsustatud instrumendil, millel on ühenduse abi katmiseks üks õigusakt ja üks fond. Komitee on arvamisel, et kõnealune lähenemine on väga sobiv, kuna see kahtlemata parandab fondi tõhusust.

3.2 Tõhususe saavutamiseks keskendab määruse eelnõu rakenduskavad viiele esmatahtsusega põhisuunale, jättes välja kõik tehnilised üksikasjad, mis võiksid takistada kõnealuste kavade järelevalvet ja rakendamist. Samuti kergendab see kavandamisprotsessi, kõrvaldades üksikasjalike meetmete nimekirjadega lisakavad, ning lihtsustab maksmissüsteemi, võimaldades liikmesriikidel vastutada ühenduse eelarve täitmise eest. Abikõlblikkuse nõuded sätestatakse riiklikul tasandil, välja arvatud mõnede erandite puhul.

3.2.1 Juba ainuüksi see, et — nagu eespool märgitud — kõnealune määruse eelnõu asendaks neli praegu kehtivat määrust, annab ettekujutuse kavandatava reguleeriva raamistiku lihtsusest.

3.2.2 Komitee kiidab kõnealused reguleerivad sätted heaks, kuna usub, et lihtsustamise tulemused on subsidiaarsuse põhimõtte õigel järgimisel positiivsed, võimaldades liikmesriikidel otsustada, millistele meetmetele peaks majanduslikke jõupingutusi suunama.

3.2.3 Viis määruse eelnõus sätestatud prioriteetset põhisuunda on järgmised:

- a) Ühenduse kalalaevastiku kohandamise meetmed.
- b) Akvakultuur, kala- ja akvakultuuritoodete töötlemine ja turustamine.
- c) Ühishuvi meetmed.
- d) Rannapüügipiirkondade säästev areng.
- e) Tehniline abi.

3.3 I JAOTIS määratleb määruse eelnõu toetuse eesmärgid ja üldreeglid. Komitee üldiselt nõustub komisjoni põhjendustega I jaotises, kuid soovib ära märkida järgmist:

3.3.1 Komitee on seisukohal, et artiklis 3 tuleks teha selget vahet mõistete "laevaomanikust kalur" ja "palgaline kalur" vahel.

3.3.2 Komitee soovib lisada kõnealuse fondi praeguste toetusobjektide hulka veel üks: kaitsta kvaliteetset töökohast ja parandada töökoha tingimusi, ohutust ja hügieeni.

3.3.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab määruse eelnõus väljendatud subsidiaarsuse põhimõtet ning halduskoostöö ja sugudevahelise võrdõiguslikkuse põhimõtteid, rõhutades nende nõuetekohase rakendamise vajadust, et liikmesriigid saaksid valida sobivaid konkreetseid vahendeid.

3.3.4 Rahaliste vahendite osas teeb komisjon ettepaneku eraldada aastateks 2007–2013 vastavalt 2004. aasta hindadele 4963 eurot. Kõnealusest eelarvest tuleks 0,8 % eraldada otseselt komisjoni hallatavale tehnilisele abile mitmeteks tegevusteks, mis on määruse eelnõus ette nähtud.

3.3.4.1 Ühisele kalanduspoliitikale kättesaadavatest assigneeringutest 75 % eraldatakse lähenemise eesmärgi alla käivatele piirkondadele ning 25 % teistele piirkondadele. Nagu märgitud määruse eelnõu I lisas, tuleb kõnealusest 75 %-st jagada 1702 eurot nende uute liikmesriikide vahel, mis kuuluvad lähenemise eesmärgi alla, ning 2015 miljonit eurot teiste lähenemise eesmärgi alla kuuluvate piirkondade vahel. Ülejäänud 1246 miljonit eraldatakse Euroopa Liidu ülejäänud regioonidele.

3.3.4.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kahtleb, kas kõnealusest eelarvest piisab kõigi määruse eelnõus nimetatud kohustuste täitmiseks.

3.3.5 Komitee peab määruse eelnõu artiklis 13 ettenähtud kriteeriume liikmesriikidele raha jaotamise kohta sobivaks, kuna nende kohaselt eraldataks kulukohustuste assigneeringud vastavalt liikmesriigi kalandussektori suurusele, püügikoormuse kohandamise vajalikule määrale, sektori tööhõive tasemele ning kasutatavate meetmete kestusele. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee rõhutab aga, et kasutatavate meetmete kestuse puhul peaks arvesse võtma ühenduse olukordi õigustikuga kooskõlas olevates liikmesriikides, eriti selles osas, mis puudutab mitmeaastaseid arenguprogramme.

3.4 I JAOTIS, strateegilised suunised, ja II JAOTIS, kavandamine, näevad ette ühenduse strateegiliste suuniste esialgse vastuvõtmise; samuti tuleb liikmesriikidel töötada kooskõlas ühenduse strateegiatega välja kalandussektori riiklik strateegiline kava ning vastavalt kõnealusele kavale ka tegevuskava perioodiks 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013. Määruse eelnõus sätestatud suunistele vastavalt tuleb välja töötada rakenduskavad, mis peavad olema kooskõlas ühenduse strateegiaga, ühise kalanduspoliitika konkreetsete eesmärkidega ning muude ühiste poliitikatega, ning need tuleb esitada komisjonile heakskiidu saamiseks.

3.4.1 Komisjoni heakskiidu saanud rakenduskavad viiakse ellu ning neid võib uuesti läbi vaadata, kui tekivad rakendamisprobleemid, olulised strateegilised muutused või tõhusat juhtimist puudutavad küsimused.

3.4.2 Määrus näeb ette, et 30. aprilliks 2011 peavad kõik liikmesriigid komisjonile esitama riikliku strateegilise kava rakendamise aruande ning 31. oktoobriks 2011 peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule, majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele aruande riiklike strateegiliste kavade ja ühenduse strateegiliste suuniste kohta.

3.4.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et strateegiliste suuniste järjekord eelnõus — kõigepealt ühenduse strateegilised suunised, seejärel riiklikud suunised ning lõpuks vastavad rakendussuunised — on loogiline. Komitee väljendab siiski muret selles osas, kas kolmekuuline tähtaeg on riiklike strateegiliste kavade väljatöötamiseks piisav, võttes arvesse kõnealuse plaani mahukust, partnerite osalemisel tekkinud raskusi ning piirkondade arvu mõnedes mereriikides.

3.5 IV JAOTIS sätestab Euroopa Kalandusfondi kaasrahastamise vastavalt viiele prioriteetsele põhisuunale, mis on ära toodud punktis 3.2.

3.5.1 Teise prioriteetse põhisuunise, ühenduse kalalaevastiku kohandamise meetmed, raames soovib Euroopa Komisjon, lähtudes määrusest (EÜ) nr 2371/2002, kolme peamist tegevusliini, mis põhinevad järgmiste valdkondade rahastamises:

- a) Ettenähtud juhtudel riigiabi andmine laevaomanikele ja meeskonnaliikmetele, keda mõjutavad püügikoormuse kohandamise riiklikud kavad.
- b) Vähemalt viie aasta vanuste laevade tekki puudutavad investeeringud peateki ajakohastamiseks, et suurendada ohutust ning parandada töötingimusi ja toodete kvaliteeti, tingimusel, et kõnealune ajakohastamine ei suurenda laeva püügivõimet.
- c) Sotsiaal-majanduslikud hüvitised, millega toetatakse laevastiku haldamist, st rohkemate töökohtade loomine kaluritele, kutsealane koolitus teiste töökohtade jaoks ning ennetähtaegselt pensionile jäämine.

Kõnealune tegevusliin näeb ette ka toetust noorte, esmakordselt kalalaeva omanikuks saada soovivate kalurite koolitusmeetmete ja stiimulite rahastamisele.

3.5.1.1 Esimene punktis 3.5.1 toodud tegevusliin, milleks komisjon rahalist toetust soovib, on toetus laevaomanikele ja meeskonnaliikmetele, keda mõjutavad püügikoormuse kohandamise riiklikud kavad; kõnealune abi hõlmab järgmist:

- taastamiskavad;
- meetmed hädaolukorras toimimiseks;
- kolmandate riikidega sõlmitud kalanduskokkulepete mitte-uuendamine;
- juhtimiskavade sisseviimine;
- laevastikust lahkumise riiklikud kavad maksimaalselt kaheaastase kestusega.

3.5.1.1.1 Määruse eelnõu artiklis 24 on sätestatud, et püügikoormuse kohandamise riiklike kavade kestus ei tohi ületada kahte aastat.

3.5.1.1.1.1 Määrus (EÜ) nr 2371/2002 näeb ette, et taastamis- ja juhtimiskavad peavad olema mitmeaastased.

3.5.1.1.1.2 Komitee on seisukohal, et püügikoormuse kohandamise riiklike kavade ajapiiri seadmine kahele aastale võib liikmesriikides tekitada tõsiseid probleeme, sest vajab märkimisväärselt pingutuste tegemist väga lühikese aja jooksul, võttes arvesse taastusplaanide mitmeaastast kestust. Komitee arvab, et määruse eelnõu artikli 23 alapunktis a käsitletavad püügikoormuse kohandamise riiklikud kavad peaksid olema vähemalt nelja-aastased.

3.5.1.1.2 Esimese prioriteetse põhisuuna raames teeb komisjon ettepaneku kaasata püügikoormuste kohandamise riiklikesse kavadesse ka kalandustegevuse alalise või ajutise lõpetamise meetmed.

3.5.1.1.2.1 Määruse eelnõu näeb ette, et kalandustegevuseks laeva kasutamist saab alaliselt lõpetada vaid laeva mahakandmisega või ümbermääramisega mittetulunduslikuks tegevuseks. Komitee on seisukohal, et laeva võiks ümber määrata alternatiivseteks tegevusteks, vaatamata sellele, kas kõnealune tegevus on tulunduslik või mitte, kuna komisjon ise toetab teatavaid kasumit teenivaid ümbermääramisi, nagu näiteks kalandusturism. Lisaks arvab komitee, et ümbermääramise mõiste alla võiks kuuluda ka kalalaevade lõppeksport kolmandatesse riikidesse ja ühissetevõtetele, kui teadusaruanded kinnitavad, et asjakohaste kolmandate riikide vetes on piisavalt suured kalavarud, mis võimaldavad arendada säästvat kalandust.

3.5.1.1.2.2 Komitee jääb ühise kalanduspoliitika reformi kohta avaldatud arvamuses⁽⁶⁾ esitatud seisukohale: "komitee leiab, et ühissetevõtted on üks võimalik instrument kalalaevastiku ümbersuunamiseks ja koostööks kolmandate riikidega koostöö- ja arengupoliitika raames".

⁽⁶⁾ ELT C 85, 8.4.2003.

3.5.1.1.2.3 Komitee väljendab muret seoses artiklis 25 nime-
tatud Euroopa Komisjoni kriteeriumidega riigiabi suuruse
määramisel laevaomanikele juhul, kui nad soovivad laeva maha
kanda, võttes arvesse, et komisjon kavatseb sisse viia eri lisa-
tasud vastavalt laeva väärtusele riiklikul turul, selle kindlustus-
väärtusele, käibe- ja tonnaažile. Komitee arvates võivad kõnea-
lused kriteeriumid tekitada probleeme kalandussektoris või olla
isegi diskrimineerivad, sõltuvalt sellest, millise väärtuse iga riik
oma laevadele määrab. Seega kutsutakse komisjoni üles otsima
alternatiivseid kriteeriume, mis on kõigi liikmesriikide jaoks
õiglasemad.

3.5.1.1.3 Lisaks fondi rahalisele toetusele kalandustegevuse
ajutise peatamise puhul püügikoormuse kohandamise riiklike
kavade tõttu näeb komisjoni määruse eelnõu ette, et Euroopa
Kalandusfond võib rahaliselt toetada kaluritele ja laevaomani-
kele nende kalandustegevuse ajutisel lõpetamisel hüvitiste maks-
mist maksimaalselt kuus kuud, kui on toimunud loodusõnne-
tused või ilmnunud muud erakorralised asjaolud, mis ei tulene
ressursside säilitamise meetmetest.

3.5.1.1.3.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee usub, et
kõnealune säte on väga oluline loodusõnnetuste või erakorraliste
asjaoludega tegelemisel.

3.5.1.2 Investeeringuid vähemalt viie aasta vanuste laevade
pardal tohib teha vaid peateki ajakohastamiseks ohutuse
suurendamise eesmärgil.

3.5.1.2.1 Määruse eelnõu kohaselt ei kuulu kalalaeva
peamootori väljavahetamine kaasrahastamisele.

3.5.1.2.2 Komitee on seisukohal, et laeva ohutus põhineb
suuresti peatekist allpool asuval varustusel, välja arvatud pääste-
ja sidesüsteemid, mis reeglina asuvad peatekil.

3.5.1.2.3 Arvestades, et peamootori väljavahetamise vajadus
mõjutab ilmselt laeva ohutust ning et väljavahetamisel ei
suurene tingimata mootori võimsus ega seega ka püügivõimsus,
teeb komitee ettepaneku, et — kuigi määruses (EÜ) 2371/2002
piiratakse ajakohastamist vaid peatekile — Euroopa Komisjon
kaaluks lihtsalt ohutuse seisukohast võimalust kaasata peamo-
tori väljavahetamine laevatekki puudutavate investeeringute
süsteemi.

3.5.1.2.4 Komitee mõtleb komisjonile käesolevat ettepa-
neku tehes ka kalalaevastiku pikaajalisele hooldusele ühise
kalanduspoliitika reformi elluviimise järel.

3.5.1.2.5 Lisaks eespoolmainitud investeeringutele laevateki
ohutusse, näeb määruse eelnõu ette ka sellise varustuse rahasta-
mise, mis võimaldab vette tagasi lastavat saaki laevatekil hoida,
kui see toimub teatavate pilootprojektide raames või vähendab
kalapüügi mõju elupaikadele ja merepõhjale. Euroopa

majandus- ja sotsiaalkomitee nõustub kõnealuste ettepaneku-
tega.

3.5.1.3 Komitee jagab määruse eelnõus esitatud seisukohta,
et väiksemahulise rannapüügiga tegelevate laevade puhul tuleb
varustuse kaasrahastamist suurendada 20 %.

3.5.1.4 Samuti tervitab komitee määruse eelnõus ettenähtud
sotsiaal-majanduslikke meetmeid. Need on äärmiselt olulised
kaluritele, kes on sunnitud ühise kalanduspoliitika reformi tõttu
kalandussektorist lahkuma. Siiski arvab komitee, et sotsiaal-
majanduslike meetmete hulka peaks kuuluma ka abi kalandus-
sektoris jäävate kalurite täiend- ja ümberõppeks.

3.5.1.4.1 Komitee on seisukohal, et lisaks kaluritele peaks
sotsiaal-majanduslike hüvitiste õiguslikeks lugema ka kalandu-
sühendusi.

3.5.1.4.2 Komitee väljendab kahetsust, et noortele, esma-
kordselt kalalaeva omanikuks saada soovivatele kaluritele
antakse rahalist abi vaid väljaõppeks kalalaevadel, kuid mitte
oma kalalaeva ehitamiseks, millele võivad kehtida mitmed
piirangud, sealhulgas suurusepiirangud. Komitee kutsub komis-
joni üles kõnealust võimalust kaaluma.

3.5.1.5 Komitee on teadlik, et rahastamist puudutavad
punktid vastavad täpselt määruses (EÜ) 2371/2002 sätestatule.
Komitee on aga ka teadlik oma kohustusest liikmesriikide — ja
seega ka Euroopa kodanike ees — tagada komisjoni ettepane-
kute kvaliteet sotsiaal-majanduslikus osas. Seetõttu juhitakse
tähelepanu sellele, et komisjoni soovitatud meetmete rakenda-
mise korral liiguksid kalurid kiiremini teistele töökohtadele,
nõrgendades ühenduse kalalaevastikku, ning seega jääb Euroopa
Liit üha enam sõltuvaks kolmandate riikide kalandustoodete
importidist.

3.5.1.6 Arvestades seega, et kaluritel — mis on üks ohtliku-
maid elukutseid nii Euroopas kui maailmas — esineb kõige
enam tööõnnetusi, kordab komitee oma varasemate arva-
muste⁽⁷⁾ sisu ühise kalanduspoliitika tulevikku käsitleva komis-
joni rohelise raamatu kohta ning ühise kalanduspoliitika
reformi käsitleva komisjoni teatise kohta, milles nähakse ette, et
“kalalaevastiku vähendamise meetmed ei tohiks unustada vaja-
dust uuendada ja ajakohastada ühenduse laevastikku. Oluliseks
eesmärgiks tuleks võtta toormaterjali kõrgetasemeliste töötle-
mistingimuste saavutamine, tingimuste parandamine laeval
ning meeskonna ohutuse suurendamine”. Komitee kutsub
komisjoni üles kaaluma ühise kalanduspoliitika reformi kohta
esitatud arvamuse järeldustes väljendatud taotlust, milles
rõhutatakse, et jätkuvalt tuleks riigiabi anda kalalaevastiku
uuendamiseks ja ajakohastamiseks, kuni kalandusressursid seda
võimaldavad.

⁽⁷⁾ CESE 1369/2002 (ELT C 85, 8.4.2003) ja CESE 1315/2001 (EÜT C
36, 8.2.2002).

3.5.2 Teine prioriteetne põhisuund näeb ette võimaluse rahastada fondist investeeringuid akvakultuuri ning akvakultuuri- ja kalandustoodete töötlemisse ja turustamisse. Pärast põhjalikku selgitust, milliseid akvakultuuride ning töötlemise ja turustamise investeeringuid rahastatakse ning milliseid meetmeid nende raames rahastatakse, on määruse eelnõus ära toodud piirang, mille kohaselt antakse kõnealust investeerimistoetust vaid mikro- ja väikeettevõtetele.

3.5.2.1 Ainsa põhjendusena piirangute kehtestamiseks toob komisjon selle, et mikro- ja väikeettevõtted moodustavad 90 % akvakultuuride tootmistööstusest. Komitee arvab, et subsidiaarsuse põhimõtet tuleks kõnealuse põhisuuna puhul selgelt rakendada. Ainus projektide rahastamise piirang oleks see, et projektid on majanduslikult ja kaubanduslikult kasulikud. See parandaks ettevõtete konkurentsivõimet ning sellekohased otsused peaks langetama liikmesriigid, kui nad kavandavad oma riiklikke strateegilisi plaane ja seavad konkreetseid eesmärgi. Komitee on seisukohal, et Euroopa Kalandusfondi kaasrahastamine tuleks suunata äratasuvatesse ettevõtetesse, eriti mikro- ja väikeettevõtetesse, millel on range äriplaan. Ainult niisugused ettevõtted võimaldavad säilitada majandus- ja sotsiaalstruktuure, mida on vaja elutingimuste parandamiseks ja keskkonna kaitsmiseks. Seetõttu, kuigi esikohale on seatud mikro- ja väikeettevõtete kaasrahastamine, taotleb komitee, et ka muud tasuvad ettevõtted loetaks kaasrahastamiseks kõlblikuks.

3.5.2.2 Võttes arvesse, et akvakultuuri toetavate abikalalade tegevus ei suurenda püügikoormuste mõju kalavarudele, on komitee seisukohal, et määruse eelnõu peaks ette nägema uute selliste laevade ehitamise kaasrahastamist fondist.

3.5.2.3 Komitee arvab, et abikõlblikkuse meetmete osas peaks määruse eelnõu ette nägema võimalust anda abi nende investeeringute rahastamiseks, mille eesmärk on parandada praeguste tootmissüsteemide bioloogilist ja majanduslikku tõhusust, lihtsustamaks uute keskkonnahoidlikumate ja tasuvamate tehnoloogiate kasutamist.

3.5.2.4 Määruse eelnõus tutvustatakse komitee meelest väga olulist akvakultuuri puudutavat uuendustegevust. See näeb ette teatavatel tingimustel majandushüvitise andmist keskkonna kvaliteeti parandavate ja loodust säilitavate akvakultuuride tootmismeetodite kasutamiseks, et saavutada ühenduse eesmärgid kalanduse ja keskkonna alal.

3.5.2.5 Komitee siiski kahtleb, kas on tegelikult võimalik rakendada määruse eelnõu artikli 31 lõiget 4. 2006. aastaks rakenduskava välja töötav liikmesriik ei suuda prognoosida kulusid sissetulekutes, lisakulusid ega rahalise abi vajadust, viimaks ellu järgmise seitsme aasta projekte. Seetõttu teeb komitee ettepaneku artikli 34 lõige 4 välja jätta.

3.5.2.6 Komitee on arvamisel, et fondi toetus rahvatervise ja loomade tervise meetmetele on nõuetekohane nii selles osas, mis puudutab hüvitisi koorikloomade kasvatajatele molluskifarmides saagi kogumise ajutiseks peatamiseks saastuse korral, kui akvakultuuri patoloogiliste ohtude kõrvaldamise rahastamise osas.

3.5.2.7 Samuti leiab komitee, et määruse eelnõu kõlblikkusmeetmed tootmis- ja turustusinvesteeringute valdkonnas on piisavad. Tingimuseks, nagu juba mainiti, on see, et kõnealused meetmed ei kehtiks vaid mikro- ja väikeettevõtete puhul.

3.5.2.8 Komitee on seisukohal, et kõnealuses prioriteetses põhisuunas tuleks selgesti sõnastada ka ettenähtav rahaline toetus kalastustegevuseks maismaa- või sisevetel, mis mõnede liikmesriikide jaoks on peamiseks kalastusveteks.

3.5.3 Kolmas prioriteetne põhisuund näeb ette ühishuvi meetmed. Selles sätestatakse, et fondist võib toetada piiratud kestusega ühistegevusi, mida viiakse ellu käitajate endi aktiivsel toetusel või tootjate või muude juhtimisasutuse tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide poolt ning mis aitavad saavutada ühise kalanduspoliitika eesmärgi. Siiski, vaatamata sellele, et toetuse põhimõtted näevad ette, et käitajad ise võivad võtta meetmeid tarvitusele, on neis ka kirjas, et fondist võib toetada piiratud kestusega ühistegevusi, "mida tavapärasel juhul toetaks eraettevõtte". Pealegi ei sätestata määruse eelnõu II lisas erasektori toetusesaajate rahalist osalust mittetootlikes investeeringutes, mis on ära toodud kõiki kõnealuseid kolmanda prioriteetse põhisuuna investeeringuid hõlmavas "1. rühmas". Seetõttu taotleb komitee, et fondist rahastataks eraettevõtete korraldatud piiratud kestusega ühistegevusi.

3.5.3.1 Komitee tervitab Euroopa Kalandusfondi artiklis 36 ettenähtud fondi toetust ühistegevustele. Neli laiahaardelist tegutsemisliini võimaldavad valida kalandussektori ja akvakultuuride jaoks olulised eesmärgid.

3.5.3.2 Artiklis 37 käsitletud veeloomastiku kaitsmise ja arendamise meetmete osas väljendab komitee muret, et need piirduvad inseneriteaduse alaste meetmetega, näiteks liikuva või püsirajalise paigaldamine eesmärgiga kaitsta ja arendada veeloomastikku või taastada siseveeteed, kaasa arvatud kudemispaigad ja rändliikide rändeteed. Kordagi ei mainita vajadust täiendava teadusliku uuringu järele ega isendite arvu otsest suurendamist. Komitee kutsub fondi üles, et seda laadi tegevuste puhul nõutaks teaduslikku järeluurimist ning võetaks arvesse vajadust toetada teatavate rändliikide isendite arvu suurendamist. Lisaks soovib komitee, et huvitatud eraisikud, kes võiksid saavutada võetud eemärgid, kaasataks nende organisatsioonide nimekirja, kes võivad kõnealust tüüpi tegevusi ellu viia.

3.5.3.3 Kalasadamate investeeringute kaasrahastamine on selgelt kirjeldatud. Komitee leiab, et juba ette nähtud viiele tegutsemisliinile tuleks lisada veel üks, mis näeb ette võraste-majade rajamise ja ülalpidamise merelt naasvatele Euroopa Liidu meremeestele, kes ei ole selle koha, kus laev sadamas on, alalised elanikud.

3.5.3.4 Lähenemine uute turgude edendamisele ja arendamisele võib arvestada Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetusega, kuna Euroopa Kalandusfondi toetus on peamiselt suunatud ühistegevusele, mille eesmärk on muu hulgas kasutada liigselt püütud või vähekasutatavaid liike, parandada toodete kvaliteeti, edendada tooteid, mille valmistamisel kasutatakse väikse keskkonnamõjuga meetodeid, ning tõsta kalandussektori mainet teavituskampaaniate abil.

3.5.3.5 Artiklis 40 käsitletavate pilootprojektide osas on komitee seisukohal, et artiklisse tuleks lisada lõik, millega võimaldatakse uuriva kalanduse pilootprojektide rahastamine, tingimusel, et projekti eesmärk on kalavarude säilitamine ning neis kasutatakse selektiivsemaid meetodeid kui Kalanduse Arendusrahastus praegu ette nähtud.

3.5.3.6 Komitee leiab, et komisjon peaks kõnealusesse põhisuunda kaasama ka teaduslase nõustamise parandamise meetmed, mille kohta komisjon teatistes "Ühenduse kalanduse juhtimise teaduslase ja tehnilise nõustamise parandamine" ⁽⁸⁾ ettepaneku tegi. Kõike seda silmas pidades arvab komitee, et rahastada tuleks nii uurimisereise merel, varude taastamise drastiliste meetmete mõju sotsiaal-majanduslikke uuringuid, sektori teaduslikku hindamist kui ka piirkondlike nõuandekomisjonide tegevust. Teadlaste tegevust tuleks rahastada sarnaselt nõuandekomisjonide liikmetega.

3.5.3.7 Lisaks arvab komitee, et tootjaorganisatsioonide rajamist ja rahastamist tuleks jätkata, nagu seda praegu Kalanduse Arendusrahastus tehakse.

3.5.4 Neljanda prioriteetse põhisuuna — rannapüügipiirkondade säästev areng — toetuse suuruse määratluses nähakse ette, et fondist toetatakse lisaks muudele ühenduse instrumentidele abikõlblike rannapüügipiirkondade elukvaliteedi säästvat arengut ja parandamist. Seejärel selgitatakse, et kõnealune toetus on osa strateegiast, mille siht on toetada üldise kalanduspoliitika eesmärkide rakendamist, võttes eriti arvesse ühise kalanduspoliitika sotsiaal-majanduslikke mõjusid.

3.5.4.1 Suurem osa meetmetest kõnealuse põhisuunise raames on suunatud kalandusest sõltuvate rannikualade taastamiseks, kuna nende areng ei saa jätkuda kalandustegevuse toel. Komitee leiab, et nende piirkondade säästva arengu meetmete rakendamisele, mille eesmärk on edendada kalanduse alternatiivtegevusi, peaks eelnema teadlaste ning mõjutatud piirkonna kalandussektori koostöös läbiviidud põhjendatud teadusanalüüs.

3.5.4.2 Määruse eelnõus nähakse ette, et iga liikmesriik peab lisama oma rakenduskavasse nimekirja piirkondadest, mis on abikõlblikud fondist rannikualade säästva arengu toetuse saamiseks.

3.5.4.3 Põhimõtteliselt sobib selline lähenemine subsidiaarsuse põhimõttega, mida komisjon on alati rõhutanud kui määruse eelnõu nõuetekohase rakendamise elutähtsat osa. Komisjon ise aga nõrgendab seda, kui sätestab, et liikmesriigid peavad määratlema oma abikõlblikud piirkonnad vastavalt mitmetele näitajatele, millest mõned on täiesti ebarealistlikud, eriti see, milles seatakse tingimuseks, et piirkonna rahvaarv ei tohi olla üle 100 000 elaniku. Seetõttu soovib komitee, et nimetatud nõue piirkonna abikõlblikkuse määratlusest välja jäetaks.

3.5.4.4 Kõnealuses küsimuses on komitee seisukohal, et kui komisjon määrab abikõlblikkuse meetmed, saab subsidiaarsuse põhimõtet tulemuslikult rakendada. Komitee kutsub komisjoni üles andma määruse eelnõus liikmesriikidele õigus koostada abikõlblike piirkondade nimekiri oma kriteeriumide alusel.

3.5.4.5 Lõpuks näeb põhisuund ette, et rannapüügipiirkondade säästva arengu toetustegevust peavad asjaomases piirkonnas ellu viima kohalikud avaliku või erasektori koostöörühmad ehk rannikualade tegevusrühmad (CAG).

3.5.4.6 Tegevusrühmad peavad korraldama toetust, järgides tegevuseeskirju, mis tagavad neile halduslase ja rahalise teovõime ning seega kindlustavad, et kavandatud tegevused viiakse ellu edukalt ja läbipaistvalt.

⁽⁸⁾ EÜT C 47, 27.2.2003.

3.5.4.7 Komitee soovib, et tegevusrühmade koosseisu määramisel peaks olema vajalik sotsiaalpartnerite eelnev tunnustus.

3.5.5 Euroopa Kalandusfondi toetust käsitlevate sätete kokkuvõte on ära toodud viiendas, tehnilise abi põhisuunas, mille lõppeesmärk on rahastada komisjoni algatusel või komisjoni poolt ellu viidavaid meetmeid Euroopa Kalandusfondi ettevalmistamiseks, järelevalveks, haldusalaseks ja tehniliseks toetamiseks, auditiks ja kontrolliks. Liikmesriigid võivad teha ettepaneku kasutada oma rakenduskavades samu meetmeid samadel eesmärkidel.

3.5.5.1 Määruse eelnõu seab tehnilise toetuse eelarve piiiriks 0,8 % aastaaraldisest ning liikmesriikide toetuse piiiriks 5 % iga rakenduskava mahust.

3.5.5.2 Komitee kiidab heaks soovitatud abikõlblikkuse meetmed ja rahastamise piiirid.

4. Üldised märkused

4.1 Määruse eelnõus tuuakse ära mitmed üldsätted, mis käsitlevad toetuse tõhusust ja teavitust, fondi rahalist toetust, juhtimist, järelevalvet ja kontrolli, finantsjuhtimist ning Euroopa Kalandusfondi komiteed.

4.1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee nõustub kõigi kirjasolevate sätetega, kuna need tagavad fondi nõuetekohase tegevuse, juhtimise ja läbipaistvuse.

5. Järeldused

5.1 Euroopa Kalandusfondi määruse eelnõu on finantsinstrument, mis täiendab majandamismeetmeid ning kohandab valdkonna tootmisstruktuure vastavalt ühisele kalanduspoliitikale. Seega annab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee Euroopa Komisjoni ettepanekule põhimõttelise toetuse.

5.2 Komitee kiidab heaks määruse rakendamisaaja 1. jaanuarist 2007 kuni 31. detsembrini 2013 ning selle läbivaatuse nõukogu poolt kõnealuse perioodi lõpul.

5.3 Lisaks arwab komitee, et seatud eesmärgid ja üldreeglid abi kohta on väga asjakohased, kuid samas palutakse komisjonil võimalikult suurel määral laiendada subsidiaarsuse põhimõtet, mis annaks liikmesriikidele pädevuse otsustada, millistele konkreetsetele meetmetele oma majandusalaseid pingutusi suunata. Komitee soovib ka veel ühte fondi toetuse lisaeesmärki: kaitsta töökeskkonna head kvaliteeti ning parandada töökoha tingimusi, ohutust ja hügieeni.

5.4 Komitee kardab, et kolm kuud on riiklike strateegiliste kavade väljatöötamiseks liiga lühike aeg, arvestades kava mahtu, partnerite osalemisel tekkivaid raskusi ning mõnede mereriikide piirkondade suurt arvu.

5.5 Mis puutub esimesse prioriteetsesse suunda — meetmed ühenduse kalalaevastiku kohandamiseks –, siis fondi vastuvõetavad meetmed tulenevad nõukogu poolt ühise kalanduspoliitika reformi raames vastu võetud tekstist. Sellegipoolest arwab komitee, et Euroopa Liit peaks endiselt säilitama toimivat ja konkurentsivõimelist kalalaevastikku nii oma majandusvööndi sees kui sellest väljaspool, mis on komisjoni ülesanne. Sellest lähtuvalt kutsub Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee komisjoni üles kaaluma järgmiste muudatuste sisseviimist esimesse prioriteetsesse põhisuunda:

— Riiklike püügikoormuste kohandamise kavasid tuleks rahastada vähemalt neli aastat.

— Kalandustegevuse alalise katkestamise toetus peaks lisaks laevade mahakandmisele hõlmama ka laevade ümbermääramist mittekalandustegevusteks ning nende eksporti kolmandatesse riikidesse ja ühissettevõtetele.

— Laeva mahakandmiseks antava riigiabi suuruse arvutamisel tuleks kasutada õiglasemaid kriteeriume.

— Ohutuskalutlustel tuleks peamootori väljavahetamine kaasata kalalaeva parda investeeringute rahastamisega.

— Asjakohased sotsiaal-majanduslikud meetmed peaksid hõlmama kalandussektoris jäätavate kalurite täiend- ja ümberõppe toetust.

— Toimivat kalalaevastikku tuleks säilitada renoveerimise ja ajakohastamise kaudu seni, kuni kalavarud seda võimaldavad.

5.6 Teise prioriteetse põhisuuna — akvakultuur ning akvakultuuri ja kalandustoodete töötlemine ja turustamine — osas leiab komitee, et selle rakendamiseks tuleks kaasata subsidiaarsuse põhimõte, mis annaks liikmesriikidele pädevuse valida fondi majandusliku toetuse kõige sobivam elluviimine, seades esikohale mikro- ja väikeettevõtete investeeringud. Ainus sellekohane piirang peaks olema see, et esitatud projektid peavad olema majanduslikult ja kaubanduslikult kasulikud, parandamaks ettevõtete konkurentsivõimet.

5.7 Kolmanda prioriteetse põhisuuna — ühishuvi meetmed — osas kutsub komitee fondi üles rahastama piiratud kestusega ühistegevusi, mida pakuvad välja eraettevõtted, ning investeeringuid, mida on vaja ühenduse kalandustegevuse juhtimise teadus- ja majanduslase nõustamise parandamiseks.

5.8 Neljas prioriteetne põhisuund — rannapiirkondade säästev areng — seab üheks abikõlblikkuse kriteeriumiks piirkonna elanike arvu, mis peab olema alla 100 000 inimese. Komitee leiab, et kõnealune tingimus tuleks välja jätta ning kohaldada subsidiaarsuse põhimõtet, mis tunnustab iga liikmesriigi õigust koostada abikõlblike rannapiirkondade nimekirja vastavalt oma kriteeriumidele.

5.9 Komitee tervitab viiendat, tehnilise abi prioriteetset põhisuunist, olles arvamisel, et väljapakutud tegevused ja rahastamispiirangud on sobivad.

5.10 Komitee on seisukohal, et Euroopa Kalandusfond peaks selgesti sõnastama ka ettenähtava rahalise toetuse kalastustegevuseks maismaa- või sisevetel, mis mõnede liikmesriikide jaoks on peamisteks kalastusveteks. Komitee soovib, et nõukogu määruse ettepaneku I jaotise II peatüki artikli 4 punktis e asendataks sõna "järve-" sõnaga "siseveekogude".

5.11 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab täielikult fondi juhtimise, järelevalve ja kontrolli süsteeme, leides, et need on väga sobivad ning vajalikud Euroopa Kalandusfondi tõhusaks tööks.

5.12 Lähtudes kõigist loetletud põhjustest, toetab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee Euroopa Komisjoni määruse eelnõud Euroopa Kalandusfondi kohta, kuid kutsub komisjoni üles võtma arvesse käesolevas arvamuses esitatud punkte.

Brüssel, 11. mai 2005.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee aramus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta"

KOM(2004) 501 (lõplik) — 2004/0170 (CNS)

(2005/C 267/09)

22. oktoobril 2004 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek nõukogu määruseks Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta".

Majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon, mis vastutas komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest, võttis oma arvamuse vastu 15. aprillil 2005. Raportöör oli hr Burani.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis 12. mail 2005 toimunud 417. täiskogu istungil vastu järgmise arvamuse 118 poolt- ja 2 vastuhäälega ning erapooletuid oli 15.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi käsitleva nõukogu otsuse artikkel 9 ⁽¹⁾ näeb ette, et komisjon peab enne 1. jaanuari 2006 teostama **Euroopa ühenduste** ajavahemikuks 2007–2013 mõeldud **omavahendite süsteemi üldkontrolli** ja esitama vajadusel asjakohased ettepanekud. Euroopa Parlament nõudis selgesõnaliselt liikmesriikide rahaliste osamaksete kriteeriumide ülevaatamist. Nimetatud ülesande raames koostaski komisjon nõukogu nõusolekul ettepaneku, mida käesolev aramus käsitleb. Komisjonile antud ülesanne on keerukas temaatika tehnilise iseloomu, eelkõige aga poliitiliselt tundlike aspektide tõttu, mis tulenevad liikmesriikide omavahelistest suhetest ning samuti valitsuste ja kodanike vahelistest suhetest.

1.2 Dokumendi tehniline osa on riigi rahandustundvale inimeselegi kohati raskesti mõistetav. Ent tuleb tunnustada komisjoni panust selles, et ettepanekus on vähemalt püütud materjali esitada nii, et erialainimesed saaksid seda analüüsida ja

otsustajad saaksid sellest aru. Ettepanekule lisatud aruanne ⁽²⁾ selgitab praegust omavahendite süsteemi ning erinevate valiku- võimaluste eeliseid ja puudusi. Tehnilises lisas ⁽³⁾ on toodud ökonomeetriselised aspektid asjakohaste raamatupidamisalaste, matemaatiliste ja majanduslike üksikasjadega.

1.3 Komitee soovib seega keskenduda aspektidele, mis otsestest puudutavad **õiglaseid osamakseid** ning **mehhanismide tulude ja kohustuste jagamiseks** liikmesriikide vahel. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on teadlik tõsiasjast, et vaadeldava teema puhul võib raskestimõistetavatest tehnilistest üksikasjadest tuleneva mõju majanduslik või poliitiline tähendus mõnikord olla raskesti äratuntav. Lisaks on keerukas "õiglase"

⁽¹⁾ EÜT L 253, 7.10.2000, lk 42.

⁽²⁾ KOM(2004) 505 (lõplik).

⁽³⁾ KOM(2004) 505 (lõplik), II kd.

omavahendite süsteemi mõiste ühene määratlemine, sest see hõlmab nii objektiivseid kui subjektiivseid aspekte. Kui näiteks heaolutaset on võimalik mõõta, siis ELi liikmeks olemise eelised on seevastu raskesti hinnatavad. Lõpptulemus sõltub sellest, kuivõrd õnnestub nõukogu läbirääkimistel — mis võivad osutada keerukateks — jõuda tasakaaluni.

1.3.1 Kavandatud lahenduste kvaliteedi määrab, kuivõrd osutub võimalikuks leida **õiglane tasakaal kahe põhimõtte vahel**. Üheks põhimõtteks on „**õiglane kasu**”, mille kohaselt iga liikmesriik eeldab, et tema panus on proportsioonis saadavate hüvedega, mis aga ei ole alati kvantitatiivselt mõõdetavad, kuna tulenevad otseselt riigi ELi liikmeks olekust. Teine põhimõte on **solidaarsuspõhimõte**, mis nõuab liikmesriikidelt paindlikkust suuremate soodustuste tegemisel või vähema nõudmisel kogu ühenduse huvidest lähtuvalt. Samuti tuleb silmas pidada, et kuigi kõnealused põhimõtted on üldiselt tunnustatud, tõlgendatakse neid vastavalt individuaalsetele väärtustele. Iga riigi valitsus on esmajoones huvitatud **oma rahaliste vahendite** kindlustamisest ja teab, et **avalik arvamus** on otsustamisel tihtipeale olulise kaaluga. Üksmeele saavutamine kõiki osapooli rahuldaval tasemel sõltub sellest, kas jõutakse lahendusteni, mille aluseks on tõeline „finantsföderalism”.

2. Praegune olukord

2.1 **Omavahendite** omamine on Euroopa Liidu eripära ja rõhutab muuhulgas ühendust kui iseseisvat isikut. See tähendab, et ühendusel peavad olema **oma rahalised vahendid, mis on liikmesriikidest sõltumatud**. Seega võib ühenduse omavahendeid määratleda kui ühenduse eelarve rahastamiseks määratud tulused, millele ühendusel on automaatselt õigus ja mis ei vaja enam liikmesriikide valitsuste täiendavat heakskiitu.

2.2 Berliini kohtumisel 24. ja 25. märtsil 1999 sõnastas Euroopa Ülemkogu põhimõtted, mille järgi ühenduse omavahendite süsteem peaks olema „õiglane, läbipaistev, tasuv ja lihtne ning põhinema kriteeriumidel, mis väljendavad parimal viisil iga liikmesriigi suutlikkust anda sellesse oma panus”. Kõnealuse põhimõtte vastu, mis on selgelt arusaadav, on eksitud korduvalt ning mitmeti.

2.3 Nõukogu otsus omavahendite süsteemi kohta pärineb 21. aprillist 1970. Otsust muudeti 24. juuni 1988. aasta otsusega, millesse see inkorporeeriti, ning lõpuks muudeti seda Euroopa Ülemkogu istungil Berliinis 1999. Praegu võib jaotada omavahendid kolme kategooriasse:

— **traditsioonilised omavahendid**: eelkõige **tolli- ja põllumajandusmaksud**;

— **käibemaksu-omavahendid**: algselt 1 %ne, kuid hiljem korrigeeritud maks riikliku käibemaksu tuludest, mis arvutatakse „teoreetiliselt” ühtlustatud statistilisel alusel, mis proportsionaalne liikmesriigi rahvamajanduse kogutuluga;

— Kõnealusel maksul ei ole ülemmäära liikmesriikidele. Küll aga on ülemmäär, mis seab ühenduse omavahendite **kogusumma** piiriks 1,24 % ELi rahvamajanduse kogutulust.

2.3.1 Aastal 1996 koosnes **70 % ELi sissetulekust traditsioonilistest ja käibemaksu-omavahenditest**. Aastal 2003 langes mõlema kategooria osakaal 38 %ni. Komisjoni arvutuste kohaselt **väheneb nimetatud osakaal 26 %ni** aastatel 2004 ja 2005. Kui kõnealune osakaal **pidevalt väheneb**, siis vastukaaluks suureneb rahvamajanduse kogutulul põhinevate omavahendite (nn **neljas tuluallikas**) osakaal.

2.4 Neljanda tuluallika mehhanismi muudeti nõukogu 7. mai 1985. aasta otsusega, milles tunnistati, et Ühendkuningriigi osamaks ületab riigi osamakselise suutlikkuse. Lepiti kokku, et Ühendkuningriigile hüvitatakse tema netomaksetest kaks kolmandikku. Nimetatud otsust **muudeti hiljem mitu korda** ja komisjon leiab, et seetõttu muutus mehhanism üha keerukamaks ja vähem läbipaistvaks.

2.4.1 Euroopa Ülemkogu tegi otsuse mehhanismi kohandamiseks juba Fontainebleau kohtumisel 1984. aastal. Toonane üldist laadi sõnastus viitas **üldisele põhimõttele**, mille järgi iga liikmesriigil, mille eelarvekoormus on liiga suur võrreldes riigi suhtelise jõukusega, on õigus selle **korrigeerimisele selleks sobival ajal**. Korrigeerimine sai ainsa liikmesriigina võimalikuks Ühendkuningriigis pärast Fontainebleaus tehtud otsust ja see ei ole tänaseni muutunud. Aastatel 1997–2003 maksti Ühendkuningriigile tagasi keskmiselt 4,6 miljardit eurot aastas. Komitee küsib, millele viitab mõiste „sobiv aeg”, mis näib viitavat ajutisele meetmele, mida perioodiliselt üle vaadatakse (mida ei ole seni toimunud). Samuti küsib komitee, kas Ühendkuningriigi kõrval oleksid ka teised riigid saanud omal ajal korrigeerimis-meetmeid kasutada.

2.4.2 Mõiste „**ülemäärane eelarvekoormus**” tuleneb osaliselt asjaolust, et **Ühendkuningriigil** oli toona ühenduse väikseim rahvamajanduse kogutulu elaniku kohta (*). Kui Euroopa keskmiseks võtta 100, siis Ühendkuningriigi rahvamajanduse kogutoodang oli 90,6 võrreldes Itaalia 92,6, Prantsusmaa 104 ja Saksamaa 109,6ga. Tänapäevaks on olukord pöördunud: 2003. aasta statistika järgi edestavad Ühendkuningriik ja Taani 111,2ga Prantsusmaad (104,2), Saksamaad (98,6) ja Itaaliat (97,3). Olulisel määral arvestati tõsiasjaga, et Ühendkuningriik

(*) Vt komisjoni dokument KOM(2004) 501 (lõplik), tabel 1.

pidi tasuma väga suurel käibemaksu baasil arvatud osamakset ja sai suhteliselt kasinaid põllumajandus- ja regionaaltoetusi. Selle tulemusena kerkis Ühendkuningriik esile kui ühenduse eelarve **suurim netorahastaja**. Ebavõrdne olukord vajas korrigeerimist, mida ka tehti.

2.4.3 Ühendkuningriigi tagasimaksed jaotati ja jaotatakse teiste liikmesriikide vahel vastavalt nende rahvamajanduse kogutoodangule, kusjuures Ühendkuningriik jäetakse loomulikult arvestusest välja. Rahvamajanduse kogutoodangu suhtarvu arvestamist **muudeti oluliselt** aastal 1999, mil neljale (suhtarvus) olulisemale netorahastajale (Saksamaa, Holland, Austria ja Rootsi) tehti **75 %line soodustus** nende maksest. Uue osamaksesüsteemi tulemusena kannavad Prantsusmaa ja Itaalia ühiselt 52 % Ühendkuningriigi tagasimaksete summast.

2.4.4 Juhul, kui praegune süsteem jääb jõusse, tekib 2007–2013 finantsprognoosi alusel paradoksaalne olukord: Ühendkuningriigile tehtav tagasimaks kasvaks keskmiselt 50 % ja seega oleks Ühendkuningriik **väikseim netorahastaja**, samal ajal kui teiste liikmesriikide, sealhulgas ka uute liikmesriikide koormus tõuseb oluliselt ⁽⁵⁾. Samuti arvab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee, et tulenevalt ettepanekust laiendada süsteemi kohaldamist teistele riikidele (vt punkti 3.6) tuleb eeskirju muuta. Seetõttu tuleb **korrigeerimiskord — kui seda üldse vaja on (vt punkti 3.6.4) — siiski üle vaadata**, mida komisjon ka teha kavatseb, ja asendada see õiglaste ja läbipaistvate lahendustega, mis vastaksid Fontainebleau kriteeriumidele.

3. Komisjoni ettepanek — märkused peamiste artiklite kohta

3.1 **Artikkel 2: omavahendid.** Artikli 2 lõike 1 punktiga a säilitatakse praegune süsteem, lisatud on mõned muutused. **Esimese kategooria omavahendid (traditsioonilised omavahendid, vt punkt 2.3)** on peamiselt impordimaksud, lisatasud, täiendavad summad või hüvitissummad, ühise tollitariifistiku tollimaksud ja muud tollimaksud kaubanduses mitteliikmesriikidega ja muud suhkruturu ühise korralduse raames sätestatud tollimaksud. Liikmesriigid jätavad endale **sissenõudmiskuludena** 25 % võlgnetavast summast. Tuluallika nii suur vähendamine nõuab selgitust. Algselt oli kõnealune määr 10 % ja 1999. aastal tõsteti see 25 %le, mil seda määratleti esmakordselt “sisseenõudmiskuluna”. On selge, et tegemist oli ebatüüpilise korrigeerimisega, millest said kasu peamiselt Madalmaad ja Ühendkuningriik: see viitab, et menetluskord ei ole piisavalt läbipaistev.

3.1.1 **Traditsiooniliste omavahendite** summa suhe ELi kogutuludesse **langeb pidevalt**. 19 %lt aastal 1996 on see langenud 13 %le aastal 2003 (siin toodud andmed pärinevad komisjoni aruandest “Euroopa Liidu rahastamine” ⁽⁶⁾). Selleks et koguda vajalikku statistikat, mille põhjal arvestada liikmesriikide osamaksed, on vaja sama suuri ressursse ja rahalisi väljaminekuid ka madalamate tollimaksude korral.

⁽⁵⁾ KOM(2004) 501 (lõplik), tabel 4.

⁽⁶⁾ KOM(2004) 505 (lõplik).

3.1.1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee küsib, kas on **tõesti otstarbekas** jääda senise osamaksete süsteemi juurde. Vahest oleks õigem süsteemi rakendamist oluliselt vähendada ja asendada see rahvamajanduse kogutulu määra kohandamisega. Samuti märgib komitee, et komisjon on võtnud hoopis teise suuna, mis põhineb eeldusel, et maksutulu kuulub automaatselt Euroopa Liidule, ning komisjon ei kavatse kõnealust suunda muuta, eelkõige kuna enamus liikmesriike näib seda toetavat.

3.2 Artikli 2 lõike 1 punktis b nähakse ette **ühtne määr** kõigile liikmesriikidele **ühtlustatud** käibemaksubaasi suhtes. Käibemaksubaas ei tohi ületada **ühegi liikmesriigi puhul 50 % rahvamajanduse kogutulust**. Artikli 2 lõikes 4 kehtestatakse ühtseks määraks 0,30 %. Kõnealuse tuluallika **suhtelise osatähtsuse vähenemine** ühenduse eelarves on märkimisväärt: 51,3 %lt aastal 1996 langeb osakaal prognoosi kohaselt aastatel 2004 ja 2005 u 14 %le.

3.2.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on korduvalt kritiseerinud käibemaksusüsteemi, sest sellega kaasnevad traditsiooniliste omavahenditega võrreldes **veelgi suuremad maksukogumis-, haldamis- ja kontrollimiskulud**. OLAFi andmetel hoitakse kõige enam kõrvale just käibemaksu tasumisest ning see avaldab kahjulikku mõju ka ühenduse eelarvele (mida tasakaalustab rahvamajanduse kogutulul põhineva osamakse suurendamine).

3.2.2 **Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee esitab ka siin küsimuse**, kas on otstarbekas kõnealuse tuluallika säilitamine, mida komisjon paistab eelistavat, kuigi planeerib seda ümber kujundada tõeliseks maksuallikaks, nagu algselt kavandatud. Rahvamajanduse kogutulul põhinevate omavahendite protsendimäär peaks olema võimalik kohandada nii, et käibemaksutulul põhinevad omavahendid asendatakse rahvamajanduse kogutulul põhinevate omavahenditega. Kuna käibemaksutulu on võrreldav rahvamajanduse kogutulu osaga, ei tohiks see osamaksete jaotumist liikmesriikide vahel märkimisväärselt muuta. Statistilised arvutused ja käibemaksul põhineva osamakse kogumine ühenduse omavahendite jaoks osutuks üleliigseks. Eespool nimetatud aruandes Euroopa Liidu rahastamise kohta (vt punkt 3.1.2) kaalus komisjon tegelikult võimalust käibemaksu-omavahenditest loobumiseks, aga võttis vastu vastupidise otsuse.

3.2.2.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on teadlik vaadeldava temaatika keerukusest, aga on siiski arvamisel, et enne lõplikku otsustamist tuleb põhjalikult uurida kõnealuse tuluallika olemust ja paljusid puudusi, ning on juba teinud mitu selleteemalist analüüsi. Lisaks eelmises punktis toodud argumentidele peaks arvestama, et käibemaksu-osamakse on aastakümneid olnud ajutine süsteem.

3.3 Artikli 2 lõike 1 punkt c on komisjoni ettepaneku olulisim osa. Selles tehakse ettepanek kohaldada kõikide **liikmesriikide rahvamajanduse kogutulu** summa suhtes määra, mis määratakse kindlaks eelarvenetluse kohaselt. Eelarvenetlus on spetsiifiline valdkond, mille kohta Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee ei soovi seisukohta võtta. Komitee rõhutab siiski, et kõnealuse osamaksuallika osakaal pidevalt kasvab võrreldes teiste tuluallikatega ning sellega kaasnevad kõige väiksemad halduskulud. Komisjon osutab oma ettekandes, et halduskulud on vaid üks kriteerium, mida tuleb arvestada, ega ole tingimata tähtsaim. Komitee võtab öeldu teadmiseks, toonitades, et eelarveküsimustes ohverdatakse põhimõttekindlus tihti kokkuhoiuvajadusele.

3.4 Kolm eespool nimetatud tuluallikat (artikli 2 lõike 1 punktid a, b ja c) moodustavad kogumi, mida täiendab artikli 2 lõikes 2 nimetatud "tulu võimalikest uutest maksudest" ja mis võib aastast aastasse oluliselt erineda. Nõukogu ja komisjon on juba pikemat aega arutanud, **kas säilitada senine süsteem või mitte**. Eespool nimetatud aruandes Euroopa Liidu rahastamise kohta (?) püüab komisjon leida **optimaalset struktuuri**. Sealjuures lähtub ta **kolmest võimalusest**: senise süsteemi säilitamine, ainult rahvamajanduse kogutulul põhineva maksubaasi kasutamine või peamiselt maksutuludel baseeruva süsteemi sisseviimine. Tõenäoliselt tegeletakse küsimusega 2005. aastal ja jõutakse ka lõpliku lahenduseni. Komitee loodab, et teda teavitatakse edasistest arengust, ja hoiatab senistes uuringutes ilmnunud tendentsi eest, et valitakse üksnes tehniline ja raamatupidamisalane lähenemisviis, mis ei arvesta otsuste poliitiliste aspektidega.

3.4.1 Üks võimalikest variantidest, mida on pakutud eelmises punktis nimetatud "tulu võimalikest uutest maksudest" all või isegi alternatiivina käibemaksu-omavahenditele, on maksu saasteaineid tekitavatele energiaallikatele. Kõnealune tulu läheb ühenduse eelarvesse, aga on sihtotstarbeliselt suunatud keskkonna parandamisele. Komitee on nimetatud lahenduse vastu, niikaua kui puudub eeskiri, mis annab õiguse osamaksude sihtotstarbelisteks assigneeringuteks. Lisaks välistab rahvusvaheline poliitiline olukord otsused, mis võivad edasist dünaamikat mõjutada.

3.5 Artikkel 3: vahendid ja kohustused. Artiklis 3 kehtestatakse **ülemmäär omavahendite tuluallikatele: maksete assigneeringuteks mõeldud omavahendite ülemmäär on 1,24 % liikmesriikide rahvamajanduse kogutulust** ja kohustuste assigneeringuteks mõeldud omavahendite ülemmäär on 1,31 % samast summast. Tasakaalustamine peaks toimuma teist liiki sissetulekute abil. Mis puutub kohustustesse, siis aruteludes liikmesriikidega selgus erinevate meetodite olemasolu finantsperspektiivis ettenähtud ülempiiri arvestamiseks. Küsimuse lahendus sõltub tasakaalust, mis saavutatakse kahe erineva seisukoha vahel. Ühed pooldavad komisjoni tugevamat rolli ja sotsiaal-

jandusliku edukuse saavutamiseks ambitsioonikamaid programme, mis eeldavad uusi ja mahukaid tuluallikaid. Teised pooldavad suuremat autonoomiat liikmesriikidele ja konsolideerimispoliitikat, mis tähendab aga tulude jäämist samale tasemele või koguni vähenemist (mis on ebatõenäoline). Eelkõige tuleb silmas pidada uute liikmesriikide probleeme. Tulevased suundumused on suuresti määratud kahe mõiste aktsepteerimisega — **üleilmne solidaarsus** ja **üleilmne areng**. Kõnealuseid mõisteid on lihtne kirjeldada, aga palju raskem eelarvetehniliselt ellu viia.

3.6 Artikli 4 lõige 1: üldine korrigeerimiskord. Artikli 4 lõikes 1 kehtestatakse Ühendkuningriigi suhtes tehtud Fontainebleau otsus *üldise korrana*. Seega laiendatakse üldist korrigeerimiskorda **kõigile liikmesriikidele**, mille **eelarvetasakaalu negatiivne hälve** ületab teatud protsenti riigi rahvamajanduse kogutulust. Ettepanekus ei täpsustata lävitaseme määra, seletuskirjas märgitakse selleks aga **-0,35 % rahvamajanduse kogutulust**. **Korrektsoonide kogusumma ei tohi ületada tagasimaksete maksimaalset võimalikku kogumahtu**. Nõukogu sätestab EÜ asutamislepingu artikli 249 lõikes 2 kehtestatud korra alusel rakendusmeetmed korrektsoonide ja nende rahastamise arvutamiseks. Korrektsoonid arvutatakse **iga liikmesriigi tehtud maksete ja saadud vahendite kogusummade erinevuse alusel, mis korrutatakse eraldatud kogukuluga**. Kui tulemus on positiivne, siis korrutatakse see **tagastusmääraga, mis moodustab maksimaalselt 66 % kogumaksetest, ja vajadusel vähendatakse tulemust nii, et ei ületataks tagasimaksete maksimaalset võimalikku kogumahtu**. Lõpuanalüüsis on valemist raske aru saada ja veelgi raskem on selle tulemust tõestada. Kui see pole järjekordne näide läbipaistvuse puudumisest, siis viitab see kindlasti lihtsustamisvajadusele.

3.6.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tõdeb, et punktis 2.4.1 tõstatatud küsimused ja punktis 2.4.4 esitatud ettepanekud on tegelikult leidnud komisjoni ettepanekus kajastamist sel määral, et nüüd on kõigile kättesaadav menetlus, mis seni oli tähtajatult ainult ühe liikmesriigi eelis (kuigi põhjendatult). Komitee märgib, et "**ülemäärase rahastamiskoormuse**" mõiste on muudetud **matemaatilise raamatupidamisalaseks küsimuseks**. Sellega saab vältida subjektiivseid väärtushinnanguid, kuid teisalt ei ole võimalik hõlmata **rohkem kvalitatiivselt mõõdetavaid** aspekte, nagu konkurentsivõime, sotsiaalkaitse tase ja varimajandus lisaks sissetuleku arvestamisele elaniku kohta. Teisalt tekiks üldise mehhanismi raames muude aspektide arvestamisega oht, et juurutatakse läbipaistvuse nõudele vastukäivaid subjektiivseid vaatekohti — seda vaatamata tõsiasjale, et riigi tegelik olukord ei ole üksnes arvuliselt väljendatav. Nõnda ei ole muud võimalust, kui nõustuda üldise korrigeerimiskorraga, teades, et see ei anna alati optimaalseid tulemusi.

(?) KOM(2004) 505 (lõplik).

3.6.2 Artikli 4 lõikes 1 pakutud lahenduse eelis on, et kõrvaldatakse korrigeerimiskorra rahastamiseks liikmesriikide otsesed maksed ja neid finantseeritakse ELi eelarvest. Nii kõrvaldatakse loogikareeglitele vasturääkiv ja ebapiisavalt läbipaistev süsteem. Komisjoni põhjenduses on rohkesti kohati raskesti mõistetavaid arvutusi ja seletusi, mis selgitavad otsuse ettepaneku ulatust. Nii näiteks selgitatakse, et kui lävitaseme määrana kohaldatakse -0,35 % rahvamajanduse kogutulust, siis **on brutokorreksioonide kogumaht eeldatavasti keskmiselt 7 miljardit eurot**. Komisjon arvab, et kui üldist korrigeerimiskorda juurutatakse samal ajal, kui muudetakse rahastamiseskirju, siis teeb see *praeguse süsteemi raames* korrektsioonide mahu võrdlemise keeruliseks. Kui ettepanekus esitatud süsteem ja parameetrid võetakse vastu, siis saadakse komisjoni arvutuste järgi kvantitatiivsed tulemused, mis esitatakse võrdlevates tabelites, kus on toodud erinevad võimalused ja mis esitatakse liikmesriikidele hindamiseks ja otsuste langetamiseks. Komitee ei pea end pädevaks kõnealuse keeruka materjali üksikasju kommenteerima.

3.6.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib välja tuua kaks aspekti, mis võivad muuta üldise korrigeerimiskorra küsitavaks. Esiteks on kord **jäik ja ajaliselt määratlemata**. Võib osutada ohtlikuks eeskirjade tegemine hetkeolukorda arvestades, mis tulevikus võib avalduda sootuks teisiti. Seda tõestab hästi stabiilsuse ja kasvupakti näide. Teiseks ei näi mõistlik nõuda liikmesriikidelt osamakseid, mida hiljem muudetakse korrigeerimiskorra abil. Ennemini võiks neid läbipaistvuse huvides nimetada "tagasimakseteks".

3.6.4 Lõpuks tuleb Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee meelde ühte oma hiljutist arvamust⁽⁸⁾, milles avaldab tõsist kahtlust üldise korrigeerimiskorra institutsionaliseerimise suhtes ning küsib, kas "korrektsiooni" kontseptsiooni ei tuleks muuta põhimõtteliselt, muutes üldise korrigeerimiskorra **osamaksete määramise kriteeriumite lahutamatuks koostisosaks**. See tähendab, et üldise korrigeerimiskorra raames soovitud parameetreid tuleks kohaldada liikmesriikide osamaksete arvutamisel. Komisjon juba rakendab kõnealust korda praktikas, aga selle peaks ka vormistama. Sealjuures tuleks ette näha ka kord tingimuste regulaarseks ülevaatamiseks — näiteks iga seitsme aasta tagant.

3.7 Artikli 4 lõike 2 punkt a: **Ühendkuningriigi korrekt-sioon**. Kõnealune lõik sisaldab **üleminekumeetmeid**, mille kohaselt Ühendkuningriik säilitab artikli 4 lõike 1 kohaldamisest tulenevatele korrektsioonidele lisaks Fontainebleaus antud õigused. Kõnealust makset tuleb siiski aastani 2011 sammhaaval vähendada: 2008. aastal on see 2 miljardit eurot, 2009. aastal 1,5 miljardit eurot, 2010. aastal 1 miljard eurot ja 2011. aastal 0,5 miljardit eurot. Kõnealuseid makseid ei arvestata üldises korrigeerimiskorras ja praktikas **jätkatakse nende rahastamist praegu kehtiva finantskorra kohaselt**, mille järgi

⁽⁸⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 15. septembri 2004. aasta arvamus komisjoni teatise kohta nõukogule ja Euroopa Parlamendile "Kujundades meie ühist tulevikku. Laienenud Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvevahendid 2007–2013", ELT C 74, 23.03.2005, punkt 5.5.1.

Ühendkuningriik rahastamises ei osale ja Saksamaa, Hollandi, Austria ja Rootsi osa on piiratud 25 %ga nende tavalisest osamaksest (vt punkt 2.4.3 ja 2.4.4). Komisjoni seisukohalt peaksid uued rahastamismeetmed, mille kohaselt rahastamist vähendatakse järgjärguliselt neljas etapis, **pehmemadama üldise korrigeerimiskorra mõju Ühendkuningriigile**. Ühendkuningriik sai perioodil 1997–2003 netotagasi makseid keskmiselt 4,5 miljardit eurot aastas. Üldise korrigeerimiskorra raames saaks riik aastas keskmiselt 2,1 miljardit eurot. Soovitud ülemineku-meetmed annaksid keskmiseks aastamakseks 3,1 miljardit eurot (Fontainebleau pluss üldine korrigeerimiskord).

3.7.1 Komisjoni ettepanek on silmnähtavalt mitmesuguste elementide seoste arvestamise tulemus, mis peab silmas eelnevaid käike, vajalikku läbipaistvust ja poliitilist otstarbekust. Pole esimene kord, kui lepitakse kokku ühiste eeskirjade erandis — seda tunnistavad nii vanad kui uued ühinemislepingud. Väljaspool seisvale ja asjast puutumata vaatlejale võib kõnealuste eeskirjade heakskiitmine tunduda raske. Ent reaalsus, millega me arvestama peame, võib veenda otsustajaid pakkuma *tasakaalustatud lahendusi, mis on eelkõige läbipaistvad ja hästi põhjendatud*. Kõnealusel juhul ei piisa üksnes tasakaalu leidmisest punktis 1.4 nimetatud **õiglase kasu ja solidaarsuse** vahel, vaid läbirääkijatel peab olema **eriline poliitiline vaist**, et arvestada Euroopa avaliku arvamusega, seda eelkõige uutes liikmesriikides.

3.8 Artikli 4 lõike 2 punkt b: **üldise korrigeerimiskorra järkjärguline sisseviimine**. Üldise korrigeerimiskorra eeskirja järgi toimub tagastusmäära suurendamine järk-järgult: 66 %ne maksimaalne tagastusmäär vastavalt neljanda artikli esimesele lõigule (vt punkt 3.6) tuleb kasutusele alles aastast 2011. Aastal 2008 on tagastusmäär 33 %, aastatel 2009 ja 2010 tõuseb see 50 %le ning jõuab maksimumini 2011. aastal. Komisjoni arvates on kõnealune meede vajalik selleks, et **"tasakaalustada Ühendkuningriigile kavandatavatest lisamaksetest tulenevaid suurenenud kulusid**, eesmärgiga piirata üleminekupeeri-oodi jooksul üldiseid rahastamiskulusid." See on selge märk Euroopa ees seisvatest raskustest, mida ei või Euroopa kodanike eest varjata. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee saab vaid rõhutatult korrata punktis 3.7.1 esitatud märkusi.

3.9 Artikkel 5: **korrektsioonide arvestamise menetlus**. Korrekt-sioonimaksete rahastamisel osalevad kõik liikmesriigid vastavalt oma osale ELi rahvamajanduse kogutulus. **Korrektsioonimaksed tehakse liikmesriigile riigi osamaksete vähendamise teel. Kõigi liikmesriikide kantavad kulud** lisatakse osamaksetele, mida riigid peavad tasuma määra kohaselt, mis põhineb kõigi liikmesriikide rahvamajanduse kogutulu summal. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee hoidub siinkohal kommenteerimast: kui kord on juurutatud, siis saab seda vaevalt teisiti rakendada.

3.10 Artiklid 6, 7 ja 8: omavahendite mitteamvutuslikud menetlused. Ka see eeskiri ei vaja erilisi märkusi, sest vastab avaliku sektori arvepidamise üldistele põhimõtetele, nagu keeld suunata tulused konkreetsete kulude katteks, eelarveülejääkide ülekandmine järgmisse eelarveaastasse, omavahendite sissenõudmise kord.

3.11 Artikkel 9: omavahendite struktuuri muutmine. Kui kõnealune artikkel vastu võetakse, võtab komisjon sellega endale kohustuse esitada ettepanek **tõeliselt maksupõhiste omavahendite** kasutuselevõtmiseks alates 1. jaanuarist 2014.

3.11.1 Eespool nimetatud aruandes Euroopa Liidu rahastamise kohta ⁽⁹⁾ käsitletakse sama küsimust põhjalikumalt. Lühidalt: komisjon kaldub oluliselt vähendama rahvamajanduse kogutulul põhinevat omavahendite rahastamisallikat ja suurendama vastavalt maksupõhist rahastamisallikat. Oluliselt lihtsustades on äratuntavad **kolm võimalust**: energiatarbimisel põhinev maks, käibemaks, mis põhineb tegelikul (mitte statistilisel) tulul, ja ettevõtte tulumaksul põhinev maks. Eelis neljanda tuluallika osalisel asendamisel maksupõhise omavahendite süsteemi ees oleks komisjoni hinnangul (aruande punkti 4.1 alapunkt 3) see, et **Euroopa Liit muutuks kodanikele nähtavamaks ja loodaks tugevam side kodanikega**. Praeguse süsteemi järgi, kus neljas tuluallikas on peamine, kalduvad liikmesriigid ja eelkõige netomaksjad nägema ühenduse poliitikat ja algatusi üksnes oma riiklike eraldiste valguses, millega kaasneb oht, et ühenduse poliitika olemus ja lisaväärtus jäävad tähelepanuta.

3.11.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kordab ülal esitatud märkuseid kõnealuse aruande kohta, mis nõuab eritähelepanu. Komitee arvates pakub kõnealune dokument vaid esmase ülevaate ja vajaks edasist arutelu. Soovimata põhjalikumalt analüüsida eespool nimetatud kolme maksupõhise omavahendite süsteemi varianti (millest esimene tuleb ilmselt kohe alguses kõrvale jätta ⁽¹⁰⁾), peab komitee vajalikuks pöörata tähelepanu eespool esitatud komisjoni märkusele, mis selgelt põhjendab artiklit 9. Komisjon usub, et **kodanikele otseste "Euroopa maksu" kehtestamine tugevdaks sidet kodanike ja Euroopa vahel ja muudaks Euroopa Liidu nähtavamaks. Ent tulemus võib osutuda vastupidiseks**. Komisjoni kriitika — millega komitee nõus on — mis on suunatud liikmesriikide suhtumisele, võib siis analoogiliselt kehtida ka kodanike kohta.

⁽⁹⁾ KOM(2004) 505 (lõplik), 14.7.2004.

⁽¹⁰⁾ Energiatarbimisel põhinev maks oleks iganenud praeguse ja tulevase olukorra taustal. (Vt Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust Euroopa Liidu maksupoliitika kohta: prioriteetid tulevaste aastateks; EÜT C 48, 21.2.2002, punkt 3.1.2.1.1. Seoses energiatarbimisel põhineva maksuga keskkonna kaitseks on komitee korduvalt välja toonud, et ökomaksude sisseviimine ei tohi viia Euroopa ettevõtete konkurentsivõime vähenemisele ja töökohtade kaotusele, eriti energiamahukates sektorites.)

3.11.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võtab teadmiseks, et komisjoni eesmärgiks ei ole maksude suurendamine. Pigem soovib komisjon teha selgelt arusaadavaks, milline osa maksumäärast on mõeldud liikmesriikide maksuametitele ja milline osa ELi omavahenditeks. Vaatamata kõnealusele selgitusele äratub pakutud lahendus komitees kahtlusi. Selge viitamine "Euroopa maksule" võib suurendada läbipaistvust, ilma et maksumaksja kogukoormus tõuseks. Teisest küljest ei saa varjata, et paljud kodanikud on ikka vastu ühise Euroopa idee või heal juhul ei ole sellest piisavalt teavitatud. Euroopa maksu kehtestamine võib tuua kaasa veelgi, olgugi et põhjendamatuid, argumente selle vastu.

3.12 Eelmise lõiguga lõpevad Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee märkused komisjoni dokumendi kohta. Ent komitee soovib anda oma panuse teema edasisse analüüsi, suunates otsustusorganite tähelepanu veel mõnele kaalutlusele. Komitee arvates oleksid läbipaistvad ja koheselt ellu viidavad lahendused järgmised:

— brutoosamakse, mis põhineb rahvamajanduse kogutulul inimese kohta: Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tõstatas kõnealuse küsimuse juba oma arvamuses komisjoni teatise kohta nõukogule ja Euroopa Parlamendile "Kujundades meie ühist tulevikku. Laienenud Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvevahendid 2007–2013" ⁽¹¹⁾;

— netoosamakse, mis arvutatakse brutoosamakse alusel ja korrigeeritakse üldise korrigeerimiskorra järgi, mis muutuks seega osamaksete süsteemi lahutamatuks osaks ja väldiks edasisi tagasimakseid ja korrigeerimisi.

Kuigi kõnealune lähenemine jätab küll võimalikuks edasised kohandused ja korrigeerimised, on selle eeliseks see, et see peegeldab iga riigi hetkeolukorda ja samas ennetab vajadust muuta osamaksete struktuuri.

4. Kokkuvõtvad märkused

4.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on teadlik tõsiast, et lõpliku ja kindlasti poliitilistest kaalutlustest mõjutatud otsuse langetavad liikmesriigid. Komitee — esindades kodanikuühiskonda, st neid, kes lõpuks kannavad ELi eelarvesse laekuvate maksete koormat —, teeb oma soovitusel ja ettepanekud lootuses, et nendega arvestatakse.

⁽¹¹⁾ ELT C 74, 23.03.2005, punkt 5.5.

4.2 Kodanikuühiskond ja seeläbi ELi kodanikud tõdevad, et ELi omavahenditesse tehtavate osamaksete süsteem on vähe tuntud, ja mis veelgi olulisem, ei ole piisavalt **läbipaistev**. Veelgi vähem läbipaistvam oleks sooritatud osamaksete tagasimaksmist reguleeriv üldine korrigeerimiskord, kus maksmine toimub teiste liikmesriikide arvel, mitte ühenduse eelarvest. Kui tõesti on eesmärgiks Euroopa ja kodanike lähendamine, siis peavad liikmesriigid teadvustama neil lasuvat sellekohast vastutust seoses selle sageli taaskinnitatud eesmärgiga: suhtlus kodanikega olgu selge sõnumi ja keelega. See on vähem komisjoni

kui liikmesriikide valitsuste ülesanne, sest vaid nemad saavad oma kodanikega suhelda viimaste meelsust ja vajadusi tundes. Vastutus Euroopa Liidu usaldatavuse eest lasub lõpuks liikmesriikide valitsustel.

4.3 Üksnes nimetatud eelduse korral võib "Euroopa maksul" põhinev osamaksete süsteem osutada mõttekaks. Kuni olukord on veel teistsugune, tuleb komisjoni soovitatud süsteemi pidada vähemalt ennatlikuks.

Brüssel, 12. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee
president

Anne-Marie SIGMUND

LISA

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatus:

Punkt 3.1.1.1

Välja jätta.

Motivatsioon

Tollimaksust saadava tulu arvutamine tuleb siiski läbi viia ning tollindusega seotud kulud jäävad siiski püsima, isegi kui need ei ole osa ELi omavahenditest. Kuna väliskaubanduspoliitika kuulub ELi pädevusvaldkonda, on loogiline, et kõiki selle valdkonna osasid, sh tolli sissenõudmine ja tollitulud, reguleerib Euroopa Liit.

Hääletustulemused:

Poolthääli: 38

Vastuhääli: 51

Erapooletuid: 18
